

začasno na tujem str. 19 - 26

rodna gruda

1

januar
1976
letnik 23

slovenija

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

130327

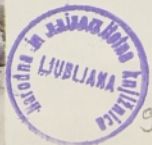
Slika na naslovni strani:
Krona prazničnih jedi — potica.
Praznik v družini Potočnikovih na Bukovici
v Selški dolini (Foto: Egon Kaše)

Zatrnik — novi slovenski
smučarski center
(Foto: Anton Kocjančič)

Zimske otroške igre
(Foto: Ančka Tomšič)

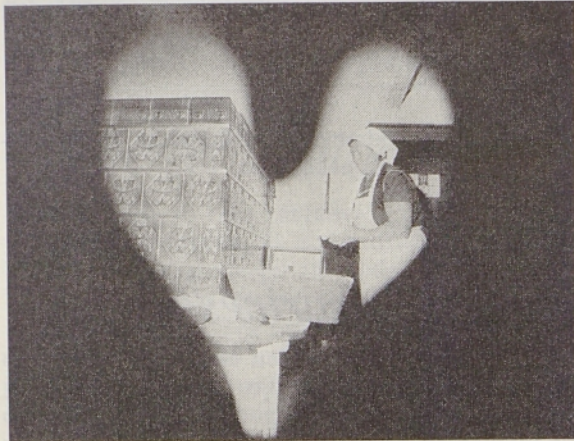

920073707

STRAN 8

Avgust B. Pust ob razglednicah iz svojega albuma »Spominjam se Slovenije«. V Clevelandu je Pustova razstava vzbudila veliko pozornost.

STRAN 9

»Ni praznika brez potice« smo napisali v naslovu naše reportaže, ki govori o tej tako priljubljeni slovenski jedi. Izvedeli boste kakšna je potica doma, napišite nam, kakšna je na tujem!

STRAN 14

Jugoslovani res nismo svetovna športna velesila, zato pa se znamo izkazati zlasti v nekaterih panogah. Naši mladi športniki pa veliko obetajo ...

STRAN 30

Kdo je rojak Ivan Gradišnik iz Francije, ki v naši reviji objavlja zanimive zgodbe iz preteklega življenja? Takrat predstavljamo njega samega in eno od njegovih zgodb.

rodna gruda I

*revija za Slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo*

januar 1976
letnik 23

Izdaja — Published by:
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Tel.: 061/20-657

Naslov — Address:
61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija-Jugoslavija
Tel.: 061/23-102 — uredništvo
061/21-234 — uprava

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik:
Jože Prešeren

Urednica:
Ina Slokan

Uredniški odbor:
Janez Kajzer, Jože Olaj, Ernest Petrin,
Jože Prešeren, Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk

Uredniški svet:
Anton Ingolič (predsednik), Matjaž Jančar,
France Poznič, Franci Stare,
Andrej Škerlavaj, Martin Zakonjšek

Upravna publikacij:
Vera Valenci

Oblikovalec:
Peter Žebre

Prevajalca:
Milena Milojević-Sheppard/Angleščina
Alberto Gregorič/Španščina

Letna naročnina:
Jugoslavija 100,00 din, USA 6,00 US \$
Kanada 6,00 c \$, Avstrija 5,00 au \$
Anglija 2,80 Lstg, Avstrija 115,00 Sch,
Belgija 220,00 Bff, Danska 35,00 Dkr,
Finska 23,00 FM, Francija 25,00 FF,
Holandija 16,00 Hfl, Italija 4.000,00 Lit,
Nemčija 16,00 DM, Norveška 33,00 Nkr,
Švedska 25,00 Skr, Švica 19,00 Sfr.

Plačila naročnine:
Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 50100-620-010-32002-575
pri Ljubljanski banki
Plačilo je možno tudi po mednarodni
poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim
na »Slovenska izseljenska matica«
v priporočenem pismu

Payment from Abroad:
Assignment to our account no.
50100-620-010-32002-575
at Ljubljanska banka, or by international
money order, or by check — addressed to
»Slovenska izseljenska matica«
— in registered letter

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8.
številka izideta skupno
Oproščeno prometnega davka po pristojnem
sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Tisk — Printed by:
ČGP DELO, Ljubljana

Ocene in stališča

V Rodni grudi št. 7—8 je zapisal Jože Prešeren »zdaj je čas, da se oglasite še drugi«. V mislih je imel to, da je neki rojak ocenjeval velikost in barvo Rodne grude. Vsak dobro misleč naročnik ima pravico ocenjevati jo s stališča, da bo bolje uspevala. Glede pisemskih nabiralnikov bolje, da ne govorimo, sem pa proti temu, da bi revijo preveč zmanjšali. Kakšne pa bodo potem slike, ki so zdaj tako prikupne? Vem pa, da bo vsem težko ustreči. Verjetno bo najboljše, da greste po sredini. Upoštevati pa je treba tudi to, v kakšni obliki pride najceneje, saj vemo, da niste bogataši, ki bi lahko razpolagali z denarjem, kakor bi se vam zljubilo.

Mogoče pa bi bilo prav, če bi včasih objavili tudi kakšno napako v gospodarstvu ali kjerkoli. Zraven bi seveda lahko razložili vse vzroke za to. To bi bilo dobro že zaradi tega, da ne bi ljudje rekli, da pišete samo tisto, kar se vidi lepo in dobro, ne omenite pa nobene napake. Napake so se in se bodo še pripetile vsem tistim, ki delajo. Kdor ne naredi nobene napake, tudi nič ne dela.

Jack Tomšič
Cleveland, O. ZDA

Delovne Progresivne

Pošiljam vam naročnino za našo članico, ki bi se želela naročiti na Rodno grudo. Seveda jo je spodbudil članek o Progresivnih Slovenkah, ki je bil objavljen v julijski številki.

Odkar sem ostala sama, grem skozi vse preizkušnje, ker mojemu možu ni bilo enakega in zato ga toliko bolj pogrešam. Dela imam čez mero in vsi otroci se trudijo, da bi vsaj malo prebolela in pričakujejo, da bom spet tista vesela in korajžna babica, kot sem bila vedno med njimi, a meni je vedno huje. Veselja ni več in moči mi vedno bolj pešajo. Usoda je pač taka, da pride vrsta na vsakega.

Danes ima krožek št. 1 Progresivnih Slovenk na SNPJ farmi kosilo (golaž in polenta). Moram tja pomagat. V nedeljo 28. septembra je bila vinska trgatev. Udeleževati se moramo številnih društvenih obletnic, koncertov sosednih društev in zborov, tako da je včasih vsega preveč.

Ivanka Kapel
Cleveland, O. ZDA

Nepozabni spomini na obisk

Nikdar nisem mislila, da se bodo moje sanje — videti domovino mojega moža — tako kmalu uresničile. Z najmlajšim petletnim sinkom smo odpotovali z letalom do Rima, od tam pa z vlakom do Ljubljane in naprej v Maribor, kjer živi večina sorodnikov, ki so me poznali samo s fotografij. Naše prvo snidenje je bilo nepozabno, kakor so nepozabni prečudoviti dnevi, ki smo jih preživeli v Jugoslaviji. Nikoli si nisem mogla predstavljati, da je domovina mojega moža tako lepa, kot sem jo poznala samo iz pripovedovanj. Vse je tako čisto in urejeno, polja in travniki obdelani, planine in hribi so prečudoviti, hiše urejene in povsod same rože, ki so nepogrešljivi okras vsakega doma. Vsi smo bili zelo žalostni, ko se nam je približeval čas odhoda. Sorodniki so nam po radiu Ptuj zaželeli srečen povratek v Argentino in ob končnem slovesu na ljubljanski postaji smo s solzami v očeh zapeli

Delia Fekonja z možem in sinkom

slovensko pesem, ki je odmevala še, ko se je vlak oddaljaval in nas ločil — vsaj za nekaj časa.

Delia V. de Fekonja
Buenos Aires, Argentina

Glas iz St. Catharinesa

St. Catharines imenujejo tudi garden city, ker tu uspevajo vse vrste povrtnin, sadje in grozdje. Tu živi tudi precej Slovencev, saj je podnebje zelo ugodno. Slovenci imamo prostor za piknike in plese, otroci imajo tudi slovensko šolo. Društvo Lipa park lepo napreduje. Letos je bilo šest piknikov, enkrat so igrali pri nas tudi Slaki iz Jugoslavije. V začetku septembra je bil piknik na Belgrade farmi. Bilo je veliko ljudi iz Toronta, Hamiltona, St. Catharinesa in drugih krajev. To je bilo ob odkritju spomenika majorju Williamu Jonesu. Ta mož je imel plemenito srce, saj je tudi v dejanjih dokazal svojo ljubezen do Jugoslavije.

Pošiljam vam tudi naslov novega naročnika in vas lepo pozdravljam.

Rose Praprost
St. Catharines, Kanada

Napredek Slovenije

Rodna gruda, ki jo prejemam od vas, in Slovenski koledar, ki ga prejmem od Tivoli v Clevelandu, sta izredno lepo urejena, z lepimi slikami iz domačega kraja. Tako sem dobro seznanjena z napredkom Slovenije in Jugoslavije, česar sem zlasti vesela. V obeh publikacijah je tudi veliko dopisov, ki so zanimivi za mlajše generacije.

Moj domači kraj je Zarečje, od koder sva z bratom odpotovala v Združene države leta 1921. Tiste čase so tam vladali Italijani. Po petdesetih letih, to je bilo leta 1971, sva z možem obiskala rodni kraj. Tam sva bila tri mesece in pol pri sorodnikih. Obšla sva tudi veliko Jugoslavije. To so bili za naju resnično lepi trenutki. Na žalost mojega moža že tri leta ni več med živimi. Prejmite tople pozdrave iz teh daljnih krajev.

Mary Iskra
Aberdeen, Wash. ZDA

Lesorez »Orač«, delo našega rojaka A. Mikuža iz Anglije

„Orač“ iz Anglije

Rodna gruda je zelo zanimiva. Posebno rad berem male prispevke Slovencev, ki živijo drugod po svetu. Tudi jaz imam nekaj zanimivega za Rodno grudo. Že trideset let živim v tujini, od tega sem preživel 27 let v Angliji. Ukvarjam se z lesorezi. Na priloženi fotografiji je prizor »Oranje«, kjer sem hotel izraziti moje občutke, ki jih še vedno hranim do mojega rojstnega kraja, Črnega vrha nad Idrijo. Rad bi tudi pozdravil moje sorodnike na Črnem vrhu, obenem pa tudi moje prijatelje in znance po širnem svetu.

A. Mikuž
Cardiff, Anglija

Spomini hite nazaj

Kakor drugi tako tudi jaz težko pričakujem Rodno grudo. Bolj ko smo stari, bolj nas ta lepa revija veže na našo lepo Slovenijo. In bolj in bolj nam spomini hite nazaj v rojstni kraj. Le žal mnogim izmed nas ne bo več mogoče, da bi obiskali domovino. Pri 80 letih se človek že težko odpravi na pot, posebno še, če te tare kakšna bolezen. Želim vam še mnogo novih naročnikov! In da bi še dolgo nadaljevali vaše delo z Rodno grudo. Iskren pozdrav vsem v lepi Sloveniji in vsem rojakom po svetu.

Frances Plevnik
Euclid, Ohio, ZDA

Naročnina za dve leti

Ker se bliža Novo leto, smo se dogovorili, da vam pošljemo naročnino za dve leti. Prosimo tudi, če vam je mogoče v Rodni grudi objaviti fotografijo Šentlovrenca ob Teme-nici in fotografijo vasi Obrh pri Dragatušu v Beli krajini. Lepo pozdravljamo vse rojake po svetu.

Družine Verderber, Gregor in Platt
Dearborn Hts. Mich. ZDA

V oktobrskih in novembrskih dneh preteklega leta so vsi naši in številni tuji časopisi objavili poročila in komentarje o tem, da sta se Jugoslavija in Italija sporazumeli glede meje oziroma glede tržaškega vprašanja. Nekateri komentatorji so izražali začudenje nad tem, da se šele zdaj, trideset let po drugi svetovni vojni, v Evropi rešuje tako pomembno mejno vprašanje, večina pa je poudarila, da je to eden od prvih sadov izredno uspešne Konference o evropski varnosti in sodelovanju, ki je bila v avgustu lani v Helsinkih. Gotovo se še spominjate, kako močno nas je leta 1974 prizadela izjava nekaterih italijanskih politikov, ki so načenjali vprašanje suverenosti Jugoslavije nad bivšo cono B Svobodnega tržaškega ozemlja. Jugoslavija je namreč mejo med Italijo in Jugoslavijo, kakršna je bila začrtana v Memorandumu o soglasju, podpisanem leta 1954 v Londonu, sprejemala za dokončno, zato je tudi predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito vse italijanske izjave odločno zavrnil z besedami: »O tem se ne bomo nikoli več pogovarjali, to je končno veljavno. Če pa se bomo kdaj, potem se lahko kvečjemu pogovarjamo o posameznih konkretnih vprašanjih na meji, v naš ali njihov prid — če bodo tako hoteli. Če ne, smo zadovoljni tudi s tem, kar imamo.«

V tej številki naše revije objavljamo kratko novico o podpisu sporazuma z Italijo, v prejšnji, decembrski, pa ste lahko prebrali govor Jožeta Vilfana, ko je v imenu delegatov SR Slovenije v zvezni skupščini dal svojo podporo temu sporazumu. Delegat Jože Vilfan je bil v svojem govoru prevzet od mnogih čustev, ki so ga navdajala ob dejstvu, da se je končno rešilo vprašanje, ki je tako dolgo vznemirjalo ljudi na tej in oni strani meje. Podpis tega sporazuma je tudi eden izmed največjih uspehov jugoslovanske diplomacije v preteklem letu.

Sporazum o dokončni ureditvi meje med Italijo in Jugoslavijo ima izreden pomen tudi za slovensko narodnostno manjšino v Italiji in italijansko narodno manjšino v Jugoslaviji, saj bo prebivalstvo ob tej meji osvobodeno pritiska začasnosti. Brez dvoma pa moramo poudariti tudi pomembne gospodarske vidike tega sporazuma.

Tu ne gre le za ustanovitev svobodne gospodarske cone, temveč tudi za sodelovanje med severnojadranskimi pristanišči in še marsikaj drugega, kar bo pokazalo svoje resnične koristi šele v prihodnjih mesecih in letih.

Jože Prešeren

Odprta je pot za širše sodelovanje

Zunanja ministra Italije in Jugoslavije Mariano Rumor in Miloš Minić sta v gradu blizu Ancone v Italiji 10. novembra podpisala pogodbo o dokončni ureditvi meje med obema državama in drugih obmejnih vprašanjih. Z uveljavitvijo te pogodbe je prenehal veljati londonski memorandum o soglasju z dne 5. oktobra 1954. Jugoslavija in Italija sta pri tem, ko sta dosegli soglasje o vsem, kar je omenjeno v tej pogodbi, izhajali iz prepričanja, da miroljubno sodelovanje in dobri sosedski odnosi med državama in njuni narodi ustrezajo bistvenim interesom obeh držav in da so doslej sklenjeni sporazumi ustvarili ugodne pogoje za nadaljnji razvoj in krepitev njunih medsebojnih odnosov.

Obe strani s pogodbo potrujeta načelo največjega možnega varstva pripadnikov narodnostnih manjšin.

Pomemben sestavni del sporazuma z Italijo je tudi sporazum o pospešitvi gospodarskega sodelovanja, ki govori o ureditvi sotočja Soče, Idrije in Timave, o proučevanju možnosti speljave plovni poti ter o ureditvi cestnega prometa. Protokol o svobodni coni, ki je priložen sporazumu o gospodarskem sodelovanju, pa govori o ustanovitvi ozemlja svobodne cone, ki se bo raztezala na jugoslovanskem ozemlju med železniško progo Sežana—državna meja, samo državno mejo in cesto Brezovica—Lipica—Sežana. V coni bo veljal poseben carinski režim, določen s tem protokolom, upravljal pa jo bo mešan odbor obeh držav. Državljeni obeh držav bodo imeli enake pravice do zaposlitve v industrijskih obratih v tej coni, kjer bosta italijanščina in slovenščina enakopravna jezika.

Dejavna Pilonova galerija Ajdovščini

Galerija v Ajdovščini, ki nosi ime po znanem in pred leti preminulem slovenskem slikarju Venu Pilonu, ajdovskem rojaku, je ena najbolj dejavnih kulturnih ustanov na Primorskem. Galerija redno prireja razstave likovnih ustvarjalcev iz domovine in tujine, stalna razstava pa je posvečena ustvarjanju Vena Pilona. Poseben oddelek pa zbira umetniška dela slikarjev in kiparjev, ki so bili Pilonovi prijatelji. Že več slovenskih likovnikov je ajdov-

ski galeriji podarilo svoja dela za to svojevrstno in zanimivo zbirko. V novembru je v Pilonovi galeriji razstavljal ljubljanski kipar Lujo Vodopivec (na sliki nekaj njegovih del). Galerijo v Ajdovščini vodi domači slikar Danilo Jejčič (na sliki desno).

Foto: Nace Bizilj.

Minić v ZR Nemčiji

Na povabilo vicekanclerja in zunanje ministra ZR Nemčije Dietricha Genscherja je v prvem tednu novembra obiskal Bonn podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić. Pogovore so ocenili kot zelo uspešne. Med drugim se je Minić v ZR Nemčiji pogovarjal tudi o položaju naših delavcev, ki so tam začasno zaposleni, o njihovem vračanju v domovino, o sodelovanju na področju turizma, o okrepitev medsebojnega gospodarskega sodelovanja.

Štajerska »Slovenika«

Ob dnevu republike je bila končana graditev prvega dela nove avtomobilske ceste, štajerski del Slovenike, od Hoč do Tepanja pri Slovenskih Konjicah. Cesta je dolga okoli 30 km in bo prek zime služila kot razbremenitev stari vijugasti in hriboviti cesti Maribor—Celje.

Nova avtomobilska cesta je široka 12,5 m z dvema voznima pasovima, ponekod pa so trije. Cesta od Hoč do Celja v dolžini 44 km bo dokončana do sredine prihodnjega leta, od Celja

do Arje vasi pa do jeseni leta 1977. Vozna hitrost na tej cesti bo predvidoma okoli 120 km na uro. Celotna trasa ceste je projektirana tako, da bo zlahka moč dograditi še po dva oziroma tri vozne pasove.

Vojaška gimnazija v Ljubljani

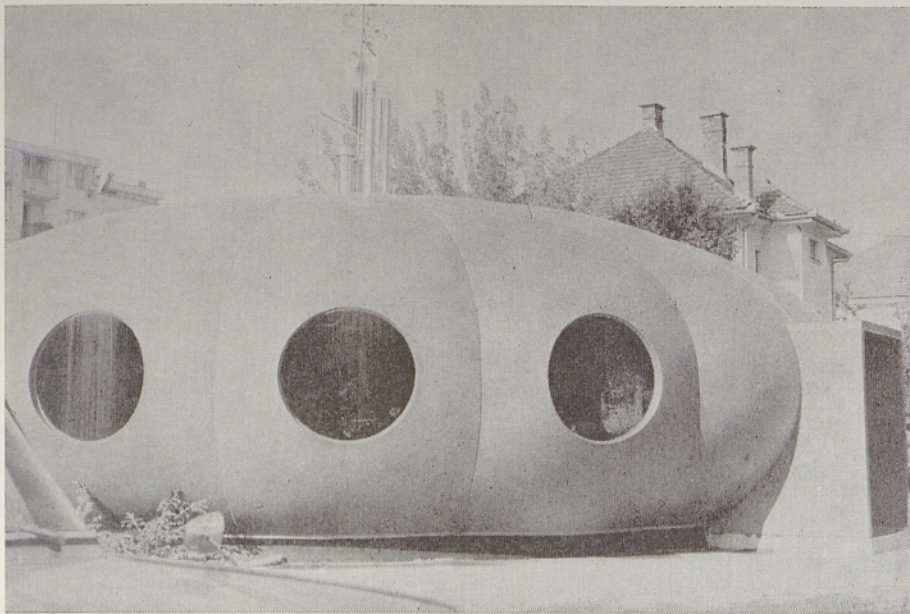
V Ljubljani so v začetku novembra odprli novo vojaško gimnazijo, ki bo učence pripravljala za šolanje na višjih in visokih vojaških in civilnih šolah. Vojaška gimnazija bo velika spodbuda našim mladim ljudem, da bi se bolj kot doslej odločali za vojaške poklice. Šola je izredno sodobno opremljena, poleg šole pa je tudi dijaški dom.

»Radio Jugoslavija« po vsem svetu

Kratkovalovna radijska postaja Radio Jugoslavija bo v prihodnje še razširila svoj program. Zdaj imajo v 9 tujih jezikih 22 oddaj, ki trajajo skupaj 105 ur. Zgradili bodo novo, močno postajo, da bodo oddaje dosegljive po vsem svetu. Oddaje tega radia so namenjene predvsem informiranju tujine o Jugoslaviji in jih slišijo v 70 državah po svetu.

V Ljubljani 3500 novih stanovanj

Po načrtu srednjeročnega razvoja naše republike bomo v Sloveniji do leta 1980 zgradili 70.000 novih stanovanj.

*Domžale — »leteči krožnik«
pionirska hranilnica Ljubljanske
banke*

Po mestih je na prvem mestu Ljubljana, kjer so potrebe po novih stanovanjih zaradi velikega priseljevanja in prirasta prebivalstva največje. Letos bo v Ljubljani zgrajenih 3500 novih stanovanj, kar je največ v vseh po-vojnih letih.

Lepaki proti popisu

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta izdala posebne lepake, s katerimi protestirata proti »popisu prebivalstva posebne vrste« v Avstriji. Lepake, tiskani so v slovenščini in nemščini, so razobesili v številnih krajih po Koroškem. Osnovna misel njihove vsebine pa je: Preprečili bomo preštevanje manjšine!

Vladimir Prelog — nobelovec

Letošnjo Nobelovo nagrado za kemijo sta dobila Vladimir Prelog, švicarski državljani jugoslovanskega rodu, in John W. Cornforth, Anglež, rojen v Avstraliji.

Vladimir Prelog je bil rojen leta 1906 v Sarajevu, študiral je na visoki tehniški šoli v Pragi, leta 1940 pa je postal izredni profesor na zagrebški univerzi. Ob okupaciji Jugoslavije je odšel v Švico, kjer živi in dela še danes. Na tehniški visoki šoli v Zürichu je

postal profesor na katedri za organsko kemijo, katere predstojnik je bil prof. Ružička, rojen v Osijeku.

Vladimir Prelog je doslej dobil za svoje znanstveno delo že več priznanj in odličij.

Nesreča letala Inex-Adria

V predmestju Prage, ČSSR, se je 30. oktobra ob pristajanju zrušilo letalo DC-9, last slovenskega podjetja Inex adria aviopromet, ki je iz Dalmacije peljalo skupino češkoslovaških turistov. Nesrečo je od 115 potnikov preživelo 60, med njimi tudi članica posadke stewardesa Tatjana Rijavec, ki je bila le lažje poškodovana.

Ladja »Kočevje« doma

Slovensko ladjarsko podjetje Splošna plovba je letos na Japonskem kupilo štiri nove ladje — Novo mesto, Nova Gorica, Vrhnika in Kočevje, od katerih je prva prišla v matično luko zadnja. Ladjo so ob tej priložnosti obiskali predstavniki mesta Kočevje in posadki izročili priložnostna darila. Med drugim se bo s to ladjo vozil po svetu tudi pravi (nagačeni) kočevski medved.

Jatove zveze s svetom

Od prihodnje pomladi dalje bo imela Jugoslavija z lastnimi letali stalni letalski promet z vsemi celinami. V pristojnih službah JAT zagotavljajo, da bodo aprila uvedli redno

letalsko zvezo med Jugoslavijo in ZDA (New York), ki jo bodo letala JAT vzdrževala dvakrat, poleti pa trikrat tedensko. Odprli bodo tudi redno linijo v jugovzhodno Afriko, in sicer iz Jugoslavije do Lusake (Zambija) z vmesnimi postanki v Kairu in Nairobiju. Sedanjo progo z Avstralijo bodo verjetno razširili na tri polete tedensko prek Karačija in Singapura. Vzpostavili bodo tudi nove letalske zveze z Leningradom ter še z nekaterimi državami.

»Sarajevski atentat«, kandidat za oskarja

Jugoslovanski film »Sarajevski atentat« režiserja Veljka Bulajića je žirija zveze filmskih delavcev Jugoslavije predlagala kot predstavnika naše države v konkurenci za podelitev filmske nagrade oskar. Za to največje filmsko priznanje se poteguje še 50 filmov.

Stiki z rojaki po vsem svetu

Glavna točka razprave na novembrski seji izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice je bil okvirni program dela v letu 1976. Iz sprejetega programa je razvidno, da bo Matica še bolj okrepila svoje stike s slovenskimi društvi in organizacijami na vseh kontinentih. Večina njenega dela se odvija na področju kulture in prosvete ter s tem povezanih prizadevanj po ohranjanju narodnostne zavesti med našimi ljudmi, ki za stalno ali začasno žive na tujem. V Združene države Amerike in Kanado bo Matica letos poslala manjšo kulturno-umetniško skupino (predvidoma ansambel Mihe Dovžana), ki bo v naselbinah naših rojakov nastopal v korist slovenskega dnevnika Prosveta, obenem pa bodo rojaki počastili tudi 200-letnico Združenih držav. Delegacija Matice bo skupaj z manjšo kulturno skupino obiskala tudi naše rojake v Argentini, kjer bodo prisostvovali otvoritvi prvega dela novega slovenskega doma Triglav v Buenos Airesu. Izredno pomembno bo tudi gostovanje slovenskega pevskega zbora Zarja iz Clevelanda v domovini, kamor ga je Matica povabila ob 60-letnici delovanja. Redni občni zbor Slovenske izseljenske matice bo predvidoma v maju.

Pohištvo in poročna dvorana v nekdanji graščini

Nad cesto, ki se vije po Vipavski dolini med Ajdovščino in Vipavo stoji na nizkem holmu Zemonski grad, nekaj letni dvorec grofov Lenthierjev, ki so sto in sto let stolovali v Vipavi. Graščina, ki je bila zgrajena pred več sto leti je že skoraj razpadla, sedaj pa so jo začeli obnavljati. V njej bodo uredili razstavno galerijo sodobnega pohištva, ki ga izdeluje domača — ajdovska — tovarna pohištva »Lipa«. Razstavišča bo v obnovljenem poslopju tudi poročna dvorana za ajdovske in vipavske ženine in neveste.

Celjska zlatarna za olimpiado

Celje, znano mesto ob Savinji, ima številne tovarne, kakor mnoga slovenska mesta dandanes. Med temi tovarnami pa je ena, ki je edinstvena v vsej Jugoslaviji. To je »Zlatarna« Celje. Njene prve korenine segajo daleč v preteklost, prav v osemnajsto stoletje. V starih celjskih zapisih iz leta 1783 je večkrat omenjeno ime zlatarja Antona Dekrinisa, ki po poreklu ni bil slovenske gore list. Kakor tudi ne Ivan Pachiaffo, ki je leta 1844 kupil v Celju zlatarsko delavnico. Ta je prišel iz Padove. Njegov mlajši sin Franc je iz očetove zlatarske delavnice uredil pravo malo tovarno za predelavo zlata. Ta je bila leta 1894 uradno registrirana kot Prva štajerska draguljarska tovarna v Celju. V začetku tega stoletja je v njej delalo že nad osemdeset zlatarskih mojstrov in delavcev. Njihove roke so ustvarjale iz zlata in draguljev dragocene umetnine, ki so bile povsod iskane in jim dela nikoli ni zmanjkalo. Niti med prvo svetovno vojno tovarna ni nehala obratovati. V letu 1920 je le spremenila svoje ime in postala edina jugoslovanska tovarna zlatih izdelkov. V letih po drugi svetovni vojni se je celjska »Zlatarna« vsa prerodila. Njeni delavci, ki jih ima danes blizu dvesto, ki so v večini visoko kvalificirani zlatarski mojstri, zdaj že deseto leto ustvarjajo svoje dragocene izdelke v svetlih sodobnih prostorih nove tovarne, ki je prej podobna

Foto: Nace Bizilj

kakšnemu znanstvenemu inštitutu. Pri delu jim pomagajo stroji, od katerih so mnogi med najbolj sodobnimi za predelavo zlata. V sklopu tovarne deluje tudi šola za nove zlatarske strokovnjake. Celjska Zlatarna ima danes trideset prodajaln v raznih večjih mestih v Jugoslaviji. Njeni izdelki so zelo iskani in se dobro prodajajo tudi na tržiščih v Italiji, Švici, Kanadi, Nemčiji, ZDA, Holandiji, Švedski, in še mnogokje. Največji uspeh in obenem tudi priznanje njenim izdelkom je dosegla celjska Zlatarna lani, ko ji je organizacijski komite za olimpijske igre, ki bodo letošnje leto v Montrealu v Kanadi, poveril izključno pravico za izdelavo in proizvodnjo olimpijskih emblemov, značk in obeskov za ključke. Zdaj so celjski zlatarji sredi največjega dela, saj morajo za svojega kanadskega naročnika izdelati blizu štiri milijone pozlačenih olimpijskih značk, pet tisoč zlatih značk, nad dva milijona obeskov za ključke z znakom montrealске olimpiade, dvajset tisoč parov manšetnih gumbov in mnogo drugih okrasnih predmetov. Poleg tega je dobila celjska Zlatarna izključno pravico, da na našem tržišču prodaja olimpijske srebrnike, ki jih je dala kovati kanadska vlada v spomin na prve olimpijske igre v tej deželi.

Novoletna praznovanja so bila povsod po Slovenskem, posebej za otroke, polna prijetnih presenečenj in veselja. Pripravili so jih po šolah, vzgojno varstvenih ustanovah in delovnih organizacijah. V Ljubljani je novoletne prireditve za otroke pripravil poseben skupni programski odbor. Glavni javni prireditvi sta bili na Gospodarskem razstavišču, kjer so postavili pravo novoletno pravljичno mesto, nič manj prijetno in lepo pa ni bilo tudi v hali Tivoli.

Postojnska jama je nedavno odkrila še eno svojih skrivnosti. Slovenski jamarji so preplavali 150 metrov dolgi sifon, skozi katerega ponikne reka Pivka v Pivki jami, na najbolj oddaljenem delu Postojnske jame. Tam so odkrili novo 600 metrov dolgo kraško jamo, katere strop krasijo čudoviti kapniki. V jami je 400 metrsko jezero, ki se znova izteka v sifon. Z raziskovanji bodo nadaljevali, ker upajo, da bodo zdaj končno razkrili tudi največjo neznanko slovenskega Krasa — podzemeljski tok reke Pivke. Kdaj si bodo novoodkrita jamo lahko ogledali tudi turisti, seveda ne moremo povedati. Saj je že doslej od 623 kilometrov rovov v Postojnski jami le šest kilometrov urejenih za ogled turistov.

V Ljubljani so v soboto, 22. novembra lani, odkrili spomenik velikemu slo-

Kdo bo najboljši?

venskemu slikarju Rihardu Jakopiču. Spomenik stoji ob vhodu v park Tivoli, blizu Moderne galerije, na mestu, kjer je stal nekoč znani Jakopičev umetniški paviljon. Kip je izdelal ljubljanski kipar Bojan Kunaver, njegovo postavitve pa je omogočilo Društvo prijateljev spomina Riharda Jakopiča, predvsem tajnik društva dr. Ladislav Lajovic in predsednik Božidar Borko ter Ljubljanska kulturna skupnost.

V Grahovem v Baški grapi so pred osemindvajsetimi leti posneli prvi slovenski povojni celovečerni film Na svoji zemlji, ki sodi še danes po svoji vsebini kakor tudi umetniški dognanosti in zavzetosti, s katero so igralci v njem oblikovali svoje like, med najboljše in najlepše slovenske filme. V spomin na ta dogodek so slovenski filmski delavci konec oktobra v Grahovem odkrili spominsko obeležje, ki ga je izdelal kipar Peter Jovanović. Odkritja so se udeležili tudi člani filmske ekipe, ki je takrat posnela film. Kip je odkrila igralka Štefka Drolčeva. Na slovesnosti so se spomnili tudi tistih igralcev in soustvarjalcev filma, ki jih ni več: nosilec glavnih vlog Staneta Severja in Lojzeta Potokarja, Avguste Danilove in Angele Rakovčeve, Vena Piona in drugih.

V Tolminu so slovesno položili temeljni kamen za novi šolski center, za katerega bodo občani zbrali s samoprispevkom 15 milijonov dinarjev, organizacije združenega dela v občini bodo prispevale enak znesek, ostala sredstva v znesku 44 milijonov dinarjev pa bo zagotovila republiška izobraževalna skupnost. Zaradi zastarelosti objektov so bile šolske razmere na Tolminskem obupne. Zato so že pred tremi leti izdelali program za gradnjo novega šolskega centra in poleg tega še za dve vzgojno varstveni ustanovi, eno v Kobaridu in drugo na Mostu na Soči. Tolminski šolski center bo imel 36 učilnic, sodobno telovadnico, večji prostor, ki ga bodo lahko uporabljali v razne namene, kuhinjo in ostale prostore. Gradbeno podjetje Gradis se je obvezalo, da bo šolski center zgrajen že po 21 mesecih in bo šolarjem na razpolago že v šolskem letu 1977/78.

»Frajtonerica« v Sloveniji ne izumira, nasprotno, vse več je harmonikarjev amaterjev, ki z veseljem in ponosom raztegujejo njen meh, pritiskajo na njene koščene gumbе ter izvablajo iz nje napeve, ob katerih še takega zaspanca zasrbe pete.

Osem let se že zbirajo mojstri slovenske harmonike na srečanju in tekmovanju ob gostišču Franca Jernejca-Milčeta »Ob tabornem ognju« na Pokljuki. Vsako leto jih pride več, letos jih je bilo 32 v konkurenci in nekaj izven nje, in gorenjskim muzikantom so se pridružili tudi mojstri s Koroške. Da ne bi mislili, da znajo zaigrati le moški, naj kar takoj dodam, da so se tekmovanja za »najboljšega harmonikarja amaterja Slovenije« udeležile tudi štiri harmonikarice in sicer Pepca Blejc, Francka Pesjak, Terezija Kušnik in Štefka Škulj. Zapisal sem že, da je bilo letos tekmovanje za najboljšega harmonikarja amaterja Slovenije. Pa naj o njem spregovori predsednik turističnega društva Pokljuka ter pobudnik teh tekmovanj Franc Jernejc-Milče.

»Namen letošnjega tekmovanja, na katerem se je pričel triletni boj za najboljšega harmonikarja amaterja Slovenije, je preiti iz masovnosti na kakovost. Na osmem, devetem in desetem srečanju in tekmovanju harmonikarjev amaterjev bodo sodelujoči s po dvema partizanskima

Tri desetine slovenskih harmonikarjev na Pokljuki (Foto: Stane Jesenovec)

in eno narodno zaigrano pesmijo vsako leto, bili boj za ta vabljeni naslov. Razmišljamo pa tudi o razširitvi harmonikarskega srečanja in sicer želimo nanj povabiti tudi slovenske harmonikarje z avstrijske Koroške in Benečije. Namen je dvojen: okrepiti sodelovanje med slovenskimi glasbeniki amaterji in zabeležiti čim več izvirnih slovenskih melodij, ki jih igrajo Slovenci izven matične domovine.«

Na Pokljuki je začelo tistega septembrskega dne teči 1095 tekmovalnih dni. Zmagovalca prve tretjine tekmovanja je dalo letošnje osmo srečanje. Najboljši je bil Anton Triplat iz Žirovnice, ki je prejel od pokrovitelja prireditve VIATOR TOZD hoteli Bled, desetkrat povečano s srebrom okovano gorjuško čedro umetnika kiparja Jožeta Stareta ter od pokrovitelja tekmovanja za partizanske pesmi VII. SNOUB France Prešeren, bronasti kip partizana s harmoniko, delo akademskega kiparja Antona Segulina.

Stane Jesenovec

Slovenci na clevelandski gospodarski razstavi

Lansko poletje smo se v Ljubljani prvokrat srečali z Ljubljančanom po rodu, zdaj pa z znanim clevelandskim rojakom, Avgustom Božidarjem Pustom. V Slovenijo je dopotoval skupaj z znanim pevcem Edijem Kenikom in njegovim ansamblom, kjer je na vrsti koncertov v nekaterih slovenskih krajih tudi sodeloval kot napovedovalec. V Ljubljani pa je Avgust Pust še posebej navezoval stike kot pooblaščenec clevelandskega trgovskega centra in odbora za mednarodno sodelovanje pri mestu Cleveland.

V Clevelandu je bila v maju lani ve-

Naš rojak Avgust B. Pust je pri vodstvu clevelandskega mednarodnega sejma zadolžen za »public relations«, za stike s številnimi partnerji, ki sodelujejo ali bodo sodelovali na tej razstavi. Seveda se kot Slovenec še posebej veseli, da bo v prihodnje prvokrat sodelovala tudi njegova stara domovina.

Avgust B. Pust se je priselil v ZDA pred dobrimi 18 leti in se po uspešnem študiju na Cooprovi akademiji za komercialno in trgovsko umetnost začel ukvarjati z uporabno grafiko in reklamo. V Clevelandu je bil pri družbi

Slovenije). Razstava je pri clevelandskih rojakih vzbudila veliko pozornost, saj si jo je ogledalo nad 1000 obiskovalcev.

Mimogrede naj omenimo, da je Avgust Pust ob obisku Slovenije prinesel s seboj nekaj teh svojih albumov in jih pustil pri Matici z željo, da bi jih posredovali še rojakom v drugih krajih. Po zmerni ceni 2,5 dolarja so na voljo pri nas.

Ameriški kongres je pred nekaj meseci sprejel zakon, naj bi na ameriških šolah in univerzah skupaj z anglosaksonsko zgodovino poučevali tudi jezike

Avgust Pust si prizadeva za dostojno predstavitev Slovenije na gospodarski razstavi v Clevelandu

Eden izmed Pustovih motivov pod naslovom »Spominjam se Slovenije«

lika trgovska razstava, ki je doživela velik uspeh. Mesto je še bolj utrdilo svojo vlogo pomembnega gospodarskega središča za ves ameriški srednji vzhod. Za velik uspeh tega velesejma je seveda v prvi vrsti zaslužna clevelandska industrija in pristanišče, seveda pa imajo za to zasluge tudi spretne organizatorji in sami prebivalci mesta. No, pri razstavi sodelujejo naši rojaki, saj je slovenski delež tudi v clevelandskem javnem življenju vedno bolj očit. Že takoj po končani lanskim trgovski razstavi so začeli pripravljati tudi letošnjo, ki naj bi bila še posebej slovesna, saj Združene države Amerike prav letos proslavljajo 200-letnico svoje neodvisnosti. Med obiskom ljubljanskega župana Toneta Koviča v Clevelandu je bila povabljen, naj na razstavi s samostojnim paviljonom sodeluje tudi Ljubljana, to pa naj bi bil začetek tesnejše povezave med obema mestoma.

Na clevelandski razstavi bo predvidoma sodelovalo v imenu Ljubljane slovensko gospodarstvo in pri Gospodarski zbornici Slovenije že tečejo priprave za to, da bi bila Ljubljana in z njo vsa Slovenija kar najbolj dostojno predstavljena.

Penton Publishing imenovan za umetnostnega urednika revije Machine Design, nato pa za direktorja revije Foundry, kjer je skrbel za celoten grafični videz časopisa, ki se ukvarja z inovacijami na tehničnem in produkcijskem področju težke industrije. Za tem je prešel na samo poslovanje in prevzel mesto managerja pri združenju industrijskih podjetij Premier. Za svoje delo je prejel vrsto priznanj in med drugim je bil izvoljen tudi za podpredsednika zveze vizualnih managerjev v državi Ohio.

Med bivanjem v Clevelandu se je Avgust Pust kmalu seznanil tudi s tamkajšnjim slovenskim kulturnim in družabnim življenjem. Ustanovil je gledališko skupino »Mladi igralce«, ki je požela lepe uspehe, skupaj s Cilko Valenčič-Dolganovo pa je vodil tudi radijsko oddajo »Slovenian Night Show«. Ob 50-letnici Slovenskega narodnega doma na aveniji St. Clair je priredil prvo samostojno razstavo svojih slik, od katerih večina posega po slovenskih narodnih motivih, ob tej priložnosti pa je izdal že tudi album z barvnimi reprodukcijami nekaterih svojih slik, zbranih pod naslovom »I remember Slovenia« (spominjam se

in zgodovino drugih etničnih skupin v Združenih državah. Novi zakon je dal še večjo spodbudo odboru za slovenščino pri Clevelandski državni univerzi, kjer je bila že pred tem ustanovljena katedra za slovenski jezik in kulturo. Velike načrte ima ta odbor, pri katerem aktivno sodeluje tudi Avgust B. Pust, tudi v zvezi z ustanavljanjem muzeja etničnih skupin v Clevelandu, pri katerem bodo sodelovali tudi tamkajšnji Slovenci.

Mlajše generacije naših ljudi v Ameriki imajo drugačne možnosti svojega osebnega in narodnostnega uveljavljanja, kakor pa so jih imeli naši prvi izseljenci. Osnovo za to njihovo uveljavitev pa moramo brez dvoma iskati pri starejših, katerih dediščina kaže svoje resnične vrednote šele poznejšim rodovom. Prepričani smo, da se »mlada generacija« tega zaveda.

J. Prešeren

Ni praznika brez potice

Dandanes se tudi v Sloveniji, tako kot v večini civiliziranega sveta, izogibamo preobloženim miz. V skrbi za vitko linijo in za zdravje, ki je povezano z njo, radi prešteevamo kalorije in listamo po dietnih jedilnikih. Navkljub temu nam uspeva ob telesno nezahtevnem delu zaužiti precej več kalorij, kot so jih zauživali naši predniki ob garaškem delu na polju, v gozdovih, na kmečkih dvoriščih. Nekoč so si na kmetih privoščili več jedi in boljše jedi le ob praznikih. Ob takšnih priložnostih je gospodinja prinesla na mizo marsikaj lepega za oko ter vonj in okus dražčega.

Od vseh tradicij morda prav tradicijo praznične hrane v največji meri spoštujemo in negujemo še danes. Naj bodo ljudje še tako varčni in skromni, za praznik ali ob svatbi, na primer, mora biti miza obložena, da se šibi. Za začetek močna mesna juha, ki vzbudi tek, za glavno jed pečena kokoš, raca, gos ali puran, morda še krvavica, mesene klobase ali jetrne klobase, morda štruklji ali žlinkrofi, odvisno od pokrajine, kjer praznujejo.

Gospodinja naredi testo v leseni posodi — mentrgi

Poleg seveda solate in najboljše pijače. Za krono pojedine, ko so usta že sita vsega dobrega, še bobi, krofi ali flancati na Gorenjskem, na severovzhodu pa prleško-prekmurske gibavnice, repnjače, krapci, hajdinjače, kvassenice, koruznice ali zlevanke.

Starina, ki jo ljubijo tudi modernisti

Noben praznik, nobena slovesna priložnost, še celo svatba ne morejo brez krone pečenih močnatih jedi — potice ali pogače, kot ji pravijo v severovzhodni Sloveniji.

Narodopisci so mnenja, da so pogače oziroma potice boljša in novejša oblika kolača, kolač pa se je razvil iz belega kruha.

Marsikaj preteklega je že šlo v pozabo. Nobenega pomena nima več, da bi izdelovali bogato okrašene lesene osovniknike, če komaj še kdo kosi s koso. Pač pa bi imelo pomen izdelovati takšne za oko lepe predmete za vse tiste ljudi, ki imajo radi starine, zlasti za turiste na primer, ki radi odneso s seboj kak spominek. Tudi potica je pravza-

Razvaljano testo namaže z nadevom in potrese z zdrobljenimi orehi

prav starina. Toda starina, ki je je dandanes na naših mizah več kot kdajkoli. Starina, ki je ne zamujejo niti najhujši zagovorniki vsega novega. Starina, ki je še vedno živa, ki doživlja celo svoj razvoj. In končno starina, ki je bila nekaterim tujcem, ki so se mudili pri nas, tako zelo všeč, da so recept zanj odnesli s seboj. Recept

za našo potico je že zašel v kako tujo kuharsko knjigo. Tam jo navadno prodajajo kot »kranjsko« ali celo »ljubljsko« potico. Gre seveda le za eno od številnih različic slovenskih potic ali pogač; navsezadnje ima vsaka slovenska gospodinja za potice svoj lastni recept, ki ga zna tudi ljubosumno čuvati. Lepa in okusna potica je še danes ponos vsake kmečke gospodinj, čedalje bolj pa tudi mestne.

Beseda »potica« je nastala iz prvotne besede »povitica«, menijo strokovnjaki (povitica — poviti); testo za potico, ki ga gospodinja najprej zvalja v tenko veliko okroglo ploskev, nato povije, zvije.

Pisana raznolikost modlov

Sicer pa etnografi prištevajo potice oziroma pogače med podobnjake. To pa zato, ker pečemo potice v modlih. Modli določajo poticam obliko. Modli za potice so lahko železni, danes tudi aluminijasti, nekoč pa so bili predvsem lončeni. Modli za potice so okrogli. Nekateri imajo v sredini tulce, tako da imajo pečene potice ali pogače obliko obroča ali kolača. Slovenski lončarji še dandanes izdelujejo predvsem za potrebe kmečkih gospodinj,

ki še pečejo v kmečkih pečeh, najrazličnejše lončene modle, od prav majhnih do zelo velikih. Notranja ploskev modla je navadno živahno razgibana, tako da imajo pečene potice vzvalovljeno površino. Nekaj teh modlov je mogoče kupiti v trgovinah v večjih slovenskih mestih, še več pa jih je mogoče za sorazmerno majhen denar kupiti

pri samih lončarjih v Prekmurju, na Štajerskem in na Dolenjskem.

Testo za potico je kvašeno, iz pšenične moke, ponekod tudi iz ajdove ali koruzne. Včasih da ime potice že moka, tako poznamo ajdovo in koruzno potico, navadno pa ima potica ime po nadevu, po njegovi glavni sestavini. V starejših časih so za nadev, s katerim so namazale razvito testo, uporabljale gospodinje orehe, lešnike, med, meto, skuto, smetano, ocvirke, slanino in suho sadje, danes pa rade uporabljajo tudi čokolado in kakao, v zadnjem času celo kokosovo moko.

Nekoč potic niso sladkali, ker še niso poznali sladkorja. Za sladkanje so uporabljali med.

Prav pri vseh poticah morajo gospodinje razvaljano testo najprej namazati z nadevom. Ponekod pravijo, da ga napotičijo. Nato testo zvijejo in ga dajo v namazan model. Potem je vse odvisno od peči in gospodinjinega znanja. Pravijo, da se potica najlepše speče v pravi kmečki krušni peči. Vendar lahko potica prav tako dobro uspe tudi v električni ali plinski pečici. Skozi stekleno okno gospodinja še celo boljše nadzoruje, kdaj dobi potica značilno zlatorumeno barvo.

Obisk pri Potočnikovih

Potico, ki jo predstavljamo na naši naslovni strani in na slikah ob našem sestavku, je naredila kmečka gospodinja Milka Potočnik v vasi Bukovica v Selški dolini.

Treba je povedati, da imajo Potočnikovi sorazmerno veliko kmetijo. Gospodarijo po novem, usmerjeno. Nič več ne sejejo in ne sade vsega po malem, kot so to kmetje počeli včasih, ampak sejejo in sade le tisto, kar potrebujejo za petindvajset do trideset glav goveje živine v hlevu.

Velika družina so: starša, dve hčeri in trije sinovi. Vsi poprimejo za delo, kadar ga je največ, čeprav ima večina otrok tudi že svoje službe ali pa študira. Tako sin Tone končuje svoje študije na zagrebški akademiji za glasbo, kar je za kmečkega sina gotovo izjemno. Ni pa nič izjemnega v družini Potočnikovih. Vsi namreč izgorevajo za glasbo, dve dekletki pojeta v znanem dekliškem sekstetu, gospodar Franc Potočnik je vodja tega seksteta, vodja zbora mladih kmečkih fantov iz Selške doline, obenem pa še priljubljen ljudski skladatelj, ki se je do poznavanja glasbe dokopal čisto sam.

Če pripišem k temu še podatek, da Potočnikovi pravkar postavljajo ob

stari, odsluženi, novo hišo, moderno, vendarle prilagojeno pokrajini in kmečkim potrebam — v novi hiši ne bo manjkala niti velika kmečka peč — lahko rečemo, da zares ne postavajo brez dela. Kljub temu menijo, da se za nič na svetu ne bi mogli odpovedati petju in drugim družabnostim. Človek ne živi samo od dela, samo od kruha, ampak tudi od vsega, kar smiselno bogati njegovo življenje.

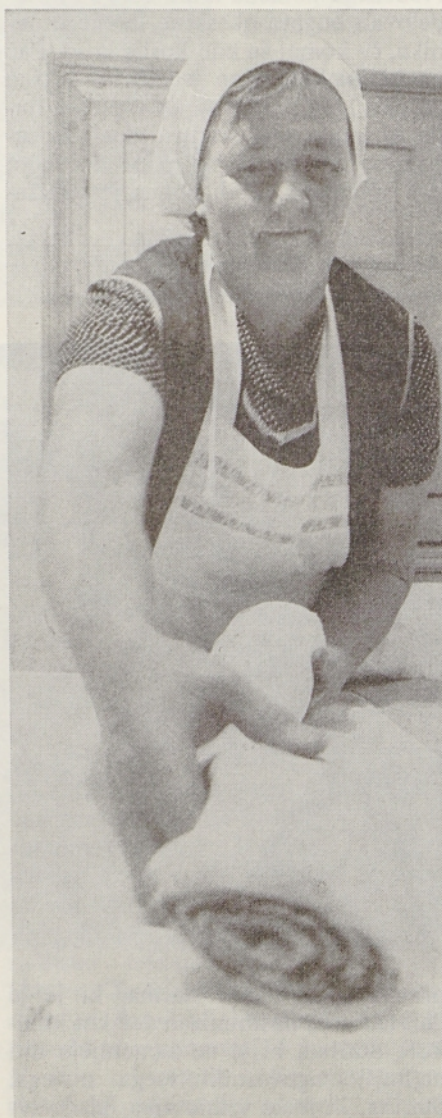
Tako smo prav Potočnikove prosili za pomoč, mater Milko, da pred fotoreporterjevim očesom pripravi in speče potico, vso družino pa, ki se je za domačo mizo zbrala šele zvečer, da pozira ob spečeni potici. Toda ni bilo treba pozirati, saj je bilo na dan pred praznikom. Zadnje sled poziranja pa je odpravil spontan pogovor, ki se je

raznel med družino in podpisanima časnikarjema. Razumljivo je, da se je večji del pogovora zasukal okrog — glasbe.

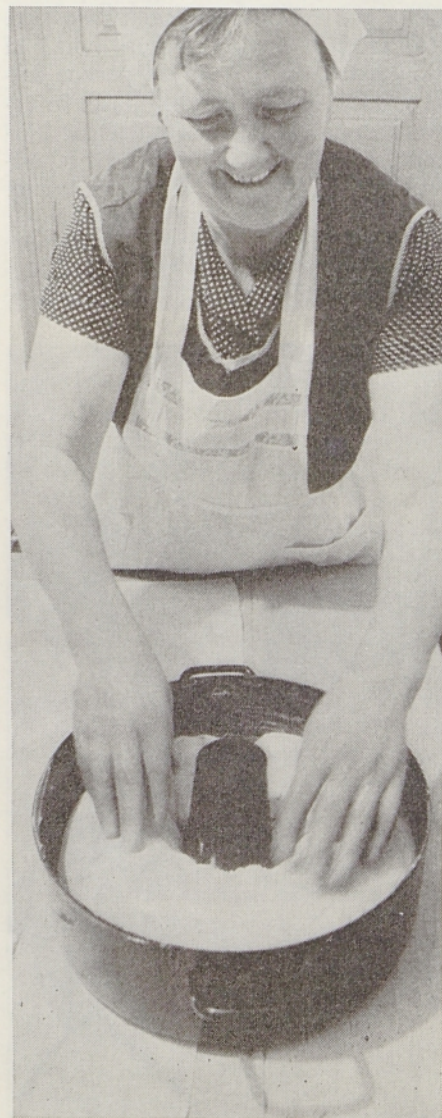
Danes več potic kot včasih

Še prej smo se z gospodinja Milko pogovorili o poticah. Povedala je, da speče potico, pravzaprav več potic, ker je družina velika, ob praznikih, ob žegnanjih, tudi za godove, vsekakor pa večkrat, kot so pekli potice pred vojno.

»Danes imaš več v roke vzeti, kot včasih, ko je bila revščina,« je rekla. In dodala: »Včasih so rekli: Za božič vsaka gospodinja potico peče, za veliko noč pa samo tista, ki ima moko.« Ob veliki noči so bile zaloge pri revnejših gospodinjah že hudo picle. Da-

Za tem testo tesno zvije

Zvito testo položi v ustrezen model

nes tudi gospodinje z velikih kmetij kupujejo moko v trgovini.

Kruh pa še pečejo doma, enkrat na teden po šest hlebov iz navadne moke. Potice naredi najraje orehove (tudi na slikah je orehova), včasih pripravi nadev iz rozin. Kadar koljejo prašiča, je na vrsti ocvirkovka (špehovka).

Testo pripravi v stari leseni posodi — mentrgi. Ko je testo razvlečeno, ga namaže z nadevom, nato ga zvije in položi v model. Potica se peče približno eno uro v kmečki peči, zakurjeni z butarami. Nato je treba počakati še nekaj ur, da je potica dodobra shlajena. Nekateri mlajši člani družine potico tako zelo »obrajtajo«, da jo težko

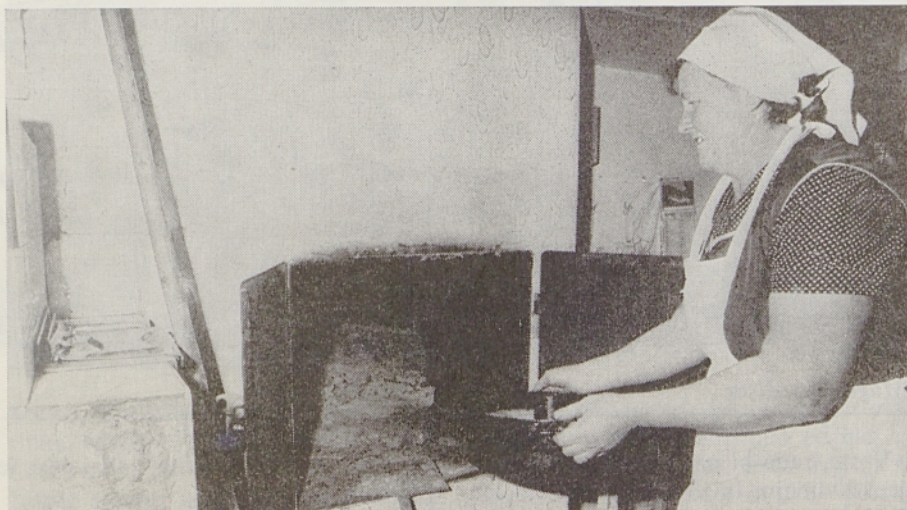
gledajo že spečeno, a še ne ohlajeno. Gospodinja Milka Potočnik se spominja, da so včasih zamesili na vodi, ne na mleku, kot danes, za nadev pa so pogosto uporabili zmleto posušeno sadje.

Pri Potočnikovih pravijo, da ni praznika brez potice. Tako pa bi vam povedali tudi na vsakem drugem kmečkem slovenskem domu.

Janez Kajzer

Fotografije: Egon Kaše

Model roma v zakurjeno kmečko peč

Potica na mizi — praznik v hiši.

Gospodinja kritično ocenjuje kakovost svojega izdelka

Recepti za potice

Iz razprodane knjige Andreje Grum »Slovenske narodne jedi« smo vzeli nekaj receptov za najbolj pogoste potice.

Testo za potice I: 60 dkg suhe, lepe bele moke, 4 dkg svežega kvasa (za kvasec: 2 žlici mlečnega mleka, 2 žlici moke, 1 žlička sladkorja), 3 rumenjaki, 10 dkg kuhanega ali 12 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 2 žlici ruma, približno 2 ½ do 3 dl mleka, limonina ali pomarančna lupina, sol.

Testo za potice II: 60 dkg suhe, lepe bele moke, 4 dkg svežega kvasa, 2 jajci, 8 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, 1 žlica ruma, približno 2 ½ do 3 dl mleka, limonina lupinica, sol.

Testo za potice III: 60 dkg suhe, lepe bele moke, 3—4 dkg svežega kvasa, 1 rumenjak, 5 dkg kuhanega masla ali 7—8 dkg margarine, 5 dkg sladkorja, približno 2 ½ do 3 dl mleka, limonina lupinica, sol.

Navodilo: Moko presejemo v skledo, jo pokrijemo in postavimo na toplo. Medtem postavimo kvasec. Kvas zdrobimo, mu prilijemo mleko, dodamo moko in sladkor, zmešamo in postavimo na toplo. Ko vzhaja, penasto umešamo maščobo, rumenjake ali cela jajca in sladkor. Mleko pogrejemo, da je mlačno, stresemo sol in naribamo limonino lupinico ter pripravljeno umešanje. Mleka s temi dodatki ne vmešamo vsega, nekaj ga prihranimo in ga po potrebi pozneje dodamo. Iz vzhajanega kvasa, moke in pripravljene tekočine zamesimo ne pregosto testo, ki ga na drobno stepamo s kuhalnico tako dolgo, da se loči od posode. Testo pokrijemo in ga denemo vzhajati na toplo. Testo namažemo z nadevom, ki smo ga pripravili med vzhajanjem, testo zvijemo v potico, ki jo denemo v namazan in z drobtinami potresen model. Postavimo vzhajati na toplo. Vzhajano potico namažemo z raztepenim jajcem ali samo z mlekom in denemo v pečico, ki naj bo precej topla. Pečemo približno eno uro, potice s težkim nadevom tudi dlje. Pečeno potico iz pekača takoj zvrnemo, da ne postane vlažna in skorjica ne odneha. Še toplo potresemo s sladkorno moko. Potico režemo šele drugi dan.

Čokoladna potica. Nadev 20 dkg surovega masla, 4 jajca, 20 dkg sladkorja, ¼ kg čokolade; po želji ¼ kg mandeljnov, 5 dkg sladkorja.

Orehova potica: Nadev: 30 dkg orehovij jedrc, približno ¼ l mleka, 1 pest drobtin, limonina lupinica, nageljnovc žbice in cimret, 3 žlice goste smetane, 3 dkg surovega masla, 2 rumenjaka, sneg iz 2 beljakov, 10 dkg sladkorja; 15 dkg orehovih jedrc in drobtin po potrebi. Zmlete orehe polijemo z vrelim mlekom, dodamo drobtine, dišave, smetano, surovo maslo in rumenjaka. Premešamo in dodamo še sneg. Z nadevom namažemo testo, ga potresemo s sladkorjem in orehi; če je nadev bolj redek, pa še z drobtinami.

Pehtranova potica. Nadev: 10—15 dkg surovega masla, 3 rumenjaki, ¼ l goste smetane, 10 dkg sladkorja, sneg iz beljakov, sesekljan pehtran. Pehtran potresemo na koncu.

Poskusite po teh receptih narediti potice tudi same. Pišite nam, kako vam bodo potice uspele. Če želite, smo pripravljeni objaviti še več receptov za najrazličnejše potice.

Dober tek!

Pesem, ki diši po zemlji

Tudi kmečke ženske pisateljujejo ali pesnikujejo

Pisateljica, kakršna je na primer Magda Stražišar iz Dolenje vasi ob Cerkniskem jezeru, ima lahko tudi žuljave roke. Pa ne od peresa, temveč od motike, srpa ali kose, kajti tudi kmečka duša nosi v sebi željo, da bi se izpovedala.

In takšnih duš se ne manjka. Zato je republiški odbor za mednarodno leto žensk oktobra organiziral srečanje kmečkih žensk — ustvarjalk, ki je bilo v Trebnjem na Dolenjskem. Prišle so iz vseh krajev Jugoslavije, da bi se srečale s sebi enakimi — ženskami s kmetov, ki pišejo, pesnikujejo ali slikajo.

Pisala bo o čarovnicah

»Res je lepo, da so se spomnili na nas in nam pripravili tole zanimivo srečanje, za katero upam, da bo postalo tradicionalno,« je povedala kmečka pisateljica Magda Stražišar.

Prav lani je izšla njena uspešna knjiga »Ciganka«, leto prej pa prav tako razprodani »Skrivači«.

Ko sva se pogovarjali o njenih načrtih, mi je dejala, da bi rada živela še sedem let in sicer zato, da bi lahko končala knjigo, ki jo nosi v sebi in za katero že dolgo zbira ljudska izročila in proučuje Valvazorja.

»To bodo coprnice, ja, o čarovnicah ob Cerkniskem jezeru bom pisala.«

Kako vam uspeva delati na kmetiji, gospodinjiti, zraven pa še pisateljivati?

»V žepih vedno nosim kak papir in svinčnik, da lahko ujamem misli, ki se mi porojevajo ob delu. Načečkam misel, potem pa jo zvečer prevačram in preobračam, dokler ne dobi prave oblike. Pišem zvečer, ponoči, ob nedeljah, kadar utegnem.«

»Sem človek, ki je zelo občutljiv za vse, kar se dogaja naokoli in človek, ki čuti tudi z drugimi. In tisto, kar čutim, tudi izlijem na papir,« je dejala drobna žena prodornih zelenih oči, ki kar naprej vleče cigarete, da preganja nemir, ki jo ves čas obhaja.

Ko piše neuka ženica

Povsem drugačna je Marija Nemanič iz Lokvice pri Suhorju v Beli krajini. Tiha in plaha je kot ptica. Zato se je vedno bala, da bi odkrili njeno pisateljsko žilico, ki jo spremlja že od 12. leta naprej. »Skorajžila se je šele v bolnišnici, ko je bila mesece in mesece priklenjena na posteljo; odzvala se je na razpis Dolenjskega lista in Kmečkega glasa in nagrade so ji dolile no-

vega olja na ognjišče njenega ustvarjalnega duha.

Piše pesmi, črtice, humoreske in celo karikature riše in objavlja v Pavlihi. Kaj pravijo domači k vašemu pisanju?

»Ah, deca mi ne dajo: pravijo, naj se nitar ne grem pisateljice, ker nimam šol. Ampak jaz kar pišem, seveda kadar utegnem, kajti na kmetiji ni malo dela, zlasti še, ker gradimo novo hišo; stara pa bo ostala meni, je dejal mož, da bom lahko v njej v miru pisala,« je dejala in prvič je na njenem obrazu zaigral nasmeh.

Magda Stražišar

»Veste, rada bi napisala knjigo o svojem življenju. In to predvsem zato, da bodo otroci (dve hčeri, dva sina) videli, kako težko mi je bilo.«

Ko se je poročila, je hotela v novi dom uvesti naprednega duha, pa ji niso dali, ker so hoteli, da dela tako, kot se je delalo stoletja. To je šlo tako daleč, da ji niso dovolili niti otrok voditi k zdravniku, zaradi česar ji je eden od sinov tudi umrl. Da ne omenimo vojne, v kateri je delala skupaj z možem, aktivistom, ki je bil kar naprej v nevarnosti. Mnogo je pretrpela ta ženska in njen roman bo prav gotovo zanimiv; hkrati to ne bo samo njen roman, saj je podobno trnovo pot prehodilo veliko žena njene generacije.

Zdaj gre Mariji Nemanič že drugačno življenje, saj so otroci v glavnem pri kruhu ali pa se šolajo, pri hiši je tudi že kak stroj, ki ji lajša delo in tako dopušča več časa za njeno pisateljsko nagnjenost. Bila je vesela, da so jo povabili na srečanje v Trebnje in, če sem razumela, ji je to dalo novo potrditev, da njeno delo nekaj velja.

V delu so

»Kmetje brez zemlje«

Na kratko sem se pogovorila še s kmečko pisateljico Minko Krvino, ki so jo prav na slovesnosti v Trebnjem sprejeli v Društvo slovenskih pisateljev, k čemer ji je čestital sam predsednik društva Ivan Potrč. Minka ima za seboj dve uspešni knjigi Na stranskem tiru in Naše ljube mame vsak dan.

To je ženska, polna volje, polna smeha in šegava, da se ob njej moraš zaba-

Marija Nemanič

vati. Ko sem jo vprašala, zakaj piše, je odgovorila:

»E, kaj rečete, zakaj neki ima avto prestave? No, da menja brzine, jaz pa delo: od kmečkega k političnemu in nazadnje k pisanju. Tako me trgajo s treh plati: mož, politiki pa še literarni kritiki, ampak jaz zdržim,« je pripila.

Minka Krvina se je namreč uveljavila tudi na političnem polju: je kmečki delegat občinske skupščine Ljubljana-Vič in predsednica krajevnice organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva. Doma je z Brezij pri Dobrovi.

Na tem srečanju so jo izvolili v delovno predsedstvo.

Ni slučajno, da je bilo srečanje v Trebnjem: tu je namreč galerija samoukih likovnikov, blizu pa je tudi vas Dobronič, kjer je bil pred 32 leti ustanovni kongres Slovenske protifašistične ženske zveze. Zato so ta kraj obiskale tudi trebanjske povabljenke.

Albina Podbevšek

Utrinek v kolesju neskončnosti

Čas hiti. Kdaj pa kdaj se ustavi za utrinek. Obudi, bolj za spominjanje kot zares, ta ali oni običaj in spet zdrvi po svojih neskončnih kolesnicah.

Pridne roke, ducat, dva ducata in več, jih je bilo potrebnih še pred dvema, tremi desetletji za razna kmečka opravila, zamenjujejo kolesa, vitli, navoji, noži, sita — stroji. Naglica in monotonost utruja ljudi. Ustaviti se žele za trenutek.

Smeh se je razlegel skozi velika lesena vrata skednja Čukove kmetije v Mostah pri Komendi. Angelca, tri Pavle, Francka, Ivanka, Mili, Milan, Toneta,

trideset storžev z listkom, na katerem je bila napisana številka, ki je najditelja osrečila s steklenico vina, s ključavnico, drobno mojstrovino Štefana Novaka in še s tem in onim. Roke so hitele, hrbti so se upogibali in vse je gnala sila prijateljstva. Gospodar Anton je moral krepko hiteti s svojim košem in odnašal ličkanje. »Kako lepo je, ko se jih je toliko zbralo pri nas,«

Srednji kup koruze se je vidno manjšal, zadnji pa primerno hitro večal

cala, »zdaj pa mrzulin!« Prostora ni bilo veliko, a pari so bili kot bi mignil pripravljeni in se zasukali, kot da bi povodni mož zavihral z Urško po Savi proti daljni Donavi.

Še enkrat sta prišli Marinka in Angelca. Dišalo je, krepko dišalo po domačih kuhanih klobasah »Zaslužili ste jih,« so dejali gospodar Anton, Marinka in Angelca, ki je prevzela vlogo

Antonu Zarniku, Čukovemu očetu po domače, se je tisti večer samo smejalo (Foto: Stane Jesenovec)

Mirko, Karol. Ivan Jožeta, Franc, Marinka, Marija, France, Srečo, Vesna in Štefan so prišli k velikemu kupu koruznih storžev ustavit čas za trenutek. Ličkanje, kožuhanje ali slačenje koruznih storžev, je pri nas že desetletja staro opravilo. Leta so mu prav gotovo šteta, saj silni kombajni to opravijo hitreje in kar na polju. A ti hitri, požrešni stroji ne bodo nikdar nudili človeku topline, smeha, radosti, ki jo nudi ljudem to opravilo.

Topline, smeha, radosti pa so pri Čukovih, kjer žive ata Anton Zarnik, hči Marinka, sin Tone in štiriletna vnukinja Marija, še posebno željni. Nesreča se je s svojo neizprosnostjo kar trikrat pomudila pri Zarnikovih. Vze-la jim je mamo, zeta in upepelila gospodarsko poslopje.

Tisti večer so plesalci in plesalke folklorne skupine, ki so jo kar po krajih, od koder so doma, poimenovali »Komenda—Škofja Loka«, še enkrat dokazali, da je njihovo geslo vsi za enega eden za vse. Marinka, ki šteje 24 pomladi, je v tej skupini najmlajša.

Trije vozovi koruznih storžev so ležali pred njihovimi nogami. V njem šestin-

je hitel ponavljati, pa takoj pristavil: »Koliko ur bi to zahtevalo od nas, če bi bili sami. Poglejte, kako izginja ta veliki kup pred njimi in prav gotovo bo vsa koruza prej kot v treh urah oličkana. Tako se dela, tako.« Oče Anton je pokaral današnjo »serklano« živino: »Včasih je pojedla tudi ličkanje, zdaj pa jim ne diši in bo za stljo.«

Prišli sta Marinka in Angelca in ličkarji so z veseljem segli po krhkih flancatih, kozarcu vina, šilcu domačega in tudi kave ni manjkalo.

Potem pa se je oglasila pesem, včasih vesela, poskočna, drugič otožnejša, v srce segajoča. Družila jih je in odganjala za ta večer od njih misel na skrbi polne dneve.

»Če je pesem, tudi harmonike ne sme manjkati,« so dejali in spodbudili Toneta, da je pohitel po frajtonerico. Njen glas se je razlegel, njena toplina pretapljala v ljudi in veseli vrisk je premagal bolečino na dlani, v kolenu, križu.

»Zadnji storž,« je zaklicala »ta siva« Pavla, vstala z gajbe, si otrsela predpasnik, poravnala srebrne lase in zakli-

gospodinje pri Zarnikovih, in voščili dober tek.

Utrinek je bil to, utrinek v kolesju časa neskončnosti. Vsi se ga bodo spominjali še dolgo in prav gotovo pripovedovali o njem svojim sinovom in hčeram.

Stane Jesenovec

V Ilirski Bistrici so konec oktobra lani odprli zanimivo razstavo. Znani slovenski zbiralec medalj in odlikovanj Rudi Likar je iz svoje velike zanimive zbirke izbral in razstavil partizanske medalje vseh evropskih odporiških gibanj v letih 1939—1945. Razstava je bila posvečena primorski numizmatiki ob 30-letnici osvoboditve Jugoslavije.

Tudi na Goriškem je bilo ob dnevu republike več prireditev in delovnih slovesnosti. Tako so v Šempetru odprli novo bolnišnico Franca Derganca s 350 posteljami, v Volčji Dragi pa so priredili posebno slovesnost ob otvoritvi tovarne za izdelavo keramičnih ploščic.

Uspehom dali pečat mladi

Za športno leto 1975 lahko trdimo, da so mu dali svojstven pečat zlasti mladi slovenski športniki. Prav ta mladež, med katero še nihče ni star 20 let, je prispevala tako rekoč največ k ugodni letni bilanci.

Bil je grd oktobrski dan. Ko so se 12. oktobra najboljši slovenski kolesarji pripravljali na gorsko prvenstvo, so nad Bledom viseli sivi oblaki, iz katerih je venomer lilo. Redki gledalci so se stiskali pod napušče hiš, fantov pa zoprn dež ni nič kaj dosti motil.

»Nas bodo že ogrele strmine proti Pokljuki,« so mislili v sebi in delali načrte za težko preizkušnjo, ki jih je čakala.

Ko je dal starter naposled znak, se je velika skupina pisano oblečenih dirkačev pognala po cestah jesenskega, osamelega Bleda proti Gorjam in naprej k poključkim klancem. Že kmalu po prvih vzpenjajočih se zavojih lepe, razširjene, asfaltirane ceste, ki vodi v čudovite gozdove Pokljuke, se je dež sprevrgel v sneg. Na cesti se je jela nabirati neprijetna, drseča brozga, ki je vrgla iz tira marsikaterega udeleženca gorskega kolesarskega prvenstva Slovenije. Kdo bi se že v začetku oktobra na razmeroma nizki nadmorski višini manj kot tisoč metrov nadejal snega? Tudi ohladilo se je, vendar to fantov v lahkih športnih majicah ni toliko motilo, saj so jih strme poključke serpentine pošteno oznojile.

To prvo letošnjo snežno nedeljo je prvič tekmoval med člani tudi mladi Bojan Ropret iz Kranja, ki je komaj dopolnil 18 let. Pred tremi leti ga je klubski tovariš Slavko Žagar navdušil za kolesarski šport. Stara prijateljca Slavko in Bojan sta nekaj časa družno poganjala pedala proti Zatrniku, kjer raste novo smučarsko središče. Samo nekaj časa sta vozila kolo ob kolesu. Bojan je vedel, da ima v sebi veliko moči, zlasti pa je čutil veliko željo po zmagi. Pognal se je v snežni metež in vse do cilja ni dovolil, da bi komu gledal v hrbet.

Na cilju so morali vsi dirkači priznati premoč najmlajšega udeleženca dirke. Tudi Slavko Žagar je moral seči v roke svojemu prijatelju, mlademu fantu, ki je v Slavku do nedavnega videl še svoj vzor. Kar deset sekund je bil Bojan Ropret hitrejši od svojega učitelja. Klubski trener Save Franci Hvasti, sam nekaj znan kolesar, je sicer pričakoval uspeh svojega dirkača, toda na cilju vseeno ni mogel skriti vzhičenja, ko je Bojanu čestital za prvi nastop in obenem za prvo zmago med člani.

V slovenskem in jugoslovanskem kolesarskem športu je zasijala nova zvezda. Ali bo Bojan Ropret v prihodnjih sezonah šel po stopinjah velikanov našega kolesarskega športa, kakršni so bili Prosenik, Žirovnik, Šebenik, Škerlj, Rudi Valenčič in drugi, to je sedaj, ko se slovenski kolesarski šport otepa s poprečnostjo, najbolj aktualno vprašanje.

Na letošnjem 47. državnem teniškem prvenstvu v Beogradu je že petič zapored zmagoslavno zapustila igrišče 19-letna članica mariborskega Branika Mima Jaušovec, ki že nekaj let na

ningom in turnirjem. Upam, da bom z marljivim delom v dveh letih med desetimi ali pa celo petimi najboljšimi na svetu. Morda se vam zdi to ne-skromno, toda že sedaj se dobro znajdem v igri z najboljšimi. Samo malo mi še manjka in začela jih bom premagovati.«

Z Mimo Jauševce teniška zveza Jugoslavije nima nobenih stroškov. Če se dobro uvrsti, dobi na turnirju v tujini že lepe nagrade, tako da si lahko sama plačuje drage potne stroške na vse konce sveta.

domaćih igriščih nima enakovredne nasprotnice in ki na svetovni jakostni lestvici zavzema 13. mesto, na evropski pa 6.

Po zmagi so mlado Mariborčanko obstopili številni novinarji, ki so ji komaj dovolili, da si je za silo uredila svoje kostanjeve kodre. Kar pred garderobo je morala povedati vse o sebi. Da igra tenis od malega, da jo je navdušil za ta šport brat... »Odločilno pa je bilo to, da smo stanovali čisto blizu teniškega igrišča. Starši so bili po ves dan v službi, jaz pa po ves dan na igrišču. Preprosto se nisem imela kam dati.« Športnim uspehom je letos Mima Jaušovec dodala še pomembnejšega — končala je gimnazijo.

»Res se mi je odvalil od srca kamen, ko sem maturirala. Kako tudi ne? Ni lahko potovati po svetu s turnirja na turnir in nositi s seboj cele kupe knjig,« je zadovoljna pripovedovala Mima, ki ji je matura več kot marsikatera zmaga, razen morda tista v Miami Beachu na Floridi ali v Wimbledonu v Angliji.

Mima Jauševce ima velike načrte. Ne skriva jih, rada pove, kaj si želi.

»Sedaj, ko sem končala gimnazijo, se lahko veliko bolj resno posvetim tre-

Z evropskega mladinskega prvenstva v plavanju, ki je bilo avgusta v Ženevi, smo pričakovali dobre novice, prišla pa je prava pravcata senzacija: Kranjčan Borut Petrič, ki je lani decembra dopolnil šele 14 let, je dosegel nov članski državni rekord! Presenečenj pa z Ženevo še ni bilo konec. Kmalu nato je Borut na državnem prvenstvu na Reki s fantastičnim časom 16 : 41,0 na 1500 metrov kravl še za deset sekund izboljšal svoj ženevski rekord.

To je bil velik dan za slovenski plavalni šport. Otroek je na čelu našega plavanja. Ves Kranj, ki se že nekaj let navdušuje za ta šport, je bil na nogah. Gorenjska metropola je slavila, pridružili pa so se ji tudi drugi iz vse Slovenije, ki jim je pri srcu plavalni šport. S temi rezultati se je mlademu kranjskemu plavalcu tudi odprla pot na olimpijske igre v Montrealu.

Borut Petrič in njegov še mlajši brat Darjan nadaljujeta družinsko plavalno tradicijo. Mati Jožica Stare-Petričeva je bila plavalka kranjskega Triglava, oče dr. Drago Petrič pa prav tako plavalec in dolgoletni vratar vaterpolskega moštva Triglava. Kam naj bi potemtakem sinova plavalne družine zašla kot na bazen?

Borutov delovni dan v bazenu je naporen. Vsak dan preplava najmanj 11 do 12 km.

»Sliši se veliko, vendar ni tako hudo,« pravi sam. »Polovico plavam skupaj z drugimi, drugo polovico pa imam poseben trening. Vzdržljivosti imam že kar precej, hitrost pa še ni najboljša. Toda bo že.«

Tako Borut kot njegov brat sta v šoli odličnjaka. Se pravi, da se poleg treningov tudi kar marljivo učita. Po rekordnih dosežkih je bilo slišati o upu našega plavalnega športa veliko pohvalnega. Borutova trenerka Anka

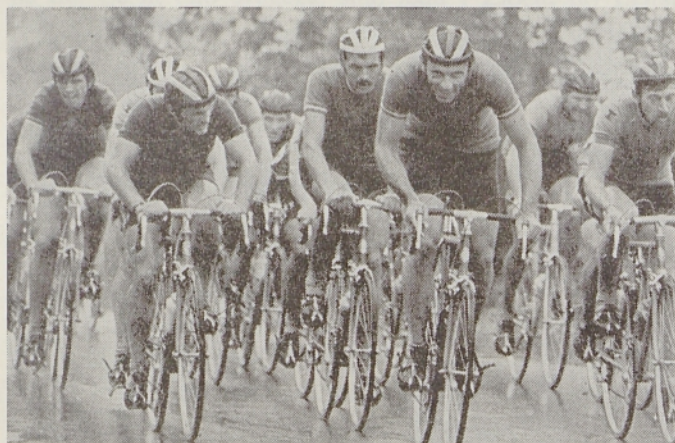
stjo, da mora še veliko delati, veliko vaditi, da bo kos svetovni eliti alpskih smučarjev.

Lani poleti in jeseni je bilo Bojana Križaja težko dobiti doma. Če se ni že zakopal v knjige, saj je moral nedomestiti vse, kar je izgubil z dolgimi potovanji med zimo — sedaj je tudi uspešno končal predzadnji razred gimnazije — je bil kje daleč od hiše na treningu. Mati fanta še bolj pogreša kot oče, ki je bil kot nekdanji reprezentant vaje odhajati zdoma na mednarodna tekmovanja. Taka je pač pot vrhunškega športnika, vedno ga prega-

ljubljski hokejisti, ki so morali že v prvem derbiju pred bučno jeseniško publiko položiti orožje.

Če mladi hokejisti za sedaj še nimajo dovolj tehničnega znanja, ga bodo prav gotovo pridobili do vrhunca sezone. Tega bodo potrebovali polno mero, saj igrajo prvo kvalifikacijsko tekmo na olimpijskih igrah februarja z moštvom Združenih držav Amerike. Volje za olimpijske boje jim že sedaj ne manjka.

Jože Dekleva

Colnar, ki spremlja plavalca od njegovih prvih zamahov v bazenu, pove o njem na kratko: »To je fant od fare. Malokdaj in malokje srečaš takšnega, kot je Borut. To je pravi športnik. Brez pravega značaja tudi ne bi mogel dosegati tako izvrstnih rezultatov. Borut je olikan, tovariški in ob tem tudi izredno nadarjen. Vse ima, kar je pomembno za vrhunškega športnika...« Kaj še drugega reči o Borutu Petriču, kot da je na takega plavalca vsa Slovenija in z njo tudi Jugoslavija že dolgo časa čakala.

Niso pa lani slavili samo v Kranju in Mariboru, tudi prijetno gorenjsko mesto Tržič je pozdravilo svojega športnega junaka. 18-letni Bojan Križaj je pozimi prišel z evropskega mladinskega prvenstva v alpskem smučanju z zlato kolajno v slalomu. To je bila prva kolajna v našem smučanju sploh. Naposled smo dobili smučarskega tekmovalca, od katerega na zimskih olimpijskih igrah februarja v tirolski prestolnici Innsbrucku lahko kaj pričakujemo.

Po uspehu na evropskem prvenstvu je šel Bojan nabirat izkušnje na Japonsko, v Združene države in Kanado. Vrnil se je poln vtisov in zlasti z zave-

nja čas, nikoli si ne more dodobra odahnuti. Vselej hiti novim uspehom naproti.

Bojan Križaj je to jesen preživel v Alpah, v Italiji in Avstriji, potoval z enega treninga na drugega. Jeseni se je ob 30-letnici Elana s svojim švedskim prijateljem Ingemarjem Stenmarkom, najboljšim slalomistom in veleslalomistom preteklo sezone, za dan ustavil v tej naši največji tovarni smučiči. Tu je bila priložnost za kratek pogovor z njim.

»Pred menoj je pomembna sezona. Za Innsbruck se pripravljam z vso resnostjo. Čim boljša bo uvrstitev, tem večje bo zadovoljstvo. Boj pa bo izredno trd. Vse, kar v smučanju kaj velja, se hoče proslaviti na zimskih olimpijskih igrah.«

Tudi hokejisti na Jesenicah in v Ljubljani imajo pred sabo pomemben cilj — kar najbolj skrbno se pripraviti na olimpijske igre v Innsbrucku. Med hokejisti je zavela svežina. Zlasti Jeseničani, siti večnih zdrah in afer, ki so jim botrovali starejši igralci, so na moč pomladili svoje moštvo. S tem pa niso nič izgubili. Moštvo je bolj poletno, bolj disciplinirano, kar občutijo še posebej večni nasprotniki Jeseničanov —

Jugoslavija v osmini finala

Jugoslovanska nogometna reprezentanca je v Beogradu 19. novembra premagala reprezentanco Severne Irske z 1 : 0 in se tako v tekmovanju za evropsko prvenstvo, pokal evropskih narodov, uvrstila med osem najboljših. Strelec edinega gola v Beogradu je bil Brane Oblak, nekdanji igralec ljubljanske Olimpije in splitskega Hajduka, zdaj pa igralec zahodnonemškega prvoligaškega moštva Schalke 04.

Žrebanje četrtfinalnih parov bo 14. januarja v Zürichu.

Zmagovalci Makaluja

V domovino se je 13. oktobra vrnila jugoslovanska himalajska odprava, šesta doslej, ki je bila izmed vseh najuspešnejša. Kar sedem slovenskih alpinistov se je povzpelo na vrh pete najvišje gore na svetu, 8481 m visoki Makalu. Ti uspehi so rezultat bogatih izkušenj in temeljitih priprav. Slovenski alpinisti imajo za leto 1979 dovoljenje za vzpon na najvišjo goro sveta, Mt. Everest.

Podgorske maline

Podgorje je razgiban kraški svet na severnih pobočjih Gorjancev. To je reven svet, od koder je v preteklosti odšlo veliko ljudi v tujino, danes pa je delo in s tem kruh že veliko bližje. V ta konec naše domovine smo se napotili v času trgatve.

Podgorci živijo na soncu. Na kame-nju in na revščini. Le svetlobe je do-volj. Svetloba je razpršena kot mušje brenčanje in vaške luže so velika je-zera.

Kamenje pa je razpostavljeno po vseh ogonih in košenicah. Že bard Dolenj-ske Janez Trdina je rad posedal na teh

nost Podgorcev, kakor njega dni fur-manske vprege.

V Stopičah in drugih krajih se raz-postavljajo ob Merkatorjevi trgovini vsak s svojim pivom in čakajo na avtobus.

Popoldne pa se pri »Anki« začenja vsakodnevno veselje in Marjan mora nemalokrat postaviti koga na hladno — ampak, kakor mi je zatrdil, je tisti običajno prej nazaj kakor on.

Pri Anki točijo dobro vino in Pod-gorci imajo že od nekdanje raje vino kakor vodo in so zaradi tega raje v gostilni ali v zidanici kakor doma. Saj

pa, hude krvi pa je med Podgorci zme-rom dovolj.

Ob novem letu in oknog božiča, ko so kolone in je snega do pasu, se mar-sikateri fant odpravi z gorjačo nad zajca, ki ves prezebel čemi pod kakš-nim grmom in začenja se tek po vi-sokem snegu.

Ko je Žnidarjev stric, ki je bil v mla-dosti znan »raubšic«, s svojim hecnim gvirom nekoč spet podrl zajca, so prišli žandarji iz Novega mesta. Hitro je skril zajca v zbirko, gvir pa v hlače in ko ga je žandar vprašal, kje ima zajca, je mirno odgovoril, da v zibki in je

Žurga: Trdo je življenje bajtarjev

naravnih kantonih — posebno kje v bližini zidanic, z beležko ali s poličem šmarnice in tekla je pripoved. Na Gor-jancih v Gluhi lozi pa so plesale vile in so se coprnice pripravljale za svoj »polet« na Klek.

Tu so še ljudje, ki živijo od vina. Na žgance si nalihejo šmarnice in topla soparica jih greje po trebuhu in se počasi seli v možgane. Sonce pa sije neusmiljeno. Kamni so vroči in zemlja je razpokana. V prejšnjih časih se je veliko mladih izselilo za boljšim kosom kruha v Francijo in predvsem v Nemčijo. Pred petdesetimi leti je bila daljni cilj Amerika — toda do tja je malokdo prišel. Danes pa se v No-vem mestu, ki je industrijski center Dolenjske z znanimi tovarnami IMV, Krko, Novoteksom in drugimi, za-posluje vse več Podgorcev, tako da je po tukajšnjih malih kmetijah že premalo ljudi.

Ljudje se vozijo z delavskimi avtobu-si, ki so postali nepogrešljiva prisot-

Gostilna »Pri Anki« v Stopičah in pogled na del novega Pleمبرka

mogoče bo kdaj tudi vodovod zašel v te kraje. Posebno gori do Dolža ali Jeglenka in Cerovca pa je še dolga pot — ne samo zaradi kamenja — tudi zaradi denarja in drugih podobnih vzrokov.

Ljudje so manj na zemlji kakor vča-sih. O tem pričajo tudi zapuščene nji-ve in senožeti. Še največ se jih najde v vinogradih: v Brezovici, Vinorebru, Bukovčah in Kančen dolu... Saj je celo podnožje Kukove gore, kjer je le mogoče, zasajeno s trto, tako da je njiv bolj malo. So pa drevesa in vi-soko gori v Gorjancih šumijo večne bukve. Pragozd bukev. Le tisti čudež-ni vrelec, ki je pomladil Mehovsko gospo in se imenuje Gospodična, se nenadoma zgubi.

Podgorci se ženijo še na starodavni način. Svatba traja več dni. Vaščani priženejo kamelo in se napravijo v maškare in potem se pije in veseli in fantje se zberejo iz celega okoliša — tako, da pride večkrat tudi do prete-

zibal naprej. In ko ga je nejeverni žan-dar vprašal še za gvir, mu je rekel, da ga ima v hlačah. Žandarji so ga imeli za malo norega, po čemer so Podgorci znani že od nekdanje, in tako je Žnidar-jev stric nemoteno lovil naprej, dokler mu ni neki še bolj pretentani raubšic ukradel puške.

V Brezovici v bližini Malega Orehka, kjer so kozolci kot arhipelag večnosti, in dajejo temu kraju še posebno vzne-mirljiv videz, smo srečali starega Žur-ga, ki jih ima že okoli osemdeset, in je ždel na tnalu s kapo na očeh in sonce se je vrtinčilo v zajedi pod nje-govo leseno hišico in doli na kamenju, kjer so zorele maline.

Mežikal je v sonce in njegov krjavelj-ski obraz je zadobil klovnovski videz. Stekel je do skladovnice drv in prin-esel bet iz gabrovih grč, okovan z rin-ki, in dvignil ga je, kakor da bo po-tolkel mrčes in ga počasi spustil na kolena.

»Tale bet je bilo potrebno velikokrat dvigniti — so rekli, da bo šel kar v grob z menoj.«

Potem je pravil, kako težko je bilo včasih postati pastir. Matere so pri-

Kruta usoda malih ljudi

Jože Vidic je napisal novo izdajo knjige *Po sledovih črne roke*

šle k cerkvi s svojimi otroki. Tisti, ki so rabili hlapce ali pastirje, pa so izbirali. »Ker sem bil krevljast, zato ker me je mama zapustila na njivi in se potepla v mesto, me niso marali niti za pastirja... Potem pa se me je le usmilil neki gospodar. Ko pa sem odrasel, sem postal gozdni delavec — hostar. Jedli smo samo včasih,« reče in se smeje. »Hudo je bilo in ni bilo hudo. Moral si se naučiti, kam bo padlo drevo in moral si vzdržati na žagi tudi, če ti je šlo na crkavanje... Znati je bilo treba naganjati z zagozdo. Zvečer pa smo se ulegli kar na tla. Če ni bilo drugega, smo jedli tudi srčne korenine. In pili smo, kar je bilo. Vino, ki smo ga prinesli s seboj, je bilo samo za nekaj časa. Vse druge dni pa smo pili brozgo s poti.

»Zdaj pa nisem več tisti kakor včasih, — pove Žurga in pridene kakšno robato in kosmato, da se mu jezik ovlaži od veselja in pribije: »Pa pravijo, da se svet okrog vrti. Jaz pa pravim, kako se bo svet okrog vrtel, če sem jaz zmerom pod Mihlovim gankom.«

Zdaj živi bolj slabo. Edino kravo je dal za doto sinu. Beta pa ne da od sebe za noben denar.

Tako pravi Žurga pod Gorjanci, ki mu šmarnica pomaga do boga in hoste do spominov in kamni do kletve, ko jih mora kar naprej ruvati in odnašati v košu s tiste edine njivice pod leseno hišico.

Ampak zdaj v jeseni so barve kakor slikarska paleta. Vse je pomešano med seboj, zemlja in drevje in vino in pri vsaki domačiji diši po tropinah. Še prej pa so se trgači in brentači zažirali v strmo ilovico in v zidanici je hrustal mlin sveže natrgano grozdje. V sosednji kadi pa se je že počasi vrtinčil mošt.

Za Podgorce je trgateg največji praznik poleg tistega, ko zakoljejo prašiča. Pripravijo boljše jedi. Zaprežejo konje in jutro je kot zmagovita, vesela pustolovščina. Otroci nekaj dni ne gredo v šolo in stari mački se ga nazelejo že na začetku dneva.

»Moje knjige niso romani, temveč so resnične zgodbe iz narodnoosvobodilne borbe, spletene iz stoterih pričevanj tistih, ki so strahote vojne sami doživljali,« je med drugim dejal Jože Vidic, pisec knjige *Po sledovih črne roke*, ki je v Sloveniji doživela velik odmev. Bila je takorekoč razgrabljena. To je pisca tudi spodbudilo, da je zbral nove zgodbe in jih na stotih straneh dodal prvi izdaji knjige. Druga izpopolnjena izdaja pa je izšla v minulem decembru.

Poleg zgoraj omenjene knjige je Jože Vidic napisal še *Beg z morišča* in *Zločin pri Lenartu*, za kateri je prejel Kajuhovi nagradi. Knjige, pisane v preprostem in jedrnatem jeziku, so privlačne zlasti zato, ker v njih nastopajo resnične osebnosti iz minule vojne. Pisec je pogumno posegel v preteklost in po resnici povedal vse, kar je zvedel o žrtvah in zločinih.

— Zakaj ste obdelali ravno »črno roko?«

»Zato, ker je to bila ena najbolj mračnih in posurovelih organizacij, ki se je izcimila iz četniških in domobranskih obveščevalnih krogov. Njeno delovanje je bilo tudi dokaj zamegljeno, ker je delala v strogi tajnosti.«

— In kako ste se vi lotili tako obsežnega in nič kaj prijetnega dela?

»Moj raziskovalni duh mi ni dal miru. Najprej sem pregledal vse dokumente, ki so govorili o črni roki, potem pa sem se podal po vaseh med ljudi. Značilno je, da je črna roka morila predvsem po vaseh in segala predvsem po ženskah. Tako je krvni davek plačevalo neboljeno ljudstvo. Kako naj bi se na primer branile matere s številnimi otroki in starke?«

— Šlo je za maščevanje črnorokcev, ki svojih zločinov niso zapisovali...

»Ravno zato se je o njihovih zločinih vedelo premalo. Vam povem, da mi ljudje pišejo, kako so šele po tridesetih letih, s pomočjo moje knjige, zvedeli resnico. Maščevanje so črnorokci vzeli skoraj dobesedno po škofu Rožmanu, ki je ob neki priložnosti dejal: »Komunizem je treba izkoreniniti, tudi če gre vsa Slovenija'. In tako so segali po koreninah: materah, ženskah, otrocih.« Jože Vidic je natančno zapisoval pričevanja ljudi po vaseh, jih primerjal med seboj in z dokumenti ter potem iz tega izluščil resnico. Ljudje so mu dali tudi številne grozljive fotografije, ki pričajo o zločinih črne roke, ki je zlasti morila na Dolenjskem.

Poimensko navaja tudi pripadnike črne roke. Tako na primer govori o tolpi

Petra Skalarja, ki je svoje žrtve najprej mučila, nato pa ubila, največkrat v Kozlarjevi gošči na ljubljanskem barju. Pisec trdi, da je tam padlo več žrtev kot pri Urhu.

— Zадnja leta brskate samo po sledovih posurovelega človeka: kako to doživljate sami?

»Poln sem vneme za delo, da bi se dokopal do resnice, da bi poudaril, kako je med vojno trpel naš mali človek, brez katerega tudi velikega ne bi bilo. Kadar pišem, včasih tako sodoživljam zgodbo, da se razjočem... Da, tako grozljive so te zgodbe. Predvsem

Jože Vidic

pa ne morem spati in bele noči porabim za razmišljanje, kako bi najboljše napisal uvod, kakšen naslov bi dal in podobno. Hude so te reči, tako hude, da se nikoli ne smejo povrniti.«

In kdo je naš sobesednik? To je človek, ki si je s 16 leti nadel titovko in partizanal predvsem po Gorenjskem, od koder je tudi doma (s Sela pri Žirovnici). S 17 leti in pol je bil že namestnik komandirja čete in tako je tudi po vojni ostal oficir JLA, dokler ga pred desetimi leti niso upokojili. Že prej je sodeloval v raznih časopisih, v pokoju pa se je lotil pisanja. To je človek, poln življenja, poguma in gorenjske trme. Živi v Ljubljani z ženo in dvema sinovoma: za rekreacijo rad kuha, sicer pa bere, zbira podatke in piše, piše. Zdaj zbira podatke za novo knjigo, ki bo spet pripoved o malih ljudeh, iz pretekle vojne.

A. P.

S povečano proizvodnjo nam je uspelo znižati proizvodne cene za **12** odstotkov za: okna, okvirje za pvc rolete, notranja vrata, podboje.

Prodajna mesta v Sloveniji: Škofja Loka, poslovalnica Jelovica; Ljubljana, Slovenijales in Gramex; Maribor,

DOM-Smreka; Ptuj, Izbira; Lesce, Murka; Celje, Slovenijales; Novo mesto, Dolenjka; Postojna, Kmetijska zadruga; Šentjernej, Merkur.

Ob novoletnih obiskih

Dragi rojaki! V dneh, ko prebirate to pismo, bodo novoletni prazniki že v polnem teku. Hoteli smo vam dati nekaj napotkov, zlasti tistim, ki v teh dneh prihajate na kratek obisk domovine, vendar pa bo seveda prav, če preberete tudi tisti, ki tokrat niste mogli praznikov preživeti doma.

Sami dobro veste, da so pozimi vremenske razmere težje, zato naj vas ne opozarjamo posebej, da poskrbite, da bo vaše vozilo, če potujete z osebnim avtomobilom, dobro pripravljeno in opremljeno za zimsko vožnjo. Ko boste vozili, verjetno v koloni, v domovino, se zavedajte, da le niso vsi vozniki tako dobri kot vi, lahko pa tudi drugi o vas tako mislijo. To pomeni, da ne vzbujajte pozornosti, če ste sposobni prehitovati v nemogočih razmerah na cesti, da ne bi s tem spravljali v nevarnost tudi drugih.

Ko boste prispeli na mejo, le pogumno prijavite stvari, ki spadajo pod carinski nadzor. Dolžnost carinika ni, da vleče iz vas, kaj imate za prijavo. Zato ne bodite užaljeni, če bo carinik na vaše vprašanje, kaj se razume pod obvezno prijavo, včasih tudi slabe volje. Tudi cariniki so noč (in dan v službi in v svojem delovnem času opravijo na deset tisoče pregledov. Razumite jih.

Ko boste že doma, vas bodo tako vaši domači kot tudi znanci obvestili, kaj je novega doma. Če pa boste posegli po časopisih, ki bodo tudi objavili podobne novice, potem sezite po vseh dnevnikih, od posebnih izdaj pa bodo informacije objavili Večer, Vestnik (Murska Sobota), revija Rodna gruda in tudi drugi lokalni časopisi.

Tudi letos bodo koordinacijski odbori pri občinskih konferencah SZDL skupno z občinskimi sindikalnimi sveti pripravili za vas posebne novoletne sestanke skoraj v vseh krajih v domovini. Na teh sestankih se boste seznanili z vsemi novostmi, ki vas zanimajo, dali vam bodo informacije o možnostih zaposlitve doma ter informacije o vprašanjih s področja socialne varnosti in podobno.

Seveda pa na teh sestankih ne bo moč izvedeti vsega. Tako zamišljeni sestanki bi potem trajali po več ur, kar pa gotovo ni njihov namen, saj bi vam s tem odvzeli veliko časa, ki ga boste koristno uporabili med vašimi sorodniki in znanci. Zato bi bilo v redu, če se glede vprašanj, ki zadevajo vašo delovno dobo v tujini oziroma pravice iz pokojninskega in invalidskega varstva, obrnete na pristojno skupnost pokojninskega in invalidskega oziroma zdravstvenega zavarovanja, kjer vam bodo dali potrebne informacije. V tej zvezi bi vam želeli informirati, da se delovna doba, prebita v tujini, ne vpisuje v delovno knjižico, upošteva pa se ob seštevanju let zavarovalne dobe doma in v tujini ob upokojitvi. Republiški sekretariat za delo je sicer obvestil vse organizacije združenega dela v SR Sloveniji, da delovno dobo, prebita v tujini, upoštevajo delavcem, ko gre za zagotovitev teh pravic združenega dela v domovini.

Morda bi bilo dobro tudi, če se vseeno pozanimate, kako je z vašo delovno dobo, če ste slučajno zaposleni v taki državi, ki tega avtomatsko ne ureja (Avstralija, Švica, Kanada itd). Tudi te vrste informacij boste lahko prejeli na skupnostih pokojninskega in invalidskega oziroma zdravstvenega zavarovanja.

»Gremo k stari mami,« pravijo mali otročički, rojeni na tujem. Stara mama pomeni pojem, tesno povezan z domovino

Nekateri izmed vas bodo želeli dobiti tudi informacije o možnostih zaposlitve v domovini. Te informacije bodo na voljo na teh sestankih, vendar je le bolje, če se obrnete na pristojno skupnost za zaposlovanje, kjer vam bodo lahko bolj podrobno postregli z vsemi potrebnimi podatki.

Veliko vprašanj bo tudi v zvezi s pravicami do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti, če ste slučajno zaposleni v ZR Nemčiji. Tudi v tem primeru vam bodo skupnosti za zaposlovanje postregle z informacijami, kaj vse morate storiti, če si želite zagotoviti te pravice.

Če ste v trenutku, ko berete to pismo, na tem, da vam v ZR Nemčiji preneha delo ne po vaši krivdi, si zagotovite v pristojnem uradu za delo (Arbeitsamt) potrdilo o pravici do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti in soglasje, da se lahko vrnete v domovino, pa nemudoma stopite na skupnost za zaposlovanje, da uredite vse formalnosti.

Glede možnosti za stanovanje, nakupa hiš oziroma gradnje na vsa vprašanja v zvezi z vašimi željami po postavitvi lastnih obrtnih delavnic vam bodo dali ustrezna pojasnila v banki oziroma na občinski skup-

Iz številnih nemških mest, predvsem iz ZR Nemčije, se veliko naših rojakov pripelje na noveletne počitnice tudi z letalom. Na sliki: na letališču Brnik je živahno (Foto: Zrnec)

večji povod in sum po »švercanju«, pa čeprav smo tudi do carinskih organov vseskozi pošteni.

Iz številnih srečanj z našimi povratniki ugotavljamo, da nespornosti med njimi in cariniki niso redki. Kljub vsem objektivnim in subjektivnim razlogom za te prepire pa smo lahko prepričani, da bi se jim z malo dobre volje lahko izognili. Neredko so ta prerekanja posledica neobveščenosti naših ljudi, ki živijo na tujem, nepoznavanja predpisov glede naših obveznosti in pravic. Seveda pa se prav lahko zgodi, da je ta »objektivna okoliščina« že vsega siti in utrujeni carinik, ki preprosto ne zmore več prijazne besede za nedolžne potnike, prav tako utrujene od dolge vožnje kot on. Seveda je moč vse te drobne nevednosti rešiti mimogrede, resnično pa se lahko zaplete pri tistih, ki na vsak način žele izigrati carinski zakon.

Pogoste spremembe in dopolnila carinskih predpisov, zlasti pa nepravilna tolmačenja teh predpisov s strani ljudi zunaj carine, izzivajo prave zmešnjave; človek se pri tem res že težko znajde. To seveda pridno izkoriščajo tudi tihotapci, ki pogosto žele za ta svoj posel izkoristiti tudi nič hudega sluteče rojake, ki se z dela na tujem vračajo v domovino. Pred nedavnim so v Stuttgartu odkrili pravo mrežo ponarejevalcev, ki so bili pripravljene za nekaj sto mark nabaviti kakršnokoli potrdilo, potrebno ob vračanju v domovino. Naši ljudje so bili morda prepričani, da ti dobijo potrdila od našega konzulata ali od nemške policije, seveda pa so bili tudi taki, ki so se zavedali izvora dokumentov, in so želeli z njimi prelisiciti carinske organe.

Pogosti so primeri kršenja carinskih predpisov ob uvozu motornih vozil. V enem

ščini kraja, kjer je vaše stalno bivališče.

Naj bo teh napotkov dovolj. Za vsak primer smo vam pripravili še pregled sedežev pristojnih skupnosti za pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje ter za zaposlovanje v SR Sloveniji:

Skupnosti pokojninskega, invalidskega ter zdravstvene zavarovanja SRS

Celje — Gregorčičeva 5 a
Koper — Telovadniški trg 1
Kranj — Stara cesta 11
Ljubljana — Miklošičeva 24
Maribor — Sodna 15
Murska sobota — Titova 24
Nova gorica —
Delpinova 20
Novo mesto —
Kidričev trg 3
Ravne — Ob Suhi 22

Zveza skupnosti —
Kidričeva 5, Ljubljana

Skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije

Celje — Šlandrov trg 7
Koper — Šmartinska 3
Kranj — Sejmišče 4
Ljubljana — Parmova 32
Maribor —
Gregorčičeva 37
Murska Sobota — Arh.
Novaka 3
Nova Gorica — Vojkova 1
Novo mesto — Glavni trg 7
Velenje — Šaleška 16
Zveza skupnosti —
Glinška 12, Ljubljana

Ob koncu vem želimo srečno pot ob prihodu in povratku. Nasvidenje.

Franci Stare

Vrniti se brez težav

Številni naši rojaki, ki se vračajo za stalno iz tujine po nekaj letih življenja in dela v tujem okolju, obupavajo in se jeze že v prvih dneh po vrnitvi. Veselje nad srečno vrnitvijo jim kvarijo številni problemi — od carinskih do stanovanjskih in službenih in končno tudi psiholoških, ki jih izzove sprememba okolja.

Seveda v mnogih primerih povzroči največ težav carina, do katere imamo vsi neki posebni odnos, nenehno strah ali celo slabost. Ko pridemo na mejo, se s službujočim carinikom pogovarjamo prestrašeni, zmedeni in s tem dajemo še

izmed členov pravi carinski zakon: Delavec, ki je bil v zadnjih 36 mesecih najmanj dve leti v neprekinjenem delovnem odnosu in je bil v tem času lastnik motornega vozila, ima pravico uvoziti to vozilo z zmanjšano carinsko osnovo glede na stanje vozila v trenutku carinjenja. Največje zmanjšanje carine je do 50 odstotkov. Ko je začel veljati ta predpis, so cariniki opazili, da se je nenadoma zelo povečalo število tistih, ki so »izgubili« prometna dovoljenja. Hitro so namreč dojeli, v katerem »grmu tiči zajec«.

Taki primeri »izgube« prometnega dovoljenja tudi danes niso redki. Zanimivo je, da se to najpogosteje dogaja lastnikom vozil zgornjega razreda (mercedes, opel, ford), za katere so predpisane zelo visoke carinske dajatve. Pri cenejših vozilih skoraj ni takih primerov. Carinarnice imajo stvari že nekoliko urejene, zato imajo navodilo, da morajo še posebno skrbno pregledati vse priložene dokumente.

Naša konzularna predstavništva imajo v zadnjem času ogromno zahtev po izdaji potrdil, na osnovi katerih lahko naši delavci na začasnem delu v tujini uživajo ugodnosti, predpisane z zakonom o carini. To je seveda njihova pravica, vendar pa imamo občutek, da se včasih le pretirava z vsemi temi potrdili. Konzularni uradniki, ki bi se pogosto morali nekoliko poglobiti v vsak posamezen primer, za to preprosto nimajo časa in utegnejo le preprosto pritiskati žige. Seveda pa so v takih primerih možne tudi goljufije.

Pogoj za določene ugodnosti pri carini je že, da je delavec prebil na delu v tujini več kot dve leti. Tisti, ki do tega še nimajo pravice, žele pa to izkoristiti, običajno zahtevajo od konzulata potrdilo, da so na začasnem

delu v tujini, pri tem pa ne navedejo točnih podatkov. Izgovarjajo se, da potrebujejo tako potrdilo za domačo občino za ureditev nekih zadev. Uslužbenec konzulata lahko izda tako potrdilo, na podlagi predloženega zahtevka. Na videz je vse v redu. V resnici pa potem ta človek pride s tem potrdilom na carino in ga predloži kot dokaz, da je bil v tujini več kot dve leti ter se izgovarja, da je bil točen datum pomotoma izpuščen. Včasih carinik pogleda skoz prste in goljufija je uspela. Prej ali slej pa resnica vendar le pride na dan.

Naši cariniki so se že izkazali kot pravi mojstri za preprečevanje tihotapstva vseh vrst, zlasti so dosegli velike uspehe pri odkrivanju tihotapcev mamil. Znani pa so jim seveda tudi številni »triki«, ki jih uporablja manjši del naših ljudi, začasno zaposlenih na tujem. Če si torej želimo čim manj težav na carini, je torej najbolje, da upoštevamo vse »subjektivne« ovire, in da predložimo prave ter vse potrebne dokumente.

Jože Prešeren

Mala šola v Stockholmu

Slovenski dom v Stockholmu je to sobotno popoldne poln življenja. Starši, ki so pripeljali svoje otroke v dom, berejo najnovejše časopise iz domovine, igrajo šah in namizni tenis. Iz sosednje sobe je slišati čebljanje otrok in kdaj pa kdaj slovensko pesem. Tam deluje sobotna mala šola. Danes so otroci še posebno razpoloženi. S tovarišicama Ano Jaki in Mileno Leskošek so se odpravili na jesenski sprehod v bližnji park, od koder so prinesli šopke raznobarnega listja, ki ga sedaj lepijo na platno. Pravo drevo jim je uspelo napraviti, zraven pa so se

Otroci in vzgojiteljici male šole v Stockholmu
(Foto: P. Udir)

naučili še nekaj besed, s katerimi do sedaj niso prišli v stik. In imena jesenskih sadežev so se naučili. Po slovensko seveda, saj švedske izraze že vsi poznajo. To je namreč generacija otrok, rojenih in zraslih na Švedskem, v čisto slovenskih ali mešanih zakonih. Zato tudi ni čudno, da se v njihov pogovor često vsiljujejo švedske besede in stavki, ki jih Ana in Milena potrpežljivo prevajata in pomagata najti primeren slovenski izraz. Prizadevata si, da bi bila šola čim bolj slovenska in to jima je v veliki meri že uspelo. Ko se jima je med odmorom uspelo iztrgati iz objema malih ročic in pripraviti malico za številna lačna usta, sta bili končno pripravljene odgovoriti na nekaj vprašanj.

— Zakaj ste ustanovili malo šolo v slovenskem domu?

— Predvsem zato, da bi otroke iz slovenskih in mešanih družin na lahek in prijeten način vsaj v glavnem seznanili s slovenskim jezikom in jih morda sčasoma tudi učili.

— Kako ste pristopili k posluhu?

— Šola je organizirana v obliki igre. Otroci se iz različnih situacij pri igri, risanju, na sprehodu, pri petju in gledanju risanih filmov učijo slovensko in tako pod našim nadzorstvom širijo besedni zaklad.

— Kako otroci trenutno obvladajo slovenski jezik?

— Približno polovica jih govori, ostali pa razumejo vsak dan več. Naš cilj je,

da bi vsi v najkrajšem času razumeli in tudi govorili slovensko.

— *Kdo podpira vašo dejavnost, poleg slovenskega društva, seveda?*

— Našo dejavnost finančno podpira ABF (delavska univerza). Od tam dobivamo sredstva za plačilo vzgojiteljicam, pa tudi učni material, ki nam je pri vzgoji nujno potreben.

— *Ste zadovoljni z obiskom?*

— Sedaj obiskuje šolo bolj ali manj redno dvanajst otrok, v starosti od pet do osem let. Seveda je takih otrok med Slovenci v Stockholmu še več. Upamo, da bodo vsi starši še pravočasno sprevideli, kako potrebno je, da se otroci dobro nauče tudi svoj materini jezik, čeprav začasno ali za vedno žive na Švedskem.

— *Kakšne težave imate in kakšne načrte za prihodnost?*

— V začetku je bilo težko, saj nam je manjkalo pisarnega gradiva v slovenskem jeziku, pa tudi delovnega načrta še nismo imeli dokončno izdelanega. To je ena prvih šol te vrste med novejšimi slovenskimi izseljenci v Evropi in vzorcev nismo imeli. Sedaj so se razmere precej izboljšale in slovenskih knjig imamo vsak dan več in tudi delovni načrt smo na podlagi izkušenj že izdelali. K delu bi radi pritegnili še več otrok, v načrtu imamo nekaj izletov v Stockholm, če bodo razmere to dopuščale, že sedaj pa bo treba misliti tudi na morebitno udeležbo v koloniji slovenskih otrok v domovini, saj bi le-ta pomenila veliko moralno in jezikovno spodbudo za naše malčke.

— *Fröken, Fröken! Pridi sem!*

Otroci prekinejo naš pogovor in začudeno nas pogledajo, ko se zasmejimo njihovi mešanici švedščine in

Na vinski trgatvi v Berlinu

slovenščine. Oni tega sedaj še ne občutijo, če pa bodo prizadevanja Milene in Ane uspela, in v to sem prepričan, bodo kmalu dobro ločili oba jezika in obvladali tako enega kot drugega.

Tone Jakše

Švedska televizija za Jugoslovane

V decembru so se začele na drugem programu švedske televizije prve oddaje, ki so posebej namenjene priseljencem iz Jugoslavije. V tem okviru so pripravljene tudi posebne oddaje za Slovence. Oddaje so na sporedu vsako soboto med 16. in 17. uro.

Berlinska trgatev

Slovensko kulturno društvo v Zahodnem Berlinu priredi vsako jesen družabno-zabavno prireditev »vinska trgatev«. Tako je bilo tudi letos 25. oktobra. Prireditev je obiskalo izredno veliko naših rojakov in gostov številnih drugih narodnosti. Za poskočne zvoke in do-

bro voljo pa je poskrbel ansambel Slovenski fantje.

Organizatorji so pripravili tudi srečolov, trganje grozdja, temu pa je sledila še licitacija pečene gosi in svinjske glave.

Rok Leskovšek, Berlin

Slovenska šola v Berlinu

ZAHODNI BERLIN, novembra — *»No, otroci, zdaj pa zaprite knjige. Tri skupine imamo, zdaj bomo vsi skupaj poslušali, potem spet delali po skupinah.«* »Tršica« Milena Skrtova začne s svojimi dvanajstimi slovenskimi učenci pogovor v obliki vprašanj in odgovorov, da bi jih »pripeljala« do bližnjega največjega jugoslovanskega praznika 29. novembra. Pripraviti se morajo za bližnjo proslavo.

Pesem o partizanskem kurirju

Najprej pesem. Za majhne učence pripravi »t'ršica« uvod. Bilo je v hudih časih za naš narod — sami boste uganili, kdaj je to bilo. Naši borci, partizani, so morali imeti zveze z mesti,

kjer pa so bili fašisti. Morali so dobivati ali pošiljati vesti. Kaj je to vest? In tisti, ki so nosili takšna sporočila, so bili kurirji. Ne poštarji! In kurirji so bili večkrat čisto majhni fantički. In tudi ta kurir, o katerem pripoveduje naša pesem, je nosil partizanom pošto. Šel je preko gozda v laz, moral je tistega dne iz hiše dol v dolino, in to preko mostu, ki je bil zelo zastražen. Kdo ga je stražil? Fašisti, da.

»Čez mrzli laz sem k nam je v vas zahajal mlad kurir; solze v očeh, krog ust nasmeh je imel...« Otroci z odprtimi usti sledijo učiteljici, vsi, od majhne prvošolke Marinke Kovač do »velike« Darje Udovč iz sedmega razreda.

Žrtev je »Opfer«

Kaj se je zgodilo? Kdo je kurir? Kam bi moral nesti pošto? Na uho odgovarjajo »veliki«, da bi učiteljica preverila, ali so razumeli, da se je 16-letni kurir zaljubil in da ga je dekle vabilo, naj ostane pri njej. Kaj je to kramljati? — Ni lahko, besedo »žrtev« je treba razložiti s pomočjo nemškega pojma »Opfer«, pa še za marsikatero besedo je treba priklicati na pomoč učencev bogatejši nemški besednjak. Učenček — ne povejmo raje, kateri, saj se lahko marsikomu zgodi — pomeša besedi »bled« in »Bled«: takoj namreč dvigne roko, da ve, kaj je to Bled. Lepo jezero namreč, »ko se pride domov pri Jensenicah«.

Prava pedagoška mojstrovina je takšen pouk! Hkrati vzdrževati pozornost pri sedemletnem fantiču in 14-letni »gospodični«, ki je že cela punca — to zahteva od našega šolnika velikega potrpljenja, večkratnega truda. Enega in drugega izkazuje Milena Skrtova v izobilju. Seveda pa ne bo mogla tako hitro naučiti Bojana Trstenjaka, da bo prav,

Manjša skupina Slovencev iz Olofströma v Jönköpingu na »Slovenskem kulturnem dnevu«. Od leve proti desni: učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka, Nada Žigon, društveni blagajnik, predsednik M. Starc in podtajnik Alojz Čehovin

po slovensko izgovoril svoj priimek; zdaj se piše bolj »Trsnjak«, pri čemer golta tisti nesrečni »r«.

Nekaj zgodovine

Skrtova poučuje v treh oddelkih slovenske dopolnilne šole v Zahodnem Berlinu. Za nižje razrede ima enega v severnem delu mesta Weddingu (Plantagenstrasse 6), za višje pa dva tule v Kreuzbergu, nedaleč od nekdanjega letališča Tempelhof, v šoli, ki nosi ime po znanem avstrijskem romantiku Petru Roseggerju. (Naslov: Bergmannstrasse 28).

Dopolnilno šolanje jugoslovanskih otrok je v Zahodnem Berlinu novejšega datuma. Šele leta 1973 je naša vojaška misija lahko pripravila vse potrebno za prvega učitelja. Zahodnoberlinski senat namreč ne prevzema niti celotnih stroškov (kot denimo Bavarska) niti polovice (kot dežela Baden-Württemberg ali Nordrhein-Westfalen), marveč je šele 1973. odkazal prvo pomoč za šolanje tujih otrok. Na razpoložljiva sredstva pokrije ta sklad le slabo tretjino stroškov za šest jugoslovanskih učiteljev; ostalo mora plačati jugoslovanska stran. Od 1400 šoloobveznih zdamskih otrok jih do-

polnilno šolanje zdaj zajema 800, med njimi je tudi 40 slovenskih.

Smisel in vsebina slovenskega dopolnilnega pouka je v tem, da učenci širijo svoj pojmovni zaklad tudi na slovenski besednjak ter da spoznavajo domovino, Slovenijo in Jugoslavijo. Razen spoznavanja gre še posebej za čustveni odnos, ki ga otroci dobivajo, ko na proslavah dneva republike, dneva mladosti, 1. maja ali dneva žena recitirajo partizanske in domoljubne pesmi.

»Kaj je na sredini državne grba?« Te besede ne ve nihče, ko pa jo izvedo, jo komaj ponovijo »plamenice«. Ne vsi; tisti, ki prihajajo iz slovenske šole, ki so imeli vsaj kakšen razred doma — delajo že dosti lažje. Najhuje je tistim, ki so tu rojeni. In ti so v večini. »Partizani niso šli v jajca, ampak v mesto Jajce!« se naredi »t'ršica« jezno, ko vleče iz učencev odgovore.

Veliki suhi otok

Pozno popoldne je že. Zunanaj se počasi že mrači. Tili učenci so sicer vsi iz Zahodnega Berlina, ampak to je velemeštro tolikšnih razsežnosti, da si jih kje v Ljubljani komaj predstav-

ljaš. Nobeden njih danes ni imel toplega kosila; s seboj so ponesli malico, jo opoldne pohrustali in po normalnem šolskem dnevu šli na dolgo potovanje, presejanje in čakanje, dokler niso tam iz Siemenstadta na severozahodu prišli sem v Kreuzberg na jugozahodu tega »suhega otroka«. Nekaterim se pozna, da so utrujeni, da ne morejo slediti s tolikšno vnemo, kot bi morda dopoldne.

Pogled v njihove zvezke pokaže isto kot povesod »Cmir je ena gora »Aljažev dom je ena hiša«. Nemški stavek preveden v slovenščino! Eden pomeša »l« in »v« ter napiše »domol« namesto »domov«, drugi pripoveduje o trgatvi takole: »Trgači trgajo grozdje. Ko napolnijo brento, jo nesejo v prešo. Klopotec v vinogradu poganja Vrapce: ...

Kateri so lepši kraji na Gorenjskem? Jesenice! Zakaj? Tam pridemo domov v Slovenijo. Ganljivi otroški »turistični spomini, kajne? Za konec pa še nekaj pesmic. »Moj očka ima konjička dva«, pa tisto o čukovi ženitvi in Kekčevo. Tale učilnica je tako »Musikzimmer«: nemški učenci so prekrili vso steno z risbicami raznih inštrumentov. Slovenska otroška pesem redno odmeva iz Roseggerjeve šole v Kreuzbergu.

Anton Rupnik, Delo

»Izgubljena generacija«?

Otroci tujih delavcev, zaposlenih v ZR Nemčiji, objektivno postajajo vedno večji socialni problem zahodnonemških oblasti, predvsem zaradi tega, ker jih komaj dve tretjini obiskuje pouk, samo vsak drugi pa tudi konča šolo, v katero se je vpisal.

Na ta problem je z vso resnostjo pred dnevi opozoril

liberalni dnevnik Frankfurter Rundschau, ki ugotavlja, da od milijon otrok tujih delavcev v ZR Nemčiji okrog 330.000 sploh ne gre v nobeno šolo. »Je to izgubljena generacija zdamskih otrok, so to bodoči državljani ZR Nemčije, ki bodo svojo polnoletnost pričakali nepismeni in brez vsakega strokovnega znanja?« se sprašuje ta ugledni časnik.

Poplava otrok

Zaradi precej večjih otroških dodatkov, ki jih dobivajo za otroke, ki živijo z njimi v ZRN kot za tiste, ki so ostali v domovini, je sedaj v ZR Nemčiji nastala prava »poplava otrok«, ki so doslej živeli pri dedkih in babicah v svojih domačih deželah.

V ZR Nemčiji mora večina teh otrok po ves dan ostajati v stanovanjih in paziti na svoje mlajše sestre in brate, medtem ko so starši na delu. V takšnem položaju o šoli seveda ne more biti niti govora. Pa tudi tisti otroci, ki obiskujejo šolo, je običajno ne končajo. Tako je v šestdeset odstotkih primerov zdamski otrok prekinil šolanje, kar je trikrat več kot pri otrocih nemških staršev.

Družbeni eksploziv

Tuji delavci živijo s svojimi otroki v skromnih in zane-marjenih stanovanjih, v prenaseljenih mestnih predelih, ki postajajo »idealno okolje« za razvijanje slabih navad in prestopkov. Frankfurter Rundschau se vprašuje, kaj se bo dogajalo na ulicah teh zahodnonemških mest, ko bo čez kakšno leto na njih prišlo več kot 300.000 mladih ljudi brez šolske izobrazbe, strokovnega znanja, najpogosteje pa tudi brez zadostnega znanja nemškega jezika. Kaj se bo zgodilo, ko bodo z vso pravico zahtevali svo-

je mesto v zahodnonemški družbi, vendar bodo — ker so pač brez kvalifikacij — povsod naleteli na zaprta vrata?

Ugledni frankfurtski dnevnik sklepa, da dosedanji politični, družbeni in pravni ukrepi niso niti malo prispevali k reševanju tega velikega problema visokorazvite zahodnonemške družbe. Skrbi ga namreč, kaj se bo zgodilo (če ne bo prišlo do resnih sprememb): bodo postali someščani? Ljudje, ki jih nihče ni sprejel? »Eksploziv«, ki bo rušilno deloval v nemški skupnosti? (Iz *Večera*)

Sedma republika

Urednik beograjskega tednika NIN je obiskal večino dežel v Zahodni Evropi, kjer so zaposleni naši ljudje. Pogovarjal se je z njimi, raziskoval njihove življenjske poti, si zapisoval njihove usode. Večina izmed njih se obnaša in čuti kot del socialistične Jugoslavije in pravi »mi smo sedma jugoslovanska republika!« In s tem želijo poudariti svojo privrženost domovini.

Zaradi zanimivosti posredujemo reportažo iz Nina v celoti.

Državljeni republike, ki je ni

Ob koncu lanskega leta je bilo na delu v tujini toliko jugoslovanskih delavcev in članov njihovih družin, kolikor je v času popisa zabeleženega prebivalstva celotne Makedonije. Samo v Zvezni republiki Nemčiji je ves Zagreb, v Avstriji Maribor z bližnjo okolico, v Avstraliji Zenica, v Franciji kompletno prebivalstvo občine Sisak, v Švici celotno prebivalstvo Djevdjelije, v Švedski Majdanpek ...

Kako živijo državljani republike, ki je ni?

Zivljenje piše čudne in nerazumljive zakone. Množice kupujejo leto za letom srečke, izpolnjujejo stolpce športne napovedi, kombinirajo sisteme, da bi postali srečni dobitniki ene od premij, ki jih obljubljaajo pretkano zloženi reklamni teksti. Sreča pa se jim noče nasmehnuti. In je veliko ljudi, ki ne počnejo ničesar podobnega, pa jim sreča sama potrka na vrata.

Kdove kolikokrat je prejel mamljivo nagrado milijonti obiskovalec kakšne razstave, gledalec zanimivega filma, kupec dobro reklamiranega proizvoda. Računalnik je določil »srečnega dobitnika« ...

Gledano na splošno je postal »milijonti človek« posebna redkost. Obkolijo ga, ter pišejo tekste o njem masovni mediji, fotografirajo ga, pišejo tekste o njem ...

In vendar ni vsak »milijonti človek« srečen. Milijonti Jugoslovan, ki je v želji za boljšim zaslužkom odšel na delo v tujino, je ostal neopazen. Nihče ni zabeležil njegovega odhoda, nihče ne ve natanko, kdaj se je to zgodilo, niti kdo je naš so-državljan, ki je ponesel čez mejo tisoče svojih želja in načrtov in se pridružil neskončno dolgi vrsti evropskih in svetovnih zdomcev. Da, pomembno je, ker nihče ne ve, kdaj je odšel v tujino milijonti jugoslovanski delavec. Po pazljivi analizi statističnih podatkov je prav lahko ugotoviti (če je to sploh pomembno), da se je to zgodilo nekje na prehodu leta 1971 v leto 1972. Tuje in naše statistike, o katerih pa ne moremo z vso gotovostjo trditi, da so precizne, kažejo, da se je številno Jugoslovanov, ki so se še konec 1971 l. zaposlovali v tujini, približalo milijonu. Če pa se to ni zgodilo v letu 1971, ni dvoma, da

bi našli »milijontega Jugovića« v tisti skupini 108.000 naših delavcev, ki je odšla na delo v tujino v začetku naslednjega leta.

Zanimivo je ugotovljati, na osnovi avtentičnih dokumentov, neposrednih srečanj in razgovorov, kako živi del naših ljudi zunaj domovine, kakšne osebne in družbene probleme predstavlja masovno odhajanje in večletno bivanje naših delavcev v tujem okolju.

Zadnja leta smo dosti govorili in polemično razpravljali o vprašanju, koliko naših ljudi pravzaprav dela na tujem. Metode, ki jih beležijo statistike posameznih dežel, ko spremljajo migracijska gibanja, niso natančne in tako so razumljive razlike v številu evidentiranih tujcev po posameznih državah. Te razlike sicer ne vplivajo bistveno na pomen in značaj migracije. Vse statistike so namreč složne v ugotovitvi, da je bilo odhajanje na delo v tujino iz Jugoslavije najbolj intenzivno v začetku tega desetletja, ko je v dveh letih odšlo v različne tuje države (1970 in 1971) okrog 375.000 naših državljanov.

Ni vse v številkah

Vala zaposlovanja na tujem tudi kasneje ni bilo mogoče zajeziti, vendar se je gibal v znatno počasnejšem tempu. In lani, torej v letu zaostrene ekonomske krize in spuščanja zapornic na mnogih mejnih prehodih, se je skrčil na 11.000 odhodnikov.

Nikdar ni priporočljivo utrujati bralca s številkami. Vendar se ob tem problemu ni mogoče ogniti nekaterim številkam. Gre za številke, ki predstavljajo izhodišče za pravo predstavo o problemu masovne migracije. Statistike so ob koncu prejšnjega leta zabeležile na delovnih mestih v evropskih in nekaterih čezmorskih državah milijon in 122.000 jugoslovanskih delavcev.

Pa naj ta številka še tako spodbuditi k resnemu razmišljanju, iz nje ne moreš dobiti prave podobe in točnih dimenzij problema, ki je nastal zaradi množičnega odhoda naših so-državljanov v tujino. Ta statistika ni popolna, saj ne zajema članov družin naših ljudi, ki so na začasnem delu v tujini. Tudi dovolj natančnih podatkov ni na voljo, da bi lahko povedali točno število Jugoslovanov, ki trenutno živijo na tujem kot državljani SFRJ. Na osnovi službenih podatkov posameznih dežel in podatkov, ki so na voljo našim predstavništvom v tujih deželah, bi lahko z dokaj veliko gotovostjo trdili, da je bilo v evropskih in čezmorskih deželah konec lanskega leta okrog milijon 600.000 jugoslovanskih delavcev.

Razumljivo je, da se Jugoslavija ne more ponašati s tolikšnim številom svojih ljudi, ki jih je privabila tujina. Vendar dežela, ki se zaradi znanih zgodovinskih razlogov ni mogla pravočasno vključiti v evropsko kolesje industrijskega razvoja, nima razlogov, da bi se sramovala, ker je v določenem trenutku (ocenjujoč lastne možnosti in gibanja v razvitejših deželah Evrope in sveta) odprla meje in omogočila velikemu delu svojih ljudi, da se zaposli zunaj domovine.

V glavnem je znano, kako je z zaposlovanjem naših ljudi rešeno to vprašanje v posameznih tujih državah in kakšni sporazumi urejajo njihovo socialno in pravno varnost. O tem se je veliko razpravljalo, veliko analiz je bilo opravljenih, organiziranih veliko posvetovanj.

Tragično ali ne?

O posameznih temah s tega področja smo napisali veliko obširnih strokovnih razprav. Ni dvoma, da je ta široko zasnovan in nenehen družbeni dialog pripomogel k znatnemu izboljšanju po-

ložaja naših delavcev na tujem.

Ne moremo reči, da ob vsem tem ni bilo opozarjanja na negativne posledice množičnega odhajanja delovne sile. Čeprav ni nihče ugovarjal dejstvu, da morajo biti te posledice daljnosežne, kaže, da so mnogi dokazi klonili pred nujno potrebo države, da na ta način rešuje vprašanje viška delovne sile in da hkrati potopi delavskih nakazil, ki znašajo milijardo in več sto milijonov letno, uravnava plačilno bilanco z inozemstvom ter si tako zagotovi neobhodne devizne rezerve. Uklenjeni v breme in pomembnost teh potreb nismo niti občutili, da je odšla v svet republika najbolj vitalnega prebivalstva.

Resni in razumni ljudje menijo, da ne gre tragično jemati dejstva, da imamo v tujini zaposlenih toliko naših ljudi. Nihče ne bo imel nobene koristi od objokovanja usod, ki živijo čez mejo. Niti oni sami ne. Takšno premišljanje ima zelo verjetno svojo logiko. Vendar bi bilo prenevarno sprejeti ga kot splošno veljavno pravilo.

Ne glede na to, da je treba številko 1.600.000 jemati z rezervo, že samo zato, ker je danes znatno manjša, saj se je letos vrnilo v domovino kar lepo število delavcev iz tujine, je pa ta številka vendarle previsoka, da bi jo lahko prešli povsem mirnih občutkov. Naj spomnimo, da je za časa popisa prebivalstva v letu 1971 imela republika Makedonija 1.647.308 prebivalcev, Slovenija pa samo 121.000 več. Vendar se problemi migracije ne kažejo samo v številkah.

Kdo se ne misli vrniti?

Čeprav naši delavci niso vselej organizirano odhajali na delo v tujino, ampak najpogosteje, kakor je pač kdo vedel, znal in se znašel,

jih nihče ni obsojal zato, ker so odhajali nekam, kjer bodo, tako so upali, dosegli vse, kar jim domovina v tistem trenutku ni mogla zagotoviti. Ob vsaki priložnosti je bilo poudarjeno, da so naši ljudje, ki so na začasnem delu v tujini, del jugoslovanskega delavskega razreda in da je treba vselej računati nanje in na njihovo vrnitev. V tem duhu smo formulirali tudi politiko zaposlovanja in se lotili ustreznih ukrepov glede na sedanje stanje zaposlovanja. Deseti Kongres ZKJ je s posebno resolucijo o zaposlovanju zadalžil jugoslovanske komuniste, da se hitreje in učinkoviteje lotijo premoščanja osnovnih razpok, ki povzročajo zaposlovanje jugoslovanskih delavcev v tujini in da s konkretnimi akcijami omogočijo pogoje za njihovo postopno vračanje v domovino in za vključevanje v delo doma. Iz te zadolžitve izhaja široki program akcij za razporejanje vračajočih se zdomcev, dopolnujejo in usklajajo pa ga pristojni organi: od občin do federacije.

Večina delavcev na tujem se tudi ne počuti drugače kot del jugoslovanskega delavskega razreda in verjamejo, da bo kmalu dana vsem možnost vrniti se v domovino in delati med domačimi ljudmi.

Na žalost pa se čas vrnitve odmika iz dneva v dan.

Iz tega osnovnega dejstva izhajajo problemi, ki jih še danes nismo sposobni videti kompleksno, oziroma šele navajamo se, da bi jih prikazali takšne, kot so.

Dovolj preciznih podatkov je na voljo, kdaj, kdo in kako je odšel v tujino. Tudi tole je dovolj točno znano: kje je kdo. Na prvem mestu je Zvezna republika Nemčija, kjer je bilo ob koncu lanskega leta 515.000 ali 47 odstotkov od skupnega števila vseh v tujini zaposlenih jugoslovanskih de-

lavcev. Potem sledijo: Avstrija s približno 170.000, Avstralija s 100.000, Francija s 85.000, Švica z 32.000 zaposlenimi Jugoslovani.

Veliko neznanko pa v tem trenutku predstavlja dejstvo, da nihče ne more preценiti, koliko teh ljudi se bo vrnilo domov. Nihče tudi ne more z gotovostjo reči, v kakšnem stanju se bodo ti ljudje vrnili, kakšne navade in pojme bodo prinesli s seboj, kako se bodo s temi navadami vključili v našo samoupravno stvarnost.

Vemo pa tudi, da se jih veliko ne bo vrnilo. Razlogov je veliko in raznovrstni so.

Za nekatere je bil čas čakanja in negotovosti predolg, pa so se prilagodili zakonom časa in potrebam dežel, kjer so preživeli najtežje trenutke. Zakon, otroci, asimilacijska politika posameznih dežel, vse to je samo pospešilo odločitev posameznikov, da si ustvarijo trajno gnezdo v sredini, ki pravzaprav nikoli ni bila s srcem pripravljena sprejeti njihove sposobnosti, ki pa tudi nikdar njihovih fizičnih in ustvarjalnih vrednosti ni hotela zavreči.

In bolj ko se odmika čas, vse več je takšnih usod in odločitev.

Trenutek odločitve

Priznati je treba, da tudi naša politika čakanja in lotevanje potrebnih ukrepov hrabri tiste, ki razmišljajo, da bi ostali.

Zakonski par Supančič, ki zdaj živi v Stockholmu, je ilustracija takšnih razmer: doma je bil on zaposlen kot tehnik v Železniku, ona kot daktilografka v predstavništvu 14. oktober iz Kruševca. Potem sta se vključila med višek delovne sile. Na Švedskem ju niso povpraševali po prejšnjih poklicih. Sprejela sta, kar so jima ponudili in za seboj

imata že skoraj polno desetletje zdomstva. Dolga je zgodba o tem, kaj vse sta doživljala in preživela v tem času. Po dolgem razmišljanju in oklevanju sta se vendar odločila, da ostane na Švedskem.

»Zaradi več razlogov«, pravi približno 48-letni mož Anton. »Tudi otroke imava tukaj, dve hčerki. Zaposleni sta kot medicinski sestri. Mlajša je končala šolanje na Švedskem, tu sta se poročili, starejša ima že dva otroka. Preden sva se odločila, da ostaneva, sva šla v domovino, razmišljala o vsem. Na žalost naju je vse, kar sva doživela, prepričalo, da se ne vrneva...

Ko sva prišla na Švedsko, je bilo najtežje sprejeti njihove navade, hrano, mišljenje. Če bi se zdaj vrnila, bi bilo enako težko sprejeti, česar sva se že odvadila. Tu sva se navadila drugačnega načina življenja, reda, udobnosti...

Poleg tega sva ugotovila, da so se v Jugoslaviji mnoge stvari res spremenile. Ni več naše stare družbe, znancev, umrlo je že 18 prijateljev, pobral jih je rak, infarkt, tuberkuloza. Tudi tistih kavarnic in vogalov, kjer smo se sestajali, ni več. V mestu, kjer sva stanovala, so zrasli novi bloki, prišli so novi stanovalci. Osamljena se počutiva v tej sredini in kadar sva doma, si želiva čimprej nazaj na Švedsko. Tu v Stockholmu nisva sama, imava družino, prijatelje, obiskujemo se, zato bova ostala do upokojitve. Potem pa se vrneva, kajti starost bi rada preživela doma«.

Težko je, odločiti se, da ostaneš. Še vedno jih je malo, ki so storili ta korak. Najresnejši podatek, ki to dokazuje, je gotovo število zahtev po novem državljanstvu. Lani so pristojni jugoslovanski organi v 8005 primerih soglasno potrdili odpust našega državljanstva in trajno izselitev.

Če upoštevamo celotno število naših ljudi v tujini in če vemo, kakšne okoliščine jih privedejo do tega, da zahtevajo izpis državljanstva matične dežele, potem lahko rečemo, da ta številka ni zaskrbljujoča. Zaskrbljujoče je to, da se iz leta v leto večja zahteva po stalnih potnih listih in zahteva po izselitvi ne samo posameznikov, ampak družin.

Mladost in relativno kratek čas dela v tujini nista najvažnejša razloga, da Jugoslovani kljub določenim prednostim in privilegijem le redko razmišljajo o tem, da bi za stalno ostali v deželi, kjer so leta služili kruh. Lahko rečemo, da opredeljuje njihovo mnenje predvsem ljubezen do domovine in do vsega, kar so v njej dosegli in zapustili. To je močnejše od prednosti in koristi, ki bi jih prinesla morebitna odločitev nadaljevati v tujini.

Zdomci se bodo vrnili ...

Kar preveč zgovorno simbolična je velika skrb, ki jo Nemci v zadnjem času posvečajo evropski »cesti smrti,« tisti prometni žili torej, po kateri se čez Avstrijo v jugoslovansko in turško domovino pretaka delovna sila. Kakor da so mimo tisti časi, ko je bilo vseeno, koliko se jih je pobilo, preden so prišli v Nemčijo, saj je bilo hrane za stroje vseeno na pretek. Zdaj je treba cesto popraviti, da ne bo kdo rekel, da nima kod domov.

Podobno ozadje ima tudi prijazna gesta vlad ZR Nemčije in Nizozemske. Ti sta ponudili Jugoslaviji dogovor o izobraževanju naših državljanov, zaposlenih na tujem. Da je v ospredju res želja, otresti se odvečne delovne sile, govori že dejstvo, da sta sodelovanje ponudili državi-gostiteljici pod pogojem, da se delavci po

končanih desetmesečnih tečajih vrnejo v domovino.

Šolanje za delavce naj bi plačala država-gostiteljica. Ta naj bi prispevala tudi polovico sredstev v skupni fond za odpiranje novih delovnih mest v domovini delavcev. To pa je očitno tudi ves presežek ustvarjene vrednosti, ki so ga Nemci in Nizozemci pripravljali vrniti jugoslovanskim delavcem, saj ne predvidevajo niti svojega sodelovanja pri zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju delavcev v času njihovega usposabljanja.

Jugoslavija ni bila pripravljena na predlog o usposabljanju delavcev. Od lanskega leta, ko so Nemci predlagali dogovor, so sicer ponekod že proučevali nemško-turško različico takega sodelovanja, ki teče že od leta 1972. Bistveni problemi glede naše vloge in udeležbe pri sprejemanju lastnih ljudi nazaj v domovino pa ostajajo še naprej odprti. Po določenih sporazuma bi se morala Jugoslavija zavezati, da bo dala delavcem ustrezno zaposlitev takoj, ko se usposobljeni za poklic vrnejo iz Nemčije. V ta namen je potrebno dvoje: proučiti potrebe po poklicih in jih sporočiti Nemcem, da bodo razpisali učna mesta za tiste profile, ki jih pri nas potrebujemo. Poleg tega je treba v delovnih organizacijah poiskati prosta delovna mesta in z denarjem iz skupnega fonda kreditirati odpiranje novih. Zdi se, da je oboje pri nas ta trenutek neizvedljivo. Zaradi anarhije pri kadrovskem planiranju, sistematizaciji delovnih mest in izobraževanju nimamo nobenega pregleda nad kadrovskim položajem v državi, kar pomeni, da ni mogoče predvideti prihodnjih potreb. Na podlagi srednjeročnih načrtov bi bilo prav tako tvegano sklepati za naprej, saj zdaj ni delovne organizacije, ki bi lahko vsaj za nekaj

mesecev naprej predvidela, kako ji bodo razmere naklonjene.

Spomnimo se ob tem še zadnjih graj, ki so letele na pretirano zaposlovanje in na sklepe, da bodo drugo leto delovne organizacije sprejele manj novih delavcev, pa postane vsakršno zavezovanje z jugoslovanske strani še dosti bolj problematično.

Svojevrsten problem so delovna mesta, ki naj bi jih kreditirali z denarjem iz mešanega sklada. Federacija namreč ni ustavno pooblaščen za ustanavljanje posebnega fonda, iz katerega bi kreditirali vlaganja v delovna mesta za zaposlitev delavcev-povratnikov. Takšen fond bi lahko ustvarili samo s posebnim odvajanjem sredstev iz skladov republiških in pokrajinskih skupnosti za zaposlovanje. Druga rešitev, po kateri naj bi jugoslovanski delež vzeli iz fonda za podporo manj razvitim območjem, zbuja drugačne pomisleke. Krediti bi namreč po tej varianti pripadali samo naložbam v pokrajini Kosovo in v manj razvitih republikah, medtem ko se delavci ob vrnitvi najraje ustavijo v industrijsko razvitih območjih. Tako bi najbrž padlo dodatno breme na Slovenijo, ki z visoko stopnjo rasti zaposlovanja že zdaj ne obvlada problemov, ki jih le-ta poraja.

Denimo, da bi našli delovna mesta za tiste zdomce, ki se bodo pripravljali usposobiti za poklice in se vrniti v domovino. Kaj pa poreče ob tem pol milijona brezposelnih, ki jih imamo zdaj doma? Noben dokument, ki ureja odnose med državljani, ne daje nikomur posebne pravice do zasedbe prostega delovnega mesta. S tega vidika bi bila pogodba, ki bi zagotavljala zaposlitev za povratnike, tako rekoč protiustavna.

Nemška ponudba pa ostaja maksimalna ugodnost. Kaj-

ti: če podpišemo pogodbo ali ne, delavci se bodo morali počasi vrniti domov. Petinšestdeset odstotkov delavcev iz drugih republik je brez kvalifikacije: »gola« delovna sila, ki se je za silo naučila opravil, s katerimi je mogoče zaslužiti čim večji kos vsakdanjega kruha. V zahodni Evropi se nabira delavstvo, ki tam nenadoma ni več potrebno: ljudje, ki se bodo vrnili domov in ki bodo hoteli ob povratku najti kruh, zraven pa bodo po tolikih letih dela na tujem še izjemno občutljivi za to, kako bo z njimi ravnala domovina. Vsekakor je bolje omogočiti delavcem, da se pred vrnitvijo poklicno usposobijo, kakor čakati, da se vrnejo brez izobrazbe. Naša dolžnost je torej, da se pošteno pripravimo na njihov prihod, da se z Nemci in Nizozemci zmenimo okrog izobraževanja, ter pravočasno odpravimo vse težave, ki se pojavljajo pri nas.

Predstavniki zveznega in republiških sekretariatov za delo naj bi kmalu podpisali dogovor o sprejetju in izvajanju sporazumov z ZRN in Nizozemsko. Na žalost je pri pripravljanju dogovora zvezni sekretariat dokaj slabo organiziral razpravo: sekretariati po republikah in pokrajinah niso utegnili niti prav povedati svojih pripomb na besedilo. Bati se je torej, da bo dogovor dokument brez prave teže, eden tistih, ki podpisnike zavezujejo samo formalno, ker je bil preveč na hitro sprejet. Če je morda tu malce spodrsnilo, pa bo treba delati naprej na vseh ravneh: od zveznih organov do delovnih organizacij, ki naj bi sprejele delavce. Kajti ljudje se bodo prej ali slej vrnili in hudo nerodno bi bilo, če bi se še naprej bolj ali manj brezglavo spraševali, kdo je pravzaprav odgovoren za reševanje nastalega položaja.

Valentin Duša, Delo

Belgija

Ob dnevu republike

Kulturno-športni center Jugoslavija v Bruslju je priredil proslavo jugoslovanskega praznika dneva republike v nedeljo 23. novembra v dvorani »Residence« v Rue de la Loi št. 155. Ta lepa dvorana, ki lahko sprejme nad petsto obiskovalcev, leži v neposredni bližini sedeža Skupnega evropskega trga. V njej so bile že večkrat podobne prireditve in proslave, zato je splošno znana med jugoslovanskimi rojaki iz Bruslja in okoliških krajev. Na slovesnosti je sodelovala tudi folklorna skupina »Ibrahim Previz« iz Zenice v SR BiH. Udeležili pa so se je najvidnejši predstavniki naše naselbine in belgijskega javnega življenja, kakor tudi predstavniki številnih jugoslovanskih zastopstev in podjetij v Belgiji.

Pobratenje Serainga in Zenice

Jugoslovanska naselbina v Belgiji je ob letošnjem dnevu republike doživela še drug pomemben dogodek. Dne 22. novembra sta se v Seraingu, znanem belgijskem industrijskem središču, srečali delegaciji tega mesta in Zenice iz SR BiH, da uradno potrdita prijateljstvo in pobratenje teh dveh mest. S tem srečanjem je naša naselbina v Belgiji na posebej slovesen način proslavila tridesetletnico osvoboditve Jugoslavije in zmage nad fašizmom. Slovesnosti so trajale od 22. do 28. novembra. Na njih je sodeloval tudi folklorni ansambel KUD »Ibrahim Previz«, ki je nastopil 23. novembra tudi na proslavi v Bruslju. Seraing je eno največjih in najmočnejših industrijskih središč Belgije. Med drugim je tam znano podjetje »John Cockeril«, ki zaposluje 25 tisoč delavcev, kjer izdelujejo takorekoč vse — od drobnih igel do lokomotiv, visokih peči itd. Tam je znana tovarna kristala »Val Saint Lambert«, ki jo vodijo delavci samoupravljavci. V Seraingu so bili nekoč veliki rudniki, v katerih je kopaljo tudi mnogo naših rojakov. Od teh obratuje danes le še en rov, pač pa se je v zadnjih letih v Seraingu izredno razmahnila trgovina. V letih pred zadnjo vojno se je v Seraing priselilo precej Jugoslovancev, ki so se po vojni množično vključili

v društvo Nova Jugoslavija, katere naslednik je danes Kulturno-športni center Jugoslavija. Rojaki so zvesto spremljali dogodke v domovini in ji po svojih močeh pomagali pri obnovi. Med drugim so se pri društvu Nova Jugoslavija odločili, da pošljejo železarjem v Zenici posebne vrtalne stoji, ki so jim znatno olajšali delo. Mladinska skupina iz Serainga je zatem prisepela iz Belgije in pomagala pri gradnji kroge Šamac—Sarajevo. Tudi številni naši povratniki iz Belgije so prišli v Zenico, kjer so se zaposlili pri visokih pečeh, pri delu, ki so ga prej dolga leta opravljali v Seraingu. Nekateri od teh so se zatem začasno vrnili v Seraing na specializacijo za zeniško železarno.

Tako so se skozi vrsto let tkale vse številnejše vezi med delavci belgijskega Serainga in bosanske Zenice. Pri krepitvi teh vezi je dosti pomagalo

Francija

Zlata poroka v Merlebachu

V nedeljo 5. oktobra sta v Merlebachu slavila zlato poroko dolgoletna zvesta naročnika Rodne grude in Slovenskega koledarja Ivan Strnad in njegova soproga Kristina, rojena Mramor. Poleg domačih so se udeležili njunega zlatega slavlja tudi predstavniki občine Merlebach-Freyzing z županom Metzingerjem, ki so zlatemu paru poleg čestitk izročili tudi lepo darilo. Enako so jima toplo čestitali in izročili darilo tudi predstavniki Jugoslovanskega društva Jadran, katerega člana sta od ustanovitve. Slavljenca sta doma iz Dobropolja na Dolenjskem. Leta 1925, torej pred petdesetimi leti, sta

Na zlati poroki Ivana in Kristine Strnad v Merlebachu

tudi izseljensko društvo Jugoslavija. Uradna delegacija Serainga pod vodstvom mestnega župana Guya Mathota je že v začetku l. 1975 obiskala Zenico, kjer je bila navdušeno in izredno toplo sprejeta. Zdaj pa ji je vrnila obisk delegacija iz Zenice pod vodstvom predsednika mestne skupščine Jeličiča. Temu srečanju je bila v Seraingu posvečena velika pozornost. Izložbe mnogih trgovin so bile v prazničnih dnevih okrašene z jugoslovanskimi motivi, slikami jugoslovanskih krajev, izdelki naše ljudske umetnosti. Tako je Seraing počastil potrditev prijateljstva in bratstva z jugoslovanskim železarskim mestom Zenico.

prišla v Francijo in se naselila v Merlebachu, kjer je Ivan delal v rudniku vse do upokojitve. V veselje so jima trije otroci in pet vnukov. Zlatemu paru želimo še mnogo srečnih skupnih let!

Anton Škruba

Čestitki se pridružuje tudi naše uredništvo!

Lepa počastitev

V soboto 1. novembra lani je društvo Mirni raj št. 142 SNPJ v Clevelandu priredilo slavnostni banket v počastitev zlatih članov društva in društvene 65-letnice. Banket je bil v Slovenskem domu in so se ga udeležili predstavniki številnih javnih ustanov in kulturnih organizacij. Tako so po večerji spregovorili: Dennis Eckart, član ohijske državne zbornice, David Trenton, councilman 32. warde, Tony Petkovšek za Zvezo slovenskih društev v Clevelandu, Frank Bradach, predsednik Glasbene matice, prof. Florence Unetich, predsednica pevskega zbora Jadran, Betty Rotar, direktorica mladinskega krožka št. 3 SNPJ, William Grmek, predsednik odbora za

Louis Kaferla

ohranitev Prosvete, Henry Zalar, podpredsednik clevelandske federacije društev SNPJ, Jennie Primc za dramski zbor Anton Verovšek, John Strancar, predsednik društva Mirni raj 142 SNPJ in Jennie Zaman, članica glavnega odbora SNPJ. Na slovesnosti so posebej počastili zaslužnega društvenega in kulturnega delavca Louisa Kaferla. Za njegove zasluge mu je izvršni odbor Slovenske narodne podporne jednote podelil častno plaketo, katero mu je na banketu izročila članica glavnega odbora SNPJ Jennie Zamanova, predsednik društva Mirni raj št. 142 SNPJ, ki je vodil program

prireditve, pa je prebral njegov življenjepis. Direktorij Slovenskega doma je na slovesnosti zastopal Anthony Sturm.

Radijska oddaja je prenehala

V mesecu septembru je z radijskimi oddajami v slovenskem jeziku prenehal najstarejši radijski program na področju Clevelanda. Vsi naši pevski zbori so z njim izgubili iskrenega prijatelja, saj nas je zvesto podpiral in oznanjal naše programe in nastope. To je bil Heinie Martin Antončič, ki je zdaj stopil v pokoj in sta si s soprogo ustanovila nov dom v sončni Floridi. Zadnjih nekaj let je radijski program vodila Antončičeva sestra Tončka, ki pa je zdaj tudi prenehala z oddajami. Antončičevima se za njihov napor pri ohranitvi slovenske besede in pesmi lepo zahvaljujemo.

Jennie Fatur

Glasbena matica odprla koncertno sezono

V Clevelandu je odprla koncertno sezono slovenskih pevskih zborov Glasbena matica, ki je priredila koncert 4. oktobra v Slovenskem narodnem domu na St. Clair cesti. To je bil obenem tudi prvi celovečerni koncert pod vodstvom novega pevovodje Glasbene matice Vladimirja Malečkarja.

Pevovodja Malečkar izhaja iz zavedne slovenske družine. V otroških letih je obiskoval slovensko šolo pri SDD na Waterloo cesti in zna dobro slovensko. Na univerzi v Clevelandu je študiral glasbo in umetnost. Nekaj let je poučeval mladinski pevski zbor št. 2 SNPJ, dvajset let pa pevski zbor Jadran. V zboru Glasbene matice prepeva zdaj 36 pevcev in pevk. Koncertni program je obsegal devetnajst narodnih in umetnih pesmi. Kakor beremo v Prosveti, je obiskovalce najbolj navdušila Zormanova pesem »Oj večer je že«, katero je občutno zapela sopranistka Carolyn Budan ob spremljavi zboru.

Srebrni jubilej slovenskih oddaj

Zadnjo soboto v oktobru smo se do poznega večera mudili v Chicagu na praznovanju 25-letnice slovenskega

radijskega kluba, ki ga vodita dr. Ludvik Leskovar in njegova soproga Corinne, ki je tudi urednica Zarje, glasila Slovenske ženske zveze. Bilo je ogromno ljudi. Tudi iz našega Joliet nas je pripeljal, poleg številnih zasebnih avtomobilov, velik poln avtobus. Na programu je nastopil priljubljeni pevec Eddie Kenik, ki je poleti pel tudi na izseljenskem pikniku 4. julija v Škofji Loki. Bilo je res zanimivo. Slovenski radijski program je uspešen. Njegovo vsakoletno prireditev obiščejo tudi mnogi vidni možje iz Chicaga, med temi tudi chicaški župan. Veseli nas, da je še tako živo zanimanje za ohranitev slovenščine. Lep je bil tudi nastop plesalcev v slovenskih narodnih nošah.

Josephine Erjavec

Iskreno sožalje

Naši dolgoletni zvesti naročnici Uršuli Ruppe iz Milwaukee je lani 5. septembra umrl soproj Michael Ruppe, star 76 let. Doma je bil iz Starega trga ob Kolpi, od koder se je izselil jeseni leta 1922. Razen prvo leto je vseskozi živel in delal v Milwaukee. Oba s soprogo Uršulo sta marljivo delala v društvih.

Argentina

Prva delegacija izseljenskih matic v Argentini

Prav gotovo bo 15. avgust zapisan z velikimi črkami v zgodovini jugoslovanske kolonije v Argentini. Na povabilo Hrvatskega podpornega društva iz Villa Mugete, ki je slavilo 50-letnico obstoja in na željo drugih jugoslovanskih društev, je prispela v Argentino prva delegacija izseljenskih matic iz Zagreba, Sarajeva, Titograda in Splita.

Z letališča Ezeiza so člani delegacije takoj odpotovali v Villa Mugeta, kjer so prisostvovali nastopu folklornega ansambla Zagreb iz Rosaria kot prvemu delu te velike proslave, ki je trajala tri dni. Naslednji dan so člani delegacije obiskali pokopališče, kjer so se poklonili spomenu umrlih članov društva, prisostvovali so tudi odkritju spominske plošče, zvečer pa so se udeležili velikega banketa, prirejenega v čast 50-letnice društva, na katerem je bilo preko 700 ljudi.

Naslednji dan je bilo v Jugoslovanskem centru v Rosariu svečano kosilo in ob tej priložnosti je vodja delegacije Ivica Kranželić v imenu predsednika SFR Jugoslavije tovariša Josipa Broza Tita izročil ansamblu Zagreb Red BRATSTVA IN ENOTNOSTI z zlato palmo za zasluge pri širjenju jugoslovanske glasbe.

Člani delegacije izseljenskih matic Jugoslavije so se s predstavniki jugoslovanske naselbine pogovarjali o konkretnih možnostih sodelovanja med Maticami in društvi v Argentini.

Med številnimi izseljenskimi društvi in organizacijami, ki jih je ta delegacija obiskala, so bila tudi društva slovenskih izseljencev. Tako so dvakrat obiskali sedež društva Triglav v Buenos Airesu in imeli pri tem zelo zanimive razgovore. Predstavniki delegacije so ugotovili živahno razgibano in raznoliko dejavnost tega društva, ki jih je

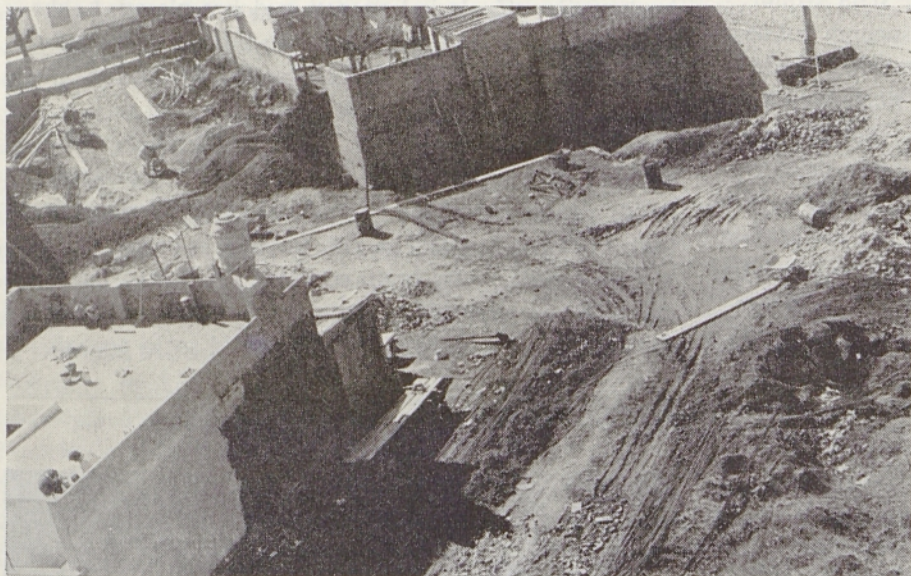
ki. Doma je bil iz vasi Brezovo pri Sv. Križu nad Litijo. Že kot desetleten otrok je moral služiti za pastirja. Ko je končal štiri razrede ljudske šole, se je zaposlil v hrastniškem rudniku. po odslužitvi vojaščine pa si je služil vsakdanji kruh med oglarji v kočevskih gozdovih, dokler se v začetku leta 1930 ni izselil na tuje — v Urugvaj. V Montevideu je opravljal razna priložnostna dela, da se je skromno preživljal. Velikokrat je bil brez dela. Takrat je napisal svoj prvi članek o življenju Slovencev v Urugvaju in ga poslal ljubljanskemu dnevniku Jutro. Ko je članek izšel, ga je prebral urednik novo ustanovljenega hrvaškega lista Novi list in ga povabil k sodelovanju. Z veseljem je sprejel ponudbo, čeprav je bil zaslužek od sile skromen, tako da si je moral za vsakdanje preživljanje pomagati zraven še s strežbo v restavraciji. S štiri-

vil je skromno lastno podjetje, kjer je opravljal železobetonska dela po pogodbi. Delal je do leta 1968, ko je bil upokojen. Kljub težkemu poklicnemu delu je vmes našel čas za društveno delo, zraven je tudi pisal v izseljenske liste in publikacije. Med drugim je z nekaj prispevki sodeloval tudi pri Rodni grudi in Slovenskem koledarju. Od ustanovitve je sodeloval pri zadrugi Centenera, kjer je bil prvi tajnik, drugi predsednik in več let odbornik in predsednik nadzornega odbora. Kot predstavnik zadruga je bil imenovan v Slovenski svet, v Gregorčičev odbor in uredniški odbor Nove domovine. Bil je tudi odbornik Slovenskega podpornega društva v Villa Devoto.

Avstralija

Dvajset let »Vestnika«

Lani septembra je Vestnik, glasilo Zveze slovenskih društev v Avstraliji, praznoval dvajsetletnico. List je kot svoje društveno glasilo začelo izdajati Slovensko društvo Melbourne pol leta po svoji ustanovitvi. Začetek je bil skromen. Društvo si je za dvajset funtov nabavilo star razmnoževalni stroj, s katerim so tiskali svoje glasilo. Zatem je pod uredniškim vodstvom rojaka Jožeta Kapušina in Karla Kodriča prešel v pravi tiskani časopis, a zaradi gmotnih težav je po nekaj letih spet izhajal ciklostiran. Ko se je gmotni položaj pri društvu nekoliko izboljšal, pa je ponovno prišel do tiskane oblike, izhajal pa je kot dvomesečnik. V preteklem letu so povečali njegov format, zdaj izhaja Vestnik kot mesečno glasilo Zveze slovenskih društev v Avstraliji. »Ne bomo zanikali,« so zapisali v jubilejni številki, »če bo kdo trdil, da je morda Vestnik časnikarsko na manj kot povprečni višini v splošno slovenskem merilu. Toda vrednost Vestnika — in tega nihče ne more zanikati — je v tem, da je vztrajal kljub vsem težavam dvajset let. Da je v tem svojem vztrajanju vedno stremel, da ostane objektivno in patriotično navdihnjeno glasilo Slovenskega društva v Melbournu, neodvisno od tega ali onega ideološkega gledanja. Brez dvoma se je tu pa tam naredila napaka, vendar je bilo glavno vodilo uredništva od začetka, da mora list služiti vsem Slovincem v Melbournu in tudi drugod v Avstraliji...«

Gradbišče novega društvenega doma slovensko-jugoslovanskega društva Triglav v Buenos Airesu

navdušila. Med ostalim so obiskali tudi gradbišče novega društvenega doma in si ogledali načrte tega doma. Ugotovili so, da bo novi društveni dom res lahko zadovoljil potrebe društvenega, kulturnega in športnega življenja naših izseljencev v Buenos Airesu. Društvo Triglav sprejema v svoje vrste vse lojalne jugoslovanske izseljence in njihove potomce in njim vsem bo namenjen tudi novi društveni dom.

Anton Podlogar je umrl

Iz Argentine je prispelo sporočilo, da je v Buenos Airesu umrl znani društveni delavec Anton Podlogar, ki se je veliko udejstvoval tudi v publicisti-

rinajsto številko pa je Novi list prenehal izhajati in Podlogar se je iz Montevidea podal na pot brez vizuma v sosednjo Argentino. Poskušal je srečo v Cordobi, zatem v raznih drugih krajih. Delal je na kmetijah, v gozdovih. Kot slepi potnik je na strehah železniških vagonov prepotoval vso Argentino in se končno ustavil v Buenos Airesu. Ko je tudi tam že skoraj obupal, mu je znanec preskrbel delo na gradbišču. Tam je bil najprej težak, za tem železokrivec in končno tesar. Leta 1945 se je osamosvojil. Ustano-

Rudarjeve pripovedi

To našo občasno rubriko je že nekajkrat zapolnil naš dopisnik Ivan Gradišnik iz Francije, ki je napisal nekaj zanimivih zgodb iz preteklega življenja. Vse so bile napisane preprosto, v slogu ljudskih pripovedi. Prav gotovo je bilo v vseh zgodbah tudi delček življenja tistega, ki jih je napisal. Pa vendar, nas v uredništvu in prav gotovo pa tudi vas, dragi bralci, zanima, kdo je ta Ivan Gradišnik iz Sains en Gohelle v Franciji, ki ima toliko volje in fantazije, da se spravi k pisanju zgodb za našo revijo. Napisali smo mu pismo in takole nam je med drugim napisal o sebi:

»Ko ste že tako radovedni, kdo sem, naj vam napišem nekaj besed. Luč sveta sem zagledal v Gabrijelah pri Krmelju na Dolenjskem. Rodil sem se leta 1899, petega januarja. Ko sem bil star osem tednov, mi je umrl oče. Tako nisem očeta poznal nikoli. Oče je imel svojo hišo in dva hektara zemlje. Mati je bila sama le nekaj let. Ko me je bilo treba poslati v šolo, me je dala svojim staršem v Šentjanž, kjer sem z odličnim uspehom dokončal ljudsko in ponavljalno šolo. Tam sem ostal do odhoda k vojakom z osemnajstimi leti. Ko sem imel dvajset let, sem začel delati v rudniku, a ne dolgo — spet sem moral k vojakom. Tudi po vrnitvi sem še nekaj časa delal v rudniku. Moja mama tedaj ni bila več sama. Našla si je moža in mu zapisala vse, hišo in zemljo. Jaz nisem dobil ničesar. Ko sem bil prost vojaščine, sem se oženil in tedaj za vedno zapustil Šentjanž. Živel sem blizu Mokronoga.

Na delo sem hodil šest kilometrov daleč, skupaj je bilo to dvanajst kilometrov hoje na dan. Žal mi je bilo po hiši mojega očeta, ki je bila blizu rudnika, a kaj sem hotel. Imel sem tudi polbrate in polsestre. Moj oče je bil po poklicu živinozdravnik in ni bil Dolenjec, temveč je bil doma z Gorenjske. Na Dolenjskem ni imel sorodnikov. Leta 1924 je bila v krmeljskem rudniku velika nesreča. Več rudarjev je zalila voda. Tedaj sem sklenil, da odidem v Francijo in v oktobru tega leta sem že delal v francoskem rudniku železne rude. Tako se je začelo življenje v tujini. Čez nekaj let smo začeli ustanavljati društva, iz domovine so začeli prihajati novi ljudje, med katerimi so bili tudi izvrstni pevci in igralci. Več let sem bil tajnik našega društva v Sallauminesu.

Danes me mnogokateri vpraša, ali je bilo takrat lepše kot danes. Takrat je bilo vse cenejše, kot je zdaj, a tudi plače so bile nizke. Današnja mladina si sploh ne more predstavljati našega takratnega življenja. Noben od nas takrat ni zidal hiše. Avtomobili so bili za gospodo, ne za minerje. Potem je nastopila še gospodarska kriza, ki je trajala polnih pet let. Šele za časa vlade Leona Bluma je bilo za nas francoske rudarje nekoliko bolje. Šele takrat smo dobili dopuste, potem pa je bila kmalu vojna, ko smo spet pošteno stradali.

Danes imajo tudi vsi rudarji avtomobile, televizijo, dopuste in štirideseturni tedenski delavnik, pa družinske doklade . . . A vendar pravim, da je treba delati, da se preživiš. Vse je dobro, dokler je človek zdrav . . .!

Gremo v Ameriko

Kmalu po prvi svetovni vojni so začeli ljudje prihajati v domovino, seveda največ iz Amerike. Vsi so bili bogati, z zlatimi prstani in dolarji. Kako so prišli do njih, ni nihče povedal. Kdor je bil še fant, se je prav lahko oženil, dekleta so šla v Ameriko rada. Edina ljubezen pa je bila dolar.

Tudi Šimnova Francka je bila takih misli. Odločila se je bila, da bo prodala vse, kar ima in odšla k sestri v Ameriko. Francka je imela malo posestvo in lepo hišo, kar je podedovala po starših. Tudi njen oče je bil nekaj let v Ameriki in včasih je sosedu pripovedoval, kako je bilo. Francka je bila zelo lepo dekle, lepo oblečena, in ob nedeljah je hodila pomagat svojemu bratu, ki je imel gostilno. Znala je lepo peti in dobro plesati. Lahko bi si izbirala fante, a njene misli so bile že onkraj luže. Večkrat je pisala sestri, naj bi ji pomagala preskrbeti papirje, a to ni šlo tako hitro. Šele v letu dni se ji je posrečilo dobiti vse potrebno. Doma so o Francki veliko govorili, rekli so, da ima Ameriko doma, pregovarjali so jo, a ni nič pomagalo. Prodala je vse premoženje in dovolj denarja je imela za pot, pa še ji je ostalo. Prišla je zadnja nedelja. Pri bratu so najeli muzikanta, da se je vse napilo in naplesalo v njeno slovo. Tam so bili številni sorodniki in številni fantje in dekleta, ki so jo poznali.

Ivan Gradišnik (prvi na levi) z družino

Francka doslej ni vedela, kako težko bo zapustiti rojstni kraj, vse znance in prijatelje. Težke solze si je brisala. Kmalu je Francka odšla v Ljubljano, kjer si je še nakupila obleke za na pot, lepe čevljičke in bel slamnik. Na železniški postaji se je že pred odhodom seznanila s svojo prvo sopotnico, Barbaro Rosenkraut. Barbara je bila stara kakih trideset let, Francka jih je imela štiriindvajset. Skupaj sta se odpeljali proti Bremenu v Nemčiji. Barbara je bila doma iz Ormoža, Francka iz Zaplotnice. Barbara je imela s seboj sina, starega kakih deset let, in hčerko, ki je bila stara kaki dve leti. »Imate pa še majhno hčerko, Barbara,« je rekla Francka, »vaš mož potem še ni dolgo v Ameriki.« A Barbara ji je odvrnila: »Moj mož je v Ameriki že devet let. Hčerka je prišla na svet že potem, ko je bil on od doma. Večkrat sem šla na božjo pot na Ptujsko goro in prosila sem božjo mater, naj mi da hčerko.« Že sta se vkrcali na nemško ladjo. Francka se je večkrat sprehajala po ladji. Marsikdo jo je pogledal. Po nekaj dolgih dneh vožnje z ladjo so se ustavili v New Yorku. Barbaro je tam čakal mož. Objela sta se, objel je tudi sina, potem pa je le vprašal: »Čigav pa je ta otrok?« »To je moja hčerka, ki mi jo je dal bog, ko te ni bilo doma.« »Ali se v starem kraju še godijo čudeži?« »Veš«, je začela pripovedovati Barbara. »Štiri leta je bila vojna. Delala sem v vojni bolnici. Tam so bili sami mladi vojaki in eden se je zaljubil vame. Iz ljubezni je prišla na svet tale punčka. Sirota je, njen oče je padel malo pred koncem vojne. To je moja preteklost. To je moj greh. Če ti ni všeč, povej. Ne pozabi pa, da toliko let nisi imel nobene skrbi zame in ne za svojega sina. Nobenega denarja nama nisi poslal.« Nič ni mogel ugovarjati. Pobotala sta se in odšla na njun dom. Francka je prišla k svoji sestri in svaku. Nekaj dni pred tem si je sestra zlomila nogo, zato je Francka prišla kot naročena, saj je imel svak veliko vrtnarijo in je potreboval delovne roke. Večkrat ji je bilo žal, da je sploh odšla od doma. Ko je čez nekaj časa izvedela, da neki slovenski barman išče natakario, se je takoj ponudila. Odselila se je od sestre. Barman je bil vdovec, zato sta se kmalu vzela. Bilo jima je lepo, a pogosto sta se pogovarjala o tem, da se bosta na stara leta vrnila v lepo domovino.

ANGLIJA: Anton Mikuž 0,65 Lstg.
ARGENTINA: Jože Drašček 5.—US\$, José Senica 3.—US\$, Ana Sulčič 100.—din.
AVSTRALIJA: Andrej Fisterič 50.—din, Irena Flisar 0,40 Lstg, Sonja Petek 0,70 Lstg, Franc Pečovnik 1,02 Lstg, Jožica Burmaz 20.—din, Franc Robida 20.—din, Karolina Brener 5.—US\$, Ivanka škof 0,73 Lstg, Štefan Hozjan 0,45 Lstg, Franc Saksida Ivanka škof 0,73 Lstg, Štefan Hozjan 0,45 Lstg., Franc Saksida Soba 0,60 Lstg, Adrijana Stepančič 1,90 aus \$, Jože Težak 0,70 Lstg, Franc Horvat 0,44 Lstg, Alois Asenberger 0,61 Lstg, Albin Grabner 2,14 Lstg, Gabrijel Čefarin 1,01 Lstg, J. Gaberšek 1,28 Lstg.
BELGIJA: Francka Kovše-Kalan 130.—Bfr, Karel Tisnikar 30.—Bfr, Friderik Jošt 65.—Bfr.
FRANCIJA: Nina Mrakič 15.—din, Ani Trautman 55.—din, Jakob Selak 28,40 din, Marko Sajovec 35.—din, Ivan Končina v spomin na pokojnega očeta 40.—FF, Ivanka Zakošek 5.—FF.
HOLANDIJA: Mici Michon-Čebin 15.—din, Franc Gril 50.—din.
JUGOSLAVIJA: Marjeta Kessel 50.—din.
KANADA: Leslie Hull 3.—c\$, John Starešinič 1.—c\$, Martin Zagorc 8.—c\$, Marjan Svobljak 1.—US\$. Ivan Bračko 1.—c\$, Karla Gril 2.—c\$, Kanny Kisel 2.—c\$, Ludvik Hočevar 1.—c\$, Helena Cvornjek 1.—c\$, Franc Stranščak 1.—c\$, Stanislav Čemas 1.—c\$, Mark Marentič 1.—c\$, Milka Zernel 1.—c\$, Rozi Kramar 1.—US\$ in 24.—din, John Wertin 4.—c\$, Tillie Cimprich 1.—c\$, Ivan Rožič 1.—c\$, Karlo Crepnjak 2.—c\$, Rose Praprost 1.—c\$, Slovenian-Canadian Association Edmonton 10.—c\$, Martin Pušič 6.—c\$, Vaclav Krančan 4.—US\$.
ZR NEMČIJA: Alois Verlak 30.—DM, Franc Kosmač 9.—DM, Milan Laznik 40.—din, Milan Kolman 2.0 DM, Stanko Drenovec 13.—din, Vinko Marinko 2.—DM in 20.—din, Vinko Uplaznik 2.—DM, Jože Bizaj 2.—DM, Jožica Čeh 2.—DM, Jože Lavrič 2.—DM, Martin Perc 4.—DM, Ciril Smodiš 4.0 DM, Jože, Katarina Halič 4.—DM, Stanko Penič 4.—DM, Ervin Špeglič 2.—DM, Josef Jaklič 3.—DM, Tone Drobnič 50.—din, Amalia Zorko 3.—DM, Janez Ogrinc 3.—DM, Alois Ižanc 30.—din, Edmund Šalamun 1.—DM, Matilda Vrankar 8.—DM, Julijana Lamprecht 6.—DM, Karl Šmigoc 1.—DM, Ane Leskovšek 18.—DM, Stanislav Pepelnik 4.—DM, Terezija Sluga 1.—DM, Maria Schrenker 2.—DM.
ŠVEDSKA: Silvester Berginc 11.—Skr, Slavko Turk 16.—Skr, Ivan Pucko 6.—Skr.
SVICA: Jože Petrač 1.—Sfr, Janez, Pavla Lukanec 20.—din.
USA — ZDA: Angelina Misich 2.—US\$, Jennie Opalk 3.—US\$, Frances Lah 20.—din, Jennie Troha 1.—US\$, Mary Bozich v spomin na pokojnega moža Andrewa 10.—US\$, Martin Savor 1.—US\$, John Cech 5.—US\$, John Lustich 3.—US\$, Ančka Opeka 2.—US\$, Anna Zelenc 2.—US\$ in 60.—din, Agnes Gosar 2.—US\$, Ann Celesnik 2.—US\$, Franc Kalan 3.—US\$, Konrad Novak 5.—US\$, Tončka Simčič 5.—US\$, Frances Bartol 1.—US\$, Ann Stomar 1.—US\$, Celia Gaida 50.—din, Mary Kukar 5.—US\$, Rose Jurman 5.—US\$, Karel Šabjan 2.—US\$, Leo Stolf 1.—US\$, Jakob Cerar 1.—US\$, Marta Batich 1,50 US\$, Josephine Gerlica 4.—US\$, Roza Kovač 2.—US\$, Frances Plevnik 5.0 US\$, Mary Polsak 2.—US\$, Frances Arch 2.—US\$, Marijan Kovacic 7.—US\$, Anna Žagar 1.—US\$, Mary Mesojedec 1.—US\$, Jack Tomšič 5.—US\$, Dominik Hočevar 1.—US\$, Mary Kozel 5.—US\$, Josephine Erjavec 5.US\$, Drago Drakulič 1.—US\$, Frances Klemens 1.—US\$, Julia Gorshin 6.—US\$, Martina Sepahar 3.—US\$, Mary Iskra 2,50 US\$, Jennie Janezic 2.—US\$, Jennie Korče 1.—US\$, Robert Roblek 3.—US\$.

Tovarna nogavic Polzela

Obiranje hmelja

Žalec

Občina Žalec zajema Sp. Savinjsko dolino z obrobji. Ta je odprta proti panonskemu Sotelskemu in gorati Gorenjski, na severozahodni strani pa je velenjsko-šoštanjska kotlina. Podnebje je umirjeno celinsko, primerno za razne kulture. Srednja letna temperatura je približno 9° C. Jesen je toplejša od pomladi. Nadmorska višina znaša do 200 m. Po velikosti in številu prebivalcev spada občina Žalec med večje občine v SR Sloveniji.

Površina občine znaša 349 km², ima 19 krajevnih skupnosti, 105 naselij, 33.464 prebivalcev (96 preb. na 1 km²), 9856 gospodinjstev (število članov na eno gospodinjstvo 3,4), 9049 stanovanj (povprečna površina 56 m² oz. 15,3 m² na 1 osebo), od katerih je 40 % zgrajenih po letu 1945.

V 19 osnovnih šol hodi 4168 učencev. Žalec ima 9608 radijskih in 6140 televizijskih naročnikov. Deluje 8 kinematografov. Registriranih je okoli 4000 osebnih in 350 tovornih avtomobilov. Za zdravje občanov skrbi 16 zdravnikov. 85 prodajaln je ustvarilo nad 250 milijonov din prometa.

Na območju občine je 72 gostinskih lokalov (s 118 ležišči). Število zaposlenih v družbenem sektorju je 8900 (na 100 prebivalcev 24,1 zaposlenih).

Narodni dohodek je v letu 1974 znašal 867,6 milijonov din ali 25.592 din na prebivalca.

V letih 1971—1975 je dosegla občina Žalec uspešen gospodarski razvoj, ki je pogojil širše materialne okvire za povečanje življenjskega standarda ter reševanje nekaterih infrastrukturnih problemov, nastalih v dosedanem obdobju. Vrsta družbenih dogovorov organizacij združenega dela za združevanje sredstev za namene hitrejšega razvoja šolstva, otroškega varstva ter modernizacijo cestnega in vodovodnega omrežja v občini je z izredno solidarnostjo vseh občanov prek izglasovanih samoprispevkov v nekaj letih močno spremenila podobo Savinjske doline. Osnovna pot našega gospodarskega razvoja v naslednjem petletnem obdobju je začrtana v sprejetem dolgoročnem programu razvoja občine Žalec, po katerem je predvidena 10,2-odstotna realna letna rast družbenega proizvoda in 3,3-odstotna letna rast števila zaposlenih, kar predstavlja do leta 1980 okoli 1500 novih delovnih mest in sicer pretežno v kovinski in kemični industriji ter delno v tekstilni industriji in gradbeništvu.

Industrija predstavlja 67 odstotkov ustvarjenega družbenega proizvoda celotnega gospodarstva v občini.

Miha Matè

Klobase

Dolina ga je že prvi trenutek sprejela medse. S svojimi širokimi pleči in z dobrodušnim izrazom na obrazu jo je na mah osvojil. Šale so kar deževale iz njegovih ust in celo palica, ki jo je uporabljal kot pomožno vzgojno sredstvo, nujnejše od table in krede, je veselo poskakovala v njegovih rokah.

Deček je od njega zavzeto vpiljal svojo prvo učenost in drobne življenjske resnice, od katerih se mu je najbolj vtisnila v spomin dogodivščina s klobasami in fižolom. Če mu je bilo kdaj pozneje hudo, se je spomnil nanjo, se od srca nasmejal in vzkliknil:

— Uh, naš dobri, stari učitelj!

Prišel je nekje iz Srbije, toda površen opazovalec tega sploh ne bi zaznal, kaj šele mi otroci, ki smo željno vpijali vsako njegovo besedo. Le kadar bi ga kdo močno razjezil, je njegov obraz v trenutku pozelenel, se že v naslednjem hipu umiril, dvignil je prst in dejal:

»Pridi bliže, golobček!«

Seveda je golobček takoj vedel, kaj ga čaka, zato je boječe stopil h katedru, povetil pogled in čakal.

»Pruži ruku!« je dejal stari učitelj in izza omare, v kateri so bili shranjeni šolski zvezki, privlekel na dan drobno, drobceno enoletno palico, ki je bila verjetno najtanjša, kar se jih je lahko dobilo v naši dolini. Iztegnjena roka je trepetaje čakala, medtem pa je učitelj že vprašal razred:

»Koliko je zaslužil?«

Seveda smo se takšnega samoupravljanja v začetku težko privadili, toda vedeli smo, če ne bomo odgovorili, potem jih bo nesrečnež dobil po enotnem merilu starega učitelja: na vsako roko po pet udarcev. To pa bi bilo vseeno prehudo. Zato smo raje glasovali, saj smo vedeli, da tako krivec ne bo nikoli prejel najvišjega števila udarcev. Če nas je na primer glasovalo pet in je vsak za prestopok prosil tri udarce, je to bilo petnajst točk, katerim je potem učitelj dodal še svojih pet, kar je zneslo dvajset. To število je potem razdelil s šestico, kar je zneslo tri in če si potem zopet pomnožil s šest, je bilo osemnajst, ostali sta torej še dve kazenski točki.

»Pa isto se ti piše!« je ponavadi dejal učitelj po izidu našega glasovanja, pri tem pa seveda ni pozabil na tisti dve točki in dodal:

»Tri udarce, a brez milosti!«

Včasih je bila vsota tudi manjša, kar je učitelj upošteval kot olajševalno okoliščino in milostno dejal krivcu:

»Pet, toda srednje težkih.«

Ta njegova merila so krepko čutile naše roke, saj se stari učitelj ni nikoli spozabil, s kakšno močjo mora udarjati. Prav zaradi te pravičnosti smo ga še bolj spoštovali, pa čeprav so nekateri starši trdili, da taka metoda ni preveč vzgojna.

Tudi v mestu je bil učitelj zelo priljubljen. S hudomušnim brivcem, ki je imel pravi pravcati salon za dame in gospode, sta se kar kosala, kdo bo koga ugnal v kozji rog.

»E, moj olupševalni tehnik, težko tebi, če bi bili v mestu sami plešči!«

»Nič hudega,« mu je odgovarjal brivec, »bi jim pa lase risal. Boga hvali, da niso vsi pametni, kajti potem bi bil tudi ti ob kruh.«

»Zame nič ne skrbi, nisem bil še v takšnem mestu, kjer ne bi bilo vsaj nekaj neumnih. Toda, kako bi ti lase risal, ko se ti roka trese?«

»Bi bili pa velenčki!« se je vlekel njun pogovor.

Toda kljub temu da sta neprestano drezala drug v drugega, je med njima obstajalo trdno prijateljstvo in kadar sta ga uporabila proti tretjemu, sta bila neizprosna. Tako sta za Frtajčkovega Gustlja ugotovila, da je tako skop, da svojim otrokom ne pusti gledati skozi okna na cerkveno uro, ker se boji, da se ne bi stekla preveč obrabila. Učitelj pa je še dostavil, da je svoji Franci naročil, da ga morajo pokopati kar stoje, da ne bo treba postavljati spomenika. Za to je zvedelo vse mesto in če Frtajčkov Gustelj res ne bi bil tak skopuh, bi za to zvedela tudi sodnija. Tako pa je vse skupaj ostalo le pri groznjah, seveda v splošno zadovoljstvo našega malega mesta in obeh duhovitežev.

Pa o tem nisem hotel pisati, kajti spomin na mojega starega učitelja je ostal v meni zaradi drobne, drobcene zgodbe o fižolu. In kako tudi ne?

Mraz je že krepko pritiskal in vsi premarženi smo se tiščali v šolskih klopeh. Končali smo z uro prirodoписа in medtem ko je učitelj že pospravjal v posebne škatle živopisane metulje, je ne preveč vpadljivo dejal:

»Otročički moji, bi lahko kje kupil nekaj kilogramov fižola. Ravno danes mi ga je zmanjkalo, zima pa, kot kaže, bo še dolga.«

To je povedal tako naravno in mimogrede, da ga ne bi niti slišal, če ne bi bili vsi zbrani ob katedru, ker smo

si hoteli še enkrat ogledati z bucikami skrbno pripete metulje.

»Seveda bomo vprašali«, so odgovorili kmečki sinovi, mi pa, kar nas je bilo bajtarjev, smo le povetili svoje poglede.

Naslednjega dne smo bili priča skromnim učiteljevim besedam. V rokah kmečkih sinov in hčera so se pozibavale različne vrečice in vreče fižola. Živopisano so se muzale ob sijočih obrazih, ki so žareli v zadovoljstvu, da lahko kaj podarijo staremu učitelju.

»Bogami, pa to je za celo leto,« se je muzal učitelj in me poklical, naj mu pomagam zbrati vrečke.

»In kako naj vam plačam?«

»Ni treba, mama so dejali . . .«, se je razigrano usulo iz otroških ust.

»Mnogo vam hvala, mnogo vam hvala«, je zatrjeval hvaležno učitelj.

Do vratu obložena sva stopila v njegovo stanovanje, ki je bilo na drugi strani hodnika. Ustavila sva se ob srednje veliki skrinji, na katere dnu je bilo res že bolj malo fižola.

»E, vidiš, tako, dobri ljudje, kdo bi si mislil,« je mrmral stari učitelj. »Bogami, dobri ljudje!«

Toda ko sva pričela stresati fižol v skrinjo, se je učiteljev obraz že bolj razpotegnil v širok smehlaj.

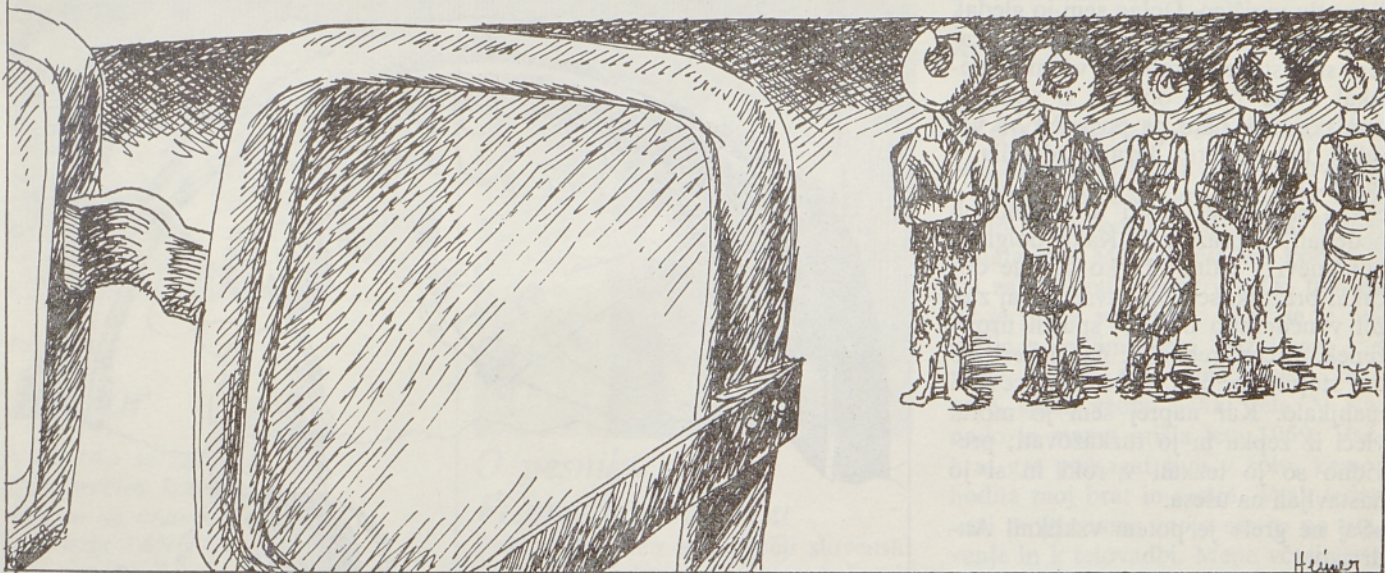
»E, bogami, bogami, še vedo ljudje, kaj je prav. Naj jim fižol tudi drugo leto tisočkratno obrodi.«

Tudi sam nisem mogel skriti začudenja, kajti skoraj iz vsake vrečke se je med fižolom vsula v skrinjo lepo zavita, prekajena klobasa, iz nekaterih celo dve.

Po prvem navdušenju pa je učitelj postajal vse bolj preudaren in ko sem mu podajal v roke vrečko za vrečko, je poskušal uganiti, kdo mu jo pošilja. No, pri nekaterih to ni bilo potrebno, kajti z okorno kmečko roko je bilo zapisano: »Svojemu učitelju«, in potem je sledil nevešč podpis darovalca. »Vidiš, tale je sigurno Koširjeva,« je razpletal stari učitelj, nimajo bogve kaj prida prašičev, pa tudi z otrobi jim ne zablodijo, to pa se salamensko pozna na klobasah.«

»Ha, ha, poglej tole, še repek ima, kot podgana. Vrtačnikova, dobra, trdna kmečka hiša, ti vedo, kaj delajo. Tudi s klobasami se ne bodo blamirali.«

»In tale, preveč špeha je v njej. Zaplotnikarjeva. Vanjo so namešali vsega hudiča, da ostane čimveč za krače. Te pa v župnišče. Župnik klobas sploh ne mara in prvi: »Vrag si ga vedi, kaj vse ne nameštrajo vanje kmetje.«

»Tole bi pa najraje vrnil. Gusteljnova je, na pol je suha in že malo plesniva. Ženska jih je premalo pustila v dimu. In kako tudi ne? Dedec hoče vse znositi v gostilno za frakeljček žganja. Zato jih je že prej pobrala iz dimnice in jih skrila. Kakšna škoda?!«

Bližala sva se koncu, učitelj pa je še kar naprej pleteničil:

»Pa vseeno, dobri ljudje, tako je prav. Fižol brez klobas je kot posneto mleko, takole pa je vse nekaj drugega. Mar ne?!«

Prikimal sem mu, čeprav med vsem tem fižolom s klobasami ni bilo mojega darila. Učitelj je uganil moje misli. Pogladi me je po laseh in dejal: »Nič si ne ženi k srcu, kdor ima, ta da. Prosil sem za fižol, a dobil sem celo svinjo. Pa vendar se jim ne bo poznalo!«

Nato je njegova roka segla po največji klobasi, mi jo zavila v časopisni papir in mi jo potisnila v žep.

»To je zate, vem, da pri vas ne koljete prašiča.«

Širokogrudno kot največji kmet me je potrepil po rami in me že potiskal proti vratom, čeprav sem se hotel zahvaliti za njegovo darilo.

»Le pojdi, le pojdi,« mi je pokimal, »in ne zahvaljuj se, zakaj bi prašiči obrodili le za nekatere. Še so dobri ljudje na svetu, mar ne?!«

Naslednja ura je kar žarela v duhovitostih našega učitelja. Pripovedoval je tako smešne zgodbe, da smo se valjali po klopeh. Ob koncu pa se je le umiril in resno dejal:

»Povejte doma, da imam zaenkrat kar dovolj fižola in da se jim prav lepo zahvaljujem. Bogami, lep je, ribniški, kdo bi si mislil!«

Ob teh besedah me je poiskal s pogledom, mi hudomušno pomežiknil, kot bi hotel reči, midva že veva, kako je s tem, in odšel iz razreda. Sam pa sem v globokem hlačnem žepu stiskal okroglo zavaljeno klobaso in trepetal, da se mi ne bi izvila iz časopisnega papirja in pokukala iz žepa.

Zgodba je iz knjige »Leskova mladost«, ki bo v naslednjem letu izšla pri Mladinski knjigi v Ljubljani, v zbirki Sinji galeb.

Ura

Že majhen sem sanjal o tem, da bi imel nekega dne svojo uro. Takrat so bile še bolj znane ure z verižico. Nosil si jo v žepu, verižica pa ti je bingljala po trebuhu ali trebuščku, kakor je pač bilo. Zato sem sanjal tudi o žepku na obleki. Ko me je mama peljala h krojaču zaradi mer za novo obleko, sem mu naskrivaj nekajkrat šepnil: »Gospod, pa nikar ne pozabite na žepček za uro!«

Potem mi je stric nekega dne podaril uro, okroglo kot stisnjena čebula; svetila se je, kot bi bila iz srebra, imela je svetlo verižico. Dolgo sem jo gledal, ko jo je položil predme na mizo. Zatem sem stekel v sobo in v omari poiskal svojo novo obleko. V strahom sem pomeril, nato pa poskočil od veselja: ura je brez težave zdrsnila v žepček.

Sprva sem smel nositi uro samo ob nedeljah in praznikih. Kako dolgi so bili dnevi v tednu! In ko sem le dočkal praznik, sem že navsezgodaj zlezel v nedeljsko obleko, spustil uro v žepček, si čez trebušček napel verižico ter stopil po trgu. Občudovalcev ni manjkalo. Kar naprej sem jo moral vleči iz žepka in jo razkazovati; previdno so jo težkali v roki in si jo nastavljali na ušesa.

»Saj ne gre!« je potem vzkliknil Andrejko.

Zdrznil sem se in brž nastavljal uro na uho. Res je molčala. Dečki so brez besed zrlji vame.

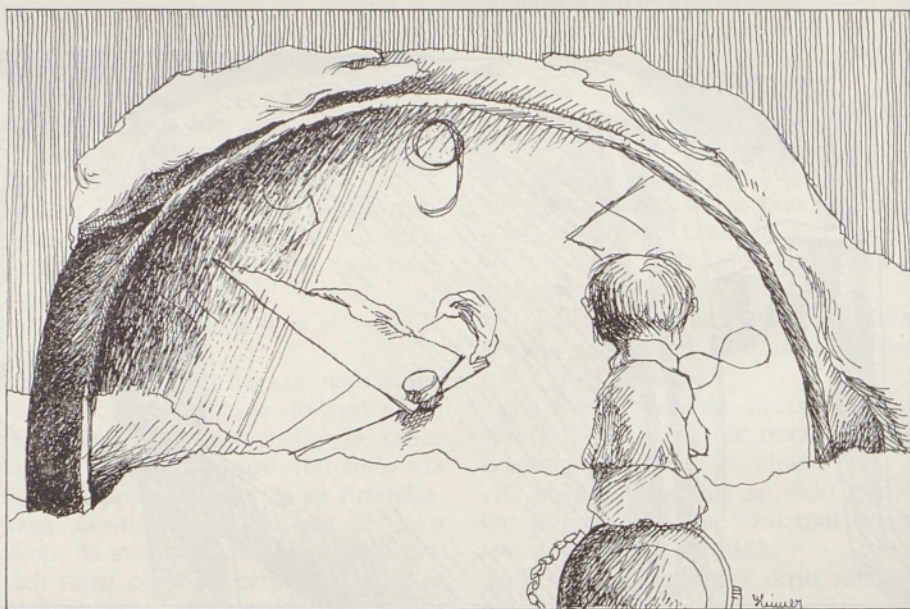
»O, seveda, zjutraj sem jo pozabil naviti,« sem jo opravičil pred radovednim občinstvom.

Odslej sem se bal zanjo, naskrivaj sem si jo nastavljal na uho; počasi sem spoznaval, da je moja ura muhasta, tiktaka le ob lepem vremenu, pa tudi trmasta je kot mula, saj sem jo moral včasih pošteno stresti, da sem jo spet spravil v tek. A takrat se nisem jezil zaradi teh njenih navad. Pripravljen sem bil, da bi tudi ponoči bedel ob njej in ji priganjal kazalce.

Ščasoma sem jo lahko imel pri sebi tudi druge dni, doma so pozabili, da jo smem obesiti na verižico le ob nedeljah in praznikih. Ura je hodila z mano v šolo, pa v boj proti Indijancem, jemal sem jo s sabo v gozd, ko sem stikal za verivicami, nikoli mi ni ušla z verižice.

Nekega zimskega dne pa se je zgodilo. Komaj sem prišel iz šole, sem že zlezel na smuč. Povzpeli smo se na naj-

večji breg za domačo hišo in se nato spustili mimo dreves strmo navzdol. Andrejko je pred mano srečno zvozil strmino. Če zmore Andrejko, zmorem tudi jaz, sem si govoril, toda prav takrat sem sredi brega zaril tako globoko v sneg, da sem potem komaj našel samega sebe. Nisem pa več našel svoje ure. Sedemkrat sem obrnil žepček, a iz njega so letele le snežinke, verižica mi je žalostno bingljala po hlačah. Okrog mene je ležal globok sneg, začel sem tipati po njem, a kot bi kopal po brezkončnem kupu mrzlega sladkorja.

»Si kaj zgubil?« je iz doline zaklical Andrejko.

»Ne, ne,« sem odgovoril. Nihče ne sme zvedeti, kaj se mi je zgodilo, sem takoj sklenil.

Tako sem se tistega popoldneva vrnil s smučanja brez ure. Doma sem skrnil še verižico. Zvečer nisem mogel zaspati, ponoči pa se mi je sanjalo, da iščem po snegu veliko cerkveno uro. Naslednjega dne sem takoj po šoli sam odšel na smučišče in kot kura brskal po snegu. Ure nisem našel, le prsti so mi zmrznili, da sem jih doma komaj odtajal.

Nihče ne sme zvedeti, sem spet sklenil. Se bom že kako pretolkel skozi zimo, ko pa bo spomladi skopnel sneg, bom uro gotovo spet našel. Moje upanje je bilo neomajno. Še pomislil nisem, da je ura bolj vajena ležati v toplem žepku kot v globokem snegu.

Sam pa sem se moral z njeno verižico spremeniti v pravega igralca. Ob nedeljah sem si jo pripel za rob hlače, ko da imam uro lepo spravljeno v žepku.

Moja sreča, da se je skozi naše okno videlo na zvonik. Mama je vprašala: »Joj, koliko je že na tvoji uri?«

Brž sem se zasukal nekoliko vstran, se naredil, kot da vlečem uro iz žepka, z enim očesom pa sem pogledal na cerkveno uro ter odgovoril: »Čez deset minut bo deset...«

Ščasoma sem se že tako navadil, da sem lahko napovedoval čas tudi takrat, kadar nisem videl na cerkveno uro. Oče je rekel: »Glej no, kdo bi si mislil, da mu bo dal stric tako dobro uro...«

Tako sem dočkal pomlad. Ni še skopnel ves sneg, ko sem že zdiral na breg, po katerem smo se najraje smučali. Moje prvo iskanje se je končalo brez uspeha. Ura je skopnela s snegom vred, sem žalostno sklepal, ali pa jo je kak krt zvelkel za igračo svojim otrokom. A potem sem spoznal, da nisem iskal na pravem mestu. Zamenjal sem drevo, ki sem si ga pozimi zapomnil, pod težkim snegom so si bila drevesa podobna. Nisem mogel verjeti, res sem jo našel! Na zunaj ni kazala sprememb, le robovi so ji rahlo zarjaveli. Obrisal sem jo z robcem ter jo nato v topli dlani kot premrlega vrabca odnesel domov. Zdelo se mi je, da se ura sploh ne more več ogreti, zato sem jo ponoči položil pod blazino. Sanjal sem, kako se mi je čez noč stopila kot sneg in bom zjutraj našel pod vzglavjem le še svetlo lužico.

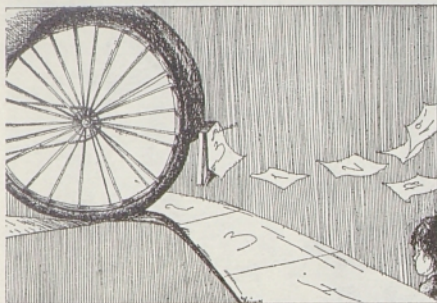
Ura je bila zjutraj še pod vzglavjem, a se ni več oglasila, ni več zatiktakala. Le počasi sem se navadil na njen molk. Nihče ni vedel, da je prezimila v snegu. Molčečo sem jo spet pripel

na verižico in se nisem ločil od nje. Še naprej sem napovedoval čas s cerkveno uro.

Leta enainštiridesetega mi je uro odnesel fašist, ki je brskal po našem stanovanju, po kredencah, po omarah. Prepričan sem, da mu je trmasto molčala.

Jaz pa sem jo prav tisti čas znova zaslišal, čeprav je bila daleč od mene. Tiho mi je začela tiktakati. Tik-tak, tik-tak, jo razločno slišim še danes, čeprav nosim zdaj drugo uro.

Leopold Suhadolčan

Jože Šmit

Januar

Novo leto se začena.
Ded prebira koledar,
dete se na prste vzpenja
in črkuje JANUAR.

Ded strani obrača . . . Dete
gleda, čita in strmi:
Koledar ima preštete
in zapisane vse dni.

Milka Hartman

Zimske rože

Na okna tke nam rože mraz,
a hram naš je gorak.
Zveni, cinglja, ko skozi vas
drobi belino znan korak.

Ne glej teh rož, ki tke jih mraz,
k nam, znanec, stopi v hram;
veseli bomo te pri nas,
saj nam prinašaš dober dan!

Tu v hramu greje toplo vse
ljubezen, da topi
na oknih zimske rožice —
vigred že v srcih zelenih.

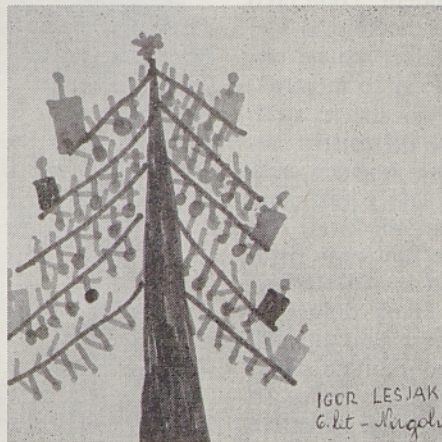
(To pesem je napisala pesnica, ki živi na avstrijskem Koroškem v Libučah pri Pliberku. Objavila je že dve zbirki pesmi: Lipov cvet in Moje grede)

Že drugo leto jo poznam

Že drugo leto teče, odkar poznam svojo slovensko učiteljico. Vseskozi nam pomaga s svojim znanjem. Vsak teden prihaja iz Hamiltona, kjer stanuje, k nam za štiri ure ali več. Poleg osnovnega znanja nas uči tudi igre. Včasih nam da preveč domače naloge, a vemo, da zato, ker želi, da bi se čimveč naučili. Med učnimi urami imamo tudi kakšen »hec«, zato je še bolj prijetno v šoli. Vedno jo bom spoštoval.

Peter Žugič

Lipa park — St. Catharines, Kanada

O pesniku

Francetu Prešernu

France Prešeren je največji slovenski pesnik in njegove poezije so naš najdragocenejši zaklad. Rodil se je leta 1800 v Vrbi na Gorenjskem in umrl leta 1849 v Kranju. Pesem Sonetni venec je njegova največja pesnitev. Napisal je tudi številne druge pesmi: Povodni mož, Turjaška Rozamunda, Krst pri Savici in druge. Bil je iz kmečke družine, izšolal se je za pravnik in postal odvetnik. V svojem življenju ni bil srečen. Zaljubljen se je v Primicovo Julijo, ki ga pa ni marala. Zelo si je želel imeti samostojno odvetniško pisarno, želja pa se mu je uresničila šele dve leti pred smrtjo. Vsako leto praznujemo 8. februarja Prešernov dan tudi mi v tujini. Lani smo imeli proslavo v Rohru, na kateri sem tudi jaz nastopila. Recitala sem pesem Turjaška Rozamunda, Irena Golič in Mira Kolar sta zapeli lepo Prešernovo pesem Luna sije, Irena in Iztok Golič pa njegovo veselo pesem. Od železne ceste. Na programu smo imeli tudi lepe recitavije.

Majda Kolarič,
Zuffenhausen-Stuttgart
Nemčija

Moj oče je radiotehnik

Moj oče je bil rojen pri Krškem, a je dolgo živel v Ljubljani. Je radiotehnik in popravlja televizorje. Njegov rojstni dan je 6. januarja. Ima kamion, s katerim se vozi nadelo. Skoraj vsako nedeljo gremo k slapovom Niagare in on nam vedno nekaj kupi. Vsak dan nam tudi kuha. Zelo rad se igra z menoj in bratcem Mirkom. V soboto je spekel kruh, ki je bil zelo dober. Jaz imam svojega očeta zelo rada. Vedno je zelo vesel, ko prinesem dobre naloge iz šole.

Barbara Bukovec

Lipa park — St. Catharines
Kanada

Moja mama je Metličanka

Moja mama je bila rojena v Sloveniji, v mestu Metlika. Tam je hodila v šolo in se je potem izučila za šiviljo. Delala je v Metliki šest let. Potem je šla za dve leti v Avstrijo. Od tam pa pa je prišla v Kanado, kjer se je poročila z mojim atom. Jaz imam rad mojo mamo. Ona šiva, kuha, čisti, pere, sploh vedno nekaj dela. V Kanado je mama prišla leta 1959. Večkrat gre pomagat tudi v šolo, kamor hodita moj brat in sestra. Vsak teden vozi moja mama mojo sestro na plavanje in k telovadbi. Mene včasih popelje in k hokej. Je srednje postave, ima rjave lase in sive oči. Zelo rada plava in drsa na ledu ter vozi avtomobil.

Janez Slobodnik

Lipa park — St. Catharines
Kanada

Moj očka je velik

Doma je iz Metlike v Beli krajini. Dela v tovarni avtomobilov v St. Catharines. Kadar mama ne utegne, očka rad tudi kuha. Zjutraj gre na delo in se popoldne vrača. Meni in bratu pomaga pri domačih nalogah. Rad gleda hokej na ledu in posluša slovenske pesmi in melodije. Na vrtu je posadil trto in naredil brajdo, da je lepo videti, ko je poleti vse tako zeleno. Moj očka ima rad prijatelje in tudi sam rad malo popije z njimi. Rad tudi zapoje. Imam ga zelo rada.

Mary Rudman

Lipa park — St. Catharines
Kanada

Od kod moj strah?

Ni človeka, ki lahko trdi, da ne pozna strahu. Kajti vsak izmed nas je v nekem trenutku življenja, v neki situaciji — občutil strah. To je tisto čustvo, ki ga spremlja močno utripanje srca, bledica, stisnjene pesti, znojenje in vrsta drugih telesnih počutij, ki spremljajo psihično doživetje strahu. O čustvih strahu smo sposobni govoriti šele ko minejo in takrat tudi vemo povedati, ali smo bežali iz strahu, kolikor so nas noge nesle, ali pa smo obstali kot »vkopani na mestu«.

Sicer pa je strah povsem normalno čustvo. Po nekaterih znanstvenih ugotovitvah ima svojo pomembno vlogo v človekovem življenju, saj nas marsikdaj obvaruje pred življenjskimi nevarnostmi. Nekateri znanstveniki pravijo, da je strah prirojen, lasten živalim, pa tudi ljudem. Toda tako kot vsaka resnica, ima tudi ta drugo stran medalje; o tem nam govorijo številne razlike med ljudmi, ker vsi ne občutimo čustva strahu v enakih situacijah. Prav to je vzrok, da mnogi znanstveniki zagovarjajo trditev, da je strah privzgojen. In res! Ko opazujemo človeka od rojstva naprej, kmalu ugotovimo, da je za dojenčka značilen neki splošni, razpršen strah, ki se diferencira šele z razvojem in ki ga sproža določena situacija, predmet ali žival. Nemalokrat se zgodi, da ugotovimo, kako se boji prav tistih situacij ali živali, ki se jih boji tudi eden izmed staršev: teme, psov, kač, ognja, vode itd. Starši, ki ob določenih situacijah začutijo strah, nehoti bolj opozarjajo otroka, usmerjajo njegovo pozornost ali pa celo uporabljajo nekatere živali ali celo ljudi, da strašijo otroka. Posledice so povsem logične: otrok se začne bati tistih situacij, na katere so ga opozarjali starši. In po tistem znanem »kar se je Janezek naučil, to Janez zna«, se strah iz otroštva prenaša v poznejše, že zrelo življenje.

Sicer pa so nas vse bolj ali manj strašili, ko smo bili majhni. Zakaj pa nekaterim strah kot osnovno čustvo ostane, pri drugih pa zaradi pridobivanja nadaljnjih življenjskih izkušenj le izgine? Otroci, ki niso imeli občutka, da rastejo in se razvijajo v varnem ljubečem okolju družine oziroma staršev, so bolj sprejemljivi za čustva strahu; leta se obdržijo tudi kasneje. In vendar se ta osnovni strah spremeni v nekaj kvalitativno drugega. To ni več strah pred kačami, psi, ognjem, ampak gre za strah, ki ni vezan na objekt, situacijo. To je tisto čustvo tesnobe, ki vznemirja našo notranjost, povzroča negotovost v nas in negotovost v odnosih z drugimi. Pri nekaterih to čustvo tesnobe narašča še bolj, če so v bližini ljudi. To je tesnoba, s katero se srečujemo odrasli. Občutimo jo na različne načine in jo tudi različno izražamo. Rojak iz Port Hedlanda, Avstralija, nam je pisal: »Moja bolezen je v moji plašnosti. Zaradi tega sem nerazpoložen in se izogibam družbe, ker težko izražam svoja čustva. Sprostim se le med zelo dobrimi prijatelji. Nekaj o tem sem tudi bral. V nekem časopisu sem reševal neki test, katerega rezultat je pokazal, da sem bolj neuravnovešen in vase zaprt. Tudi sam mislim, da reagiram nenormalno.

V Avstraliji sem na delu že nekaj let. Čez nekaj mesecev se nameravam vrniti za stalno v domovino. Če menite, da ni dobro tako dolgo čakati, lahko pridem domov tudi prej, ker bi se rad pozdravil.«

Besede rojaka, ki je prepričan, da je že bolan, čeprav je opreznost, plašnost včasih tudi potrebna. Zlasti pa takrat,

(Foto: Milenko Pegan)

ko se srečujemo s povsem novimi, neznanimi situacijami ali ljudmi. Tako kot na čustvo strahu tudi na plašnost in tesnoba vplivajo naše dosedanje življenjske prijetne ali neprijetne izkušnje. Srečanja z ljudmi, znanstva in prijateljstva, zaradi katerih smo doživeli razočaranje, nas oborožajo z nujno potrebno opreznostjo in včasih celo plašnostjo. Normalna opreznost pred neznanim se še bolj stopnjuje v tujem okolju, kjer je občutek zakoreninjenosti majhen ali ga sploh ni. Podobno kot drevo s porezanimi koreninami, ki je veliko manj odporno proti različnim sunkom vetra. Tako tudi naš rojak v tujini, kjer ni pogljal korenin, kjer ni našel prijateljev, znancev, katerim bi lahko zaupal, ni doživel tistega nujno potrebnega občutka varnosti, ki nam omogoča in lajša zaupanje v ljudi.

Ljudje se med seboj razlikujejo po stopnji zaupanja v druge, ne glede na katerem koncu sveta živijo. Tako tisti, ki so zaprti bolj vase, usmerjeni v svojo notranjost, niso niti imeli možnosti spoznavati drugih velikih čustev, ki jih lahko da le človek človeku! To pa nikakor ne pomeni, da človek, ki je bolj zaprt vase, ne premišljuje in da mu niso dostopna notranja doživetja in nujno potrebne presoje ob spoznavanju drugih ljudi. Manjka mu tisti zadnji — lahko bi rekli akcijski del — ki požene posameznika, da se brez sramu in bojazni vključi v družbo drugih, pa čeprav mora marsikdaj premagovati notranje bojazni in zbirati pogum.

Za ugotovitev, ali je človek bolezensko ali povsem vsakdanje plašen, ne zadoščajo časopisni testi. Posebno zato, ker so namenjeni v glavnem le zabavi in razvedrilu, kajti vprašanja, na katera odgovarjamo, nas lahko le spodbujajo k razmišljanju, nikakor pa niso merilo bolezenskega stanja. Doma imamo vrsto strokovnih ustanov in strokovnjakov, ki ugotavljajo različne psihične težave posameznikov in uspešno zdravijo različne oblike strahu, bojazni in tesnobe.

Dipl. psihologinja Azra Kristančič

Knjiga za novoporočence

*Zakon, zakon, ti si svet,
na teb' sloni vesoljni svet . . .*

Tako nas v ljudski pesmi uči stara modrost, ki — kar priznajmo — velja tudi še danes. Pravzaprav bi bilo pričakovati, da bodo današnje zakonske vezi še bolj trdne, srečne in trajne, saj se zakonske zveze sklepajo iz ljubezni, po svobodni odločitvi, brez pritiska staršev ali z računico v roki. Res je, da tudi danes velika večina mladih zakoncev izreče svoj »da« v prepričanju, da bo veljal zares in za zmerom, ko pa polizejo »sladkost« mlade ljubezni in se znajdejo pred življenjskimi težavami, vse prehitro pozabijo na dobre želje in trdne sklepe. Medsebojne vezi se zrahljajo, pretrgajo in zakonca gresta narazen.

Da bi mladi zakonci znali bolj varno in v srečnem sožitju voditi svojo zakonsko barko skozi življenjske vihere in zaplete, je Zveza prijateljev mladine Slovenije izdala lepo opremljeno knjigo Vajino skupno življenje. To knjigo bodo po novem letu podelile občinske skupščine ob poroki vsakemu mlademu paru. V knjigi bosta novoporočenca prebrala, kako ravnati, da bosta ohranila toplo sožitje tudi takrat, kadar bosta zabredla v težave; poučila ju bo o zaželenem spočetju, o rojstvu in negi novorojenčka, o temeljih sodobne vzgoje otrok; dala bo osnovna pravila o zdravju v družini, o temeljih modernega gospodinjstva

in o rodbinskem pravu. V knjigi so torej na kratko zbrani vsi napotki, ki jih morata zakonca poznati, da se bosta znala izogniti nepravilnemu ravnanju, ki v zakonu lahko povzroči razdor in privede do ločitve. Ločitev pa — če že ne prizadene njiju, še kako prizadene njune otroke, saj jih oropa varnega in srečnega otroštva. Kajti otrok potrebuje za razvoj oba — očeta in mater. Le oba skupaj mu lahko nudita topel in srečen dom, varno pribežališče pred resničnimi in namišljenimi nevarnostmi.

Knjigo Vajino skupno življenje, ki je izšla v 30.000 izvodih, so napisali strokovnjaki z različnih področij (medicina, psihologija, pedagogika, pravo), prikazali so, kako naj zakonca uravnava skupno življenjsko pot, da se bosta s preudarkom izognila oviram in bosta složno ter strpno uravnava stiske in težave, s katerimi ni prizanešeno nikomur od nas.

J. M.

Vaše usode

Ob dnevu mrtvih

Srce se mi krči, v meni se prepletajo želje in hrepenenja po moji deklici. Kako je to mogoče, da je ni več poleg nas. Ona, ki mi je že postala prijateljica.

Prišla je z nama v tujino, komaj tri leta stara. Naučila se je tujega jezika brez najine pomoči. Doma smo z njo vedno govorili slovensko. Vstopila je v 1. razred. Vsa je žarela od sreče. Dobila je bratca. Sonce se nam je smejalo. Toda kot blisk z neba je zaključevala bolečina v desni lopatici in na svetu ni bilo zdravila, ki bi zadržalo to kruto

Branka Berglez

bolezen. Hirala nam je. Kako pogumno se je borila, sprejemala »pikice«, se davila od tablet, toda kloniti je morala. Neko jutro, ko je bila na koncu svojih moči, se je poslovila: »Mama, serbus! Jaz bom umrla . . .«

Mali Peter se uči prvih slovenskih besed. Čeprav je že odločeno, da za vedno ostanemo tu, morava Petra naučiti slovensko. Danes, ko to pišem, je dan mrtvih. Kmalu, 7. novembra, pa bo minilo leto dni, odkar nam je umrla naša Branka, stara komaj 8 let.

Marjeta Berglez, Mellerud, Švedska

Pisava

Dragi prijatelji,

pregledati moramo torej še obe možnosti človeškega izražanja, ustno in pismeno, oba kanala, ki sem se ju dotaknil v prejšnjem pismu.

Na splošno ni sporno, kaj je bilo prej, govori ali pisava, saj je večinoma razumljivo, da je najprej govorjenje in šele potem zapis, tako da tudi književnost posameznega naroda delimo na ustna izročila (ljudske pesmi in pripovedke, pregovori, razno narodno blago) in na pismenstvo in pozneje tisk.

Ne da bi želel načenjati ali razpihovati stari spor o tem, ali je bila prej kura, ki je znesla jajce, ali pa je moralo biti prej jajce, iz katerega se je izvalila kura, se moramo le ozreti v davno preteklost in ugotoviti, da sta bila v prvem obdobju človekovega razvoja znani obe možnosti sporazumevanja, namreč z vidnimi in slušnimi znamenji.

Tako je tudi še danes. Pomignem prijatelju in pride čez cesto. Posežem po šibi in rabutar izgine s češnje. Še danes lahko razumemo celo dolge neme filme in med nami so ljudje, ki so prikrajšani za sluh, pa se kljub temu povsem znajdejo v življenju, saj vemo, da je tudi v živalskem svetu vse polno povsem nemih bitij, a se kljub temu sporazumevajo.

Tudi še danes se lahko nemo sporazumevamo s signali (rdeča, zelena, oranžna luč na semaforjih), še več pa je bilo tega v obdobju pred pismenostjo in tiskom. Pri tem ne smemo mimo starih pisav, ki jim skoraj še ne moremo reči pisave. Mislim namreč na rovaše, palice z zarezi, ki so bile prve pogodbe v kopiji in izvorniku, kjer pravzaprav sploh ne moremo govoriti o kopiji, temveč o dveh izvornikih; mislim tudi na razne taborniške in druge pisave z zapogibanjem drevnih vejic, mislim kajpak tudi na inkovsko sporočanje v vozlovi pisavi.

Od tod ni daleč do podobopisov, ki so se ohranili v ugankarskih rebusih še do današnjih dni, in do pisav, ki so se razvile iz podobopisov tako, da so od prvotno narisane cele slike ohranile samo nekaj značilnih potez ali simbolov. Tako pisava je kitajska in po nji japonska. Če so torej želeli povedati, da je kje nevarnost strupenih kač, so naslikali kačo, kakor še danes ob cestah prometno znamenje z naslikano srno pove v vseh jezikih da nam utegne čez cesto priteči kakšna divjad.

Taka pisava je sicer vsem razumljiva, vendar po svoje omejena na nekaj najnujnejših glavnih stavkov in sporočil. Nemirni človeški duh je moral torej iskati naprej in je našel začasno rešitev v tako imenovani zlogovni pisavi. Tu pa sporočilo že ni moglo biti več mednarodno. Iz povezave soglasnika in samoglasnika se je sicer dalo sestavljati besede in stavke, vendar jih ni bilo več mogoče enoumno brati v vseh jezikih.

Tako se je pisava razvijala še naprej in poskušala ujeti znamenja za posamezne glasove. To je bilo že v obdobju, ko so bili jeziki zelo razdrobljeni in možnosti pisav že precejšnje (pergament, klesanje v kamen). Tako so se med evropskimi narodi razvile predvsem tri pisave: latinica, cirilica in gotica.

Poblje si oglejmo latinico, s katero pišemo ne samo Slovenci, temveč tudi številni drugi narodi, med njimi Italijani, Francozi, Španci, Angleži in s tem tudi v Novem svetu, področja, kjer je dolgo prevladoval njihov vpliv.

Vsi ti narodi pišejo z latinico, in vendar vsak po svoje. Latinica nas sicer družijo, ločuje pa nas zgodovinska odločitev posameznih jezikov glede zapisa. Nekateri jeziki imajo namreč zelo staro pisavo, bolje rečeno, njihova pisava izvira iz davnega obdobja, ko so se posamezni glasovi izgovarjali še drugače. Takim pisavam pravimo zgodovinske ali etimološke. Tu se zapis in sedanjí izgovor v marsičem ločita.

Vzemimo najprej za primer besedo *čik*. V angleščini bi jo lahko napisali *cheek*, v italijanščini *cic* ali *cig*, v španščini *chic*, v francoščini *tchique*, v nemščini *tschick*. Pisava je torej povsod latinica, vendar je treba za isti glasovni rezultat (*čik*) v posameznih jezikih uporabiti različna črkovna znamenja. Slovenščina ima namreč srečo, da ima za č, ž, š posebna črkovna znamenja, medtem, ko si morajo številni drugi jeziki pomagati z vsemi mogočimi kombinacijami.

Ali vzemimo obratno, isti zapis, na primer *ciljam*. Anglež bi to prebral *sajldžem*, Italijan *čiljam*, Španec *silham*, Francoz *silžam*.

Razlika med pisavo in izreko je pri posameznih narodih različna, še najmanj pri Srbih in Fincih, kjer skoraj vse črke beremo, kakor so zapisane, zelo velika je pa pri Angležih, kjer se zapiše *Laughton*, izgovori pa *lotn*, ali pri Francozih, kjer se reče *bom*, napiše pa *Beaumes*. Slovenci smo nekje na sredi, se pravi, da pišemo precej tako, kakor izgovarjamo, čeprav poznamo staro domislico, da smo še hujši od Angležev, saj rečemo *pisker*, zapišemo pa *lonec*.

Zanimivo je to vprašanje zlasti za ljudi, ki imajo kakor si že bodi oprava s tujino, na primer izseljenci, zato se bomo kdaj v prihodnjem letu lahko še več pomudili ob posameznih podrobnih vprašanjih, za zdaj pa naj opozorim le na vprašanje zapisovanja in izgovorjave naših imen in priimkov na tujem. Doma si bil na primer *Janez Cenčič* in si se tako predstavil ustno in se tako podpisal, na tujem pa nastanejo nepremagljive težave, bodisi te ne znajo prebrati, če jim pokažeš svojo vizitko, ali pa ne znajo zapisati, če jim samo poveš, kako se pišeš. Gotovo ima marsikdo od vas, ki berete tale članek, marsikakšno zanimivo izkušnjo s tega področja. Sedite kdaj in napišite o nji, da se bomo lahko še podrobneje pogovorili o tem.

Za zdaj na svidenjel!

Janko Moder

med novimi knjigami

Zbirka Prešernove družbe

Prešernova družba v Ljubljani je slovenska knjižna založba, ki se lahko pohvali z množičnim številom naročnikov svoje vsakoletne knjižne zbirke in še večjim številom bralcev po vsej slovenski deželi, vse večje pa je tudi njihovo število med Slovenci, ki živijo na tujem.

V letošnji zbirki je šest lepih in tudi dobrih knjig. Izbor je zares posrečen, kar bodo naročniki prav lahko potrdili.

Prešernov koledar za leto 1976 so uredili uredniki Obzornika, mesečnika, ki ga izdaja Prešernova družba, umetniško pa ga je opremil akademski slikar Janez Vidic iz Maribora. Njegove podobe: naslovna stran in ob vsakem koledarskem mesecu, vam bodo s svojo svojsko upodobitvijo kmečkega življenja segle med spomine in se živo dotaknile srca. Glavni del vsebine koledarja je posvečen stoletnici rojstva slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, kulturnemu dogodku, ki bo v letošnjem letu imel med nami doma in po svetu široko odmevnost. O Ivanu Cankarju sta v koledarju spregovorila dr. Anton Slodnjak in Albert Sirok. Poleg tega so v koledarju objavljene Cankarjeve pesmi in številni odlomki iz njegovih del. Tudi ostala vsebina koledarja je zanimiva in pestra.

Med povestnimi deli se ustavimo najprej pri romanu Bena Zupančiča *Plat zvona*. Pisatelj Beno Zupančič sodi med najboljše sodobne slovenske pisatelje. Svojo prvo prozo je objavil že leta 1945, zatem se je pogosto oglašal v slovenskih revijah. Svojo prvo knjigo novel iz predvojnega in medvojnega časa pod naslovom *Štirje molčeči* in druge zgodbe pa je izdal leta 1951. Zatem je izšla vrsta njegovih del. Med temi sodi roman *Sedmina*, katerega vsebina je zajeta iz medvojnih dogajanj v Ljubljani, med najboljša slovenska povojna prozna dela in je zanjo prejel avtor tudi Prešernovo nagrado, najvišje slovensko umetniško priznanje. Po tem romanu so posneli tudi film. V romanu *Plat zvona* podoživlja avtor z dečkom *Platom* mladost v hrvaških krajih ob Sotli, tesnobe in stiske ljudi v letih pred vojno, ko že bije »plat zvona«
pred velikim požarom druge svetovne vojne.

Hiša umirajočih je naslov povesti Milene Mohoričeve, leta 1972 umrle napredne slovenske pisateljice, avtorice številnih črtic in novel, ki je v prvih povojnih letih izdala zbirko črtic *Motivi* z Raba in pesniško zbirko *Samotni breg*. Rojena je bila l. 1905 v Ormožu in v Prlekiji se odvija tudi njena povest, ki ji je avtorica dodala podnaslov *Zgodba iz prejšnjega stoletja*.

In tretja knjiga? To je *Povest o dobrih ljudeh* pisatelja Miška Kranjca. Povest je pisatelj napisal l. 1940 in je bila od takrat večkrat ponatisnjena zato, ker so jo ljudje še in še tako radi brali.

Povest Ptički brez gnezda je izšla prvokrat natančno pred osemindesetimi leti. Napisal jo je znani slovenski mladinski pisatelj in humorist Fran Milčinski, ki je bil obenem tudi mladinski in varstveni sodnik v Ljubljani. Snov je zajel iz svoje dolgoletne sodne prakse. S humorno žilico je avtor iz drobnih otroških usod, pa tistih, ki so bili odgovorni zanje, spredel povest, ki je doživela devet ponatisov, tako da je zdajšnji že deseti.

Zdravje in lepota s higieno in kozmetiko je naslov šeste knjige. Njena avtorja prof. dr. Ivan Bonač in diplomirana kozmetičarka Manja Pečnik-Vovkova pišeta, razpravljata in svetujeta o vsem, kar je treba vedeti in ukrepati od dojenčkovih mesecev do kasnejših let za ohranitev zdravja in najbolj prave in resnične lepote človeškega telesa.

I. S.

Kakšne znamke v letu 1976

Na skupščini Skupnosti jugoslovanskih PTT je bil sprejet emisijski načrt za leto 1976, katerega je dokončno izoblikoval Biro za poštne znamke in založniško dejavnost SJPTT. Po tem načrtu bomo v letu 1976 dobili naslednje izdaje znamk (nominalne vrednosti bodo veljale le v primeru, če se v letu 1976 ne bodo spremenile poštna tarife):

4. februarja — XII. zimske olimpijske igre v Innsbrucku, 2 znamki za 11,20 din;

14. februarja — Stoletnica delavskih demonstracij »Crveni barjak« v Kragujevcu, znamka za 1,20 din;

23. februarja — 150-letnica rojstva politika Svetožarja Miletića, znamka za 1,20 din;

31. marca — Stoletnica rojstva književnika Bore Stankovića, znamka za 1,20 din;

26. aprila — Evropa-CEPT, 2 znamki za 11,20 din;

10. maja — Stoletnica rojstva književnika Ivana Cankarja, znamka za 1,20 din;

15. maja — Otvoritev železniške proge Beograd—Bar, 2 znamki za 7,20 din;

25. maja — Dan mladosti, šest znamk s slikami živali v nominalni vrednosti 25,50 dinarjev;

29. maja — Stoletnica rojstva književnika Vladimirja Nazorja, znamka za 1,20 din;

16. junija — Stoletnica osvobodilnih vojn v Črni gori, znamka za 1,20 din;

22. junija — Muzejski eksponati, šest znamk s slikami keramičnih posod za vodo v nominalni vrednosti 25,50 din;

17. julija — XXI. poletne olimpijske igre v Montrealu, štiri znamke za 17,50 din;

2. oktobra — Otroški festival »Veselje Evrope«, 2 znamki za 11,20 din;

28. novembra — Umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja, šest znamk s slikami zgodovinskih motivov za 25,50 din.

Med letom naj bi izšlo še 14 navadnih frankovnih znamk v skupni nominalni vrednosti 15,30 din. Vse izdaje bodo izšle v običajnih polah po 9 znamk, razen izdaj Dan mladosti in Muzejski eksponati, ki bosta izšla v polah po 50 kosov.

Iz gornjega pregleda vidimo, da bomo v letu 1976 dobili 14 priložnostnih izdaj s skupno 36 znamkami v nominalni vrednosti 141,90 din. V načrtu pa ne najdemo več obveznih doplačilnih znamk (Teden Rdečega križa, Olimpijski teden, Teden solidarnosti in Teden otroka, ker Skupnost jugoslovanskih PTT v prihodnje ne bo več oskrbela niti natisa niti distribucije teh znamk, ker bo vse to prepuščeno republikam oziroma zainteresiranim organizacijam!

»Povejte mi resnico, tovariš zdravnik. Pripravljen sem na najhujše. Ali je moj avto hudo poškodovan?«

»Pijem, da bi pozabil na inflacijo, potem je pa še huje: vidim jo dvojno!«

»Imate v vaši vasi kaj proizvajalcev jajc?«
»Imamo, imamo, ampak mi jim pravimo kar kure!«

Osamljena

Sem Slovenka iz Maribora in živim osamljena v Angliji. Rada bi spoznala tovariša od kjerkoli na svetu. Poročeni in alkoholiki izključeni. Kdor mi bo pisal, mu takoj odgovorim. Piše naj na naslov: *Maria Žunko, Warrior Hotel Warrior, Square St. Leonardson-sea, Sussex TN 38, OPF England.*

Iščem tovarišico

od kjerkoli na svetu, ki bi se rada poročila in se preselila k meni na stanovanje. Jaz sem sam. Najraje bi spoznal dekle iz Francije, kjer sem delal šest let. Imam svojo zemljo s hišo. Prilagam tudi sliko. V pismu mi pošljite tudi svojo sliko. Pišite na naslov: *Zeljko Veljak, Smokvica 25 A, 66272 Slov. Gračiče pri Kopru, Slovenija-Jugoslavija.*

Izmenjava znamk

Sem filatelista in zbiram jugoslovanske znamke, kolikor jih pač morem dobiti tako daleč od domovine. Rad bi prišel v stik s filatelistom iz Slovenije, ki bi zbiral argentinske znamke, da bi pričela z izmenjavo. *Martin Duh, Santa Fé 3069, P. 8, Dto. C, Buenos Aires, Argentina.*

Iskrene čestitke

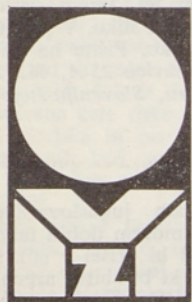
V februarju praznuje gospa Josephine Schlosar 85. rojstni dan. Ob tej priliki ji iskreno čestitajo vsi njeni iz starega kraja.

Ženitna ponudba

Slovenec, 48 let, 170 cm, samski, izobražen, situiran, dobrega značaja in prijetne zunanosti, abstinent, kat., želi spoznati zaradi poroke veselo, dobrosrčno, inteligentno, preprosto žensko do približno 40 let. Kraj ni važen. Cenjene ponudbe s sliko (vrnem) pod *F.P. 8070 GEROLFING, Rupertstr. 14, Deutschland.*

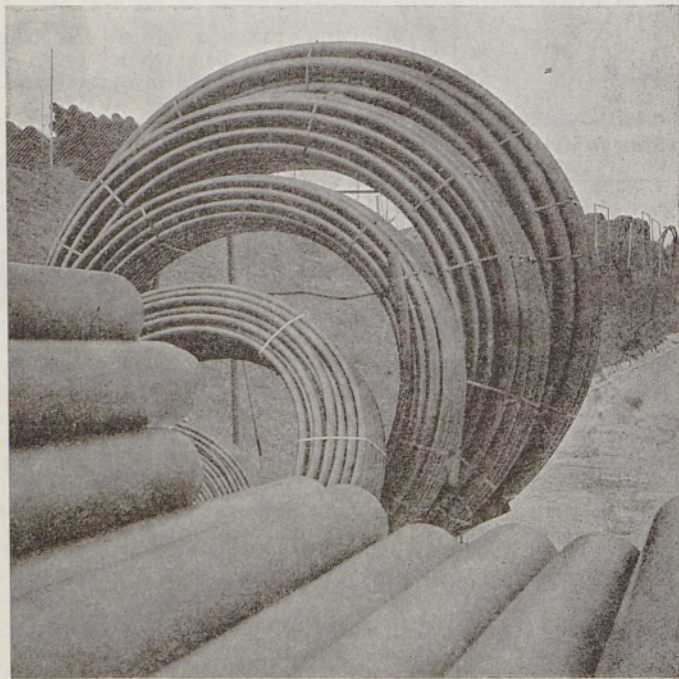
POLIETILENSKE CEVI

in ustrezni spojni
elementi za: tlačilne
cegovode, drenažo,
hišno kanalizacijo,
kanalizacijo, za zašči-
to telefonskih in elek-
tričnih priključkov.

MINERVA

Žalec 63310
tovarna za
predelavo plastike
in kovin Zabukovica

Zavod za
medicinsko
rehabilitacijo

ZDRAVILIŠČE LAŠKO

se še nadalje
priporoča
za obisk.

Ob tej priliki
iskreno česti-
tamo vsem
rojakom v
tujini in jim
želimo srečno
novo leto 1976

slikovna križanka

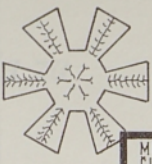
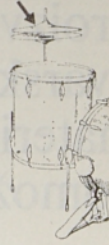

Zima je prinesla nove modne tendence, ki bodo popestrile marsikatero žensko in moško garderobo.

Pred nakupom toplih oblačil ne pozabite obiskati

Modne hiše

v Ljubljani, Mariboru, Osijeku ali Smederevu, ki je za novo sezono pripravila zelo pestro izbiro moške in otroške konfekcije, modnih pletenin, metrskega blaga in galanterijskih artiklov, ter modnih dodatkov, ki bodo tudi lepo novoletno darilo.

Ker želi **Modna hiša** zadovoljiti vsem okusom in željam, boste našli v njenih prodajnih enotah modele za vse starosti in postave po zmernih cenah.

	STISKANJE Z DENARJEM	KODR PREHAŠA PRTLJAGO	SPREMLJEVALEC BOGA BAKHA	POMANJKA-NJE VODE	REKA SKOZI INNSBRUCK	PTICA SEVERNIM MORI, ALK	POLUKSOV BRAT	ČLANICA AKTIVA	
		MOČAN CLOVEK ROKO-MAVHAR							
PRESDI-NOST	LEŠENA OGRAJA								
ORODJE ZA ZEMELJSKA DELA					MAJHEN RT ZVEZDNIK (V ZDA)				LOVEC NA KAČE
CLOVEK Z VELIKIMI OCMI				KOSOVEL SREČKO	SOVIJ GLAS STINJSKA VITEŠKA IGRA				
TRENJE			RUSKA CARICA (1762-96)						
SESTAVIL V. KORENT	VINKO JELOVAC SAMOSPEV		POŽELENIJE, STRASTI UJEVIČ			ZENSKA, KI PIŠE ČLANKE	IZLOČEK LEDVIC, URIN		
ZITNA BOLEZEN				SKRČENJE MJSIC VLADARSKI NASLOV			POD TRŠČICA, TROHA		
DEL BATNEGA STROJA						ZGANJE S SLADKORJEM PULOVER			
STARO POUČILNO GLASBILO					NASA NAJ-DALJŠA REKA VODNA ŽIVAL				
ATA		ŽELEZAR, MESTO V MEZIŠKI DOLINI					KOSILO		HOMER-JEV EP
				DROBNO-ZIVKE					
				GRŠKA ČRKA			BOLEČINA NOČNO ZABAVIŠČE		
				NEARABSKO PREBIVALSTVO SEV. AFRIKE					
			NEM. FIZIK - NOBELOVEC (MAX)	DIONIZOVA ZENA V GRŠKI MITOLOGIJ					
DOMISLJAV GIZDALIN			BENETKE (VENEZIA)	PRAŠEK PROTI GLAVOBOLU	KROM OBVEZNO SOLSKO BRANJE			EDGAR DEGAS KI J	
ZELEN DO ČRN MINERAL							UDAV NAS POLITIK (ISTANE)		
NAJVIŠJA GORA NA SVETU (MOUNT)						DELAVSKA ENOTNOSTI NERES-NICA			
VODNO VOZILO (BARKA)				LETALEC JUTRANJA PADAVINA					NASA REVUIJA ZA ŽENSKO
NIZO-ZEMSKA		BEOGR. FILMSKA IGRALKA (EVA)	TEKMEC					SIMON JENKO ZEUSOVA MATI	
SKANDI-NAVSKI DROBIŽ			TOVARNA OROŽJA KILO-METER						
						ZLAHTEN PLIN (ZNAK Ne)			
	TUREK								

Specializirano
podjetje za
proizvodnjo
livarskega
materiala
pomožnega

»Termit«
Domžale

Eksplotacija,
predelava in
 oplemenitenje
nekovin

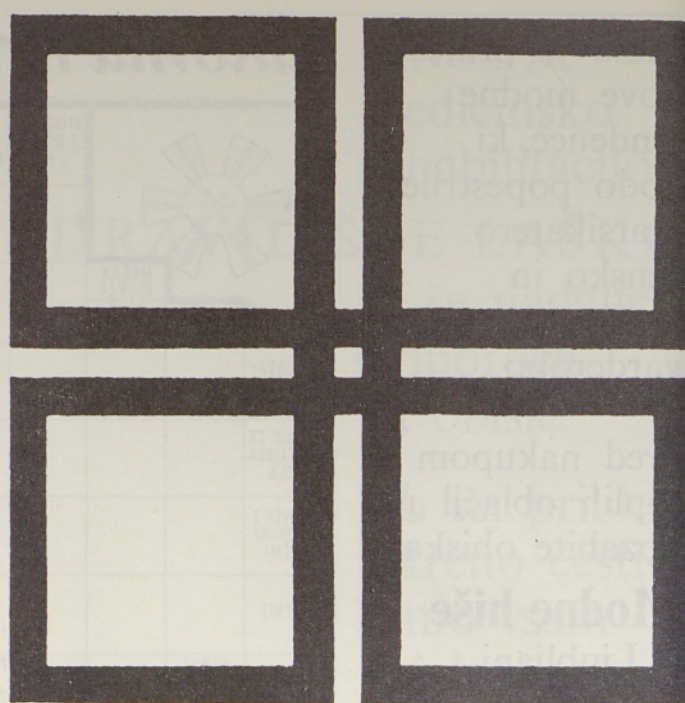
Če ste se
preselili ...

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

induplati

Industrija platnenih izdelkov
Jarše, p. Domžale n.sol.sub.o.

»Induplati« naš najbolj priznani proizvajalec zaves, prtov in namiznih garnitur, šotorov, izdelkov za civilno zaščito, tehničnih izdelkov.

Delovna organizacija Induplati želi našim rojakom v tujini obilo uspeha v letu 1976

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za
Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na
vseh kontinentih, jo radi prebirajo.

Naročite jo tudi vi, priporočite revijo
vašim prijateljem, znancem,
sorodnikom, vsem drugim rojakom.

slovenski koledar 1976

To je vaš koledar! Knjiga, ki jo boste
z veseljem jemali v roke vse leto. Poleg
tega smo vam pripravili tudi lep stenski
koledar s slikami, ki jih boste lahko
ponosno pokazali vsakemu tujcu z
besedami: »To je Slovenija!«

Na naš naslov: Slovenska izseljenska
matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169,
Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija
pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj
vam bomo ustregli.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite
mesečno revijo Rodna gruda
Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov:

Podpis:

tosama

domžale

priporoča svoje kvalitetne
izdelke: predmete za
žensko higieno, sanitetni
material, predmete za
dojenčke, apoteke za
avtomobile, sanitetne
torbice in omarice za
prvo pomoč, priročne
lekarne za civilno zaščito,
alupluplast komprese
za zdravljenje opeklin,
obliže vseh vrst.

suhomontažna vrata

lip bled
lesna industrija
telefon: (064) 77-384
telex: 34 525

tovarna
obutve
alpina
žiri

**V naših
prodajalnah
si oglejte
pestro izbiro
ženske, moške
in otroške obutve**

rodna gruda 1

januar
1976
letnik 23

slovenija

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

Slika na naslovni strani:
Krona prazničnih jedi — potica.
Praznik v družini Potočnikovih na Bukovici
v Selški dolini (Foto: Egon Kaše)

Zatrnik — novi slovenski
smučarski center
(Foto: Anton Kocjančič)

Zimske otroške igre
(Foto: Ančka Tomšič)

Letters to the Editor

Dear Editor,

We all enjoy reading the *Rodna gruda*. I am enclosing two pictures and would like to have them put in the *Rodna gruda* because these people are very active in Herminie and they deserve to have their pictures in the magazine.

Martin Serro was born in Herminie, Pa., and has lived in Irwin, Pa. ever since. Martin has made quite a few trips to Yugoslavia and was the first to have or arrange the trips for *Kmečka ohcet*. He has taken a lot of people to Yugoslavia. And if it wasn't for Martin Serro I know a lot of people would never see Yugoslavia or the *Kmečka Ohcet*, so we have to be proud we have a man that will take the time and interest to do what he did and has been doing not only for Yugoslavia but here in America especially Herminie, Pa. Also his wife Jennie she is not Slovenian and I never knew until a year ago that she is not Slovenian and I bet a lot of other people still don't know, because the way she works

Martin and Jennie Serro

and helps with the organizations that we all take for granted she is Slovenian. Martin is well known in Slovenian activities as he is President of the S. N. P. J. Keystone Lodge and the Slovenian Ballroom in Herminie, Pa. Martin Serro started playing the accordion at the age of sixteen and played live on a Greensburg Radio Station from 1936 until 1941 with his group called »Martin Serro and His Trio«. His first record was »Oh My Darling Polka«. That record was made by Martin Serro along with Lou, Mel, Eddie, Rig and Bob La Valle. It was on March 1, 1967 when the Title was acquired to the Slovenian Ballroom, and thanks to the Serros and their great efforts, the Mortgage was burned on May 2, 1971. At that time Martin Serro was presented with a Plaque by the Keystone Lodge Eighty-Seven of Herminie, Pa. Martin also made a hit on another record that became popular in America and also in Slovenia — Slovenian Picnic Waltz.

Martin was also the first one to bring the button box accordion from Yugoslavia, accordion by the famous name Lojze Slak. Slak is considered by many to be the first button accordionist in the World.

Mary R. Kozel
Pittsburgh, Pa. U. S. A.

News in Brief

«Peace '75» — Years
30 Years
of the UNO

In the middle of October, Slovenia's main celebration of the 30 years anniversary of the United Nations Organization took place at Slovenj Gradec. Among those to speak was Vida Tomšič, a member of the praesidium of the S. R. of Slovenia. She gave much credit to this

small town, which, with great efforts, is becoming a center for the narrowing of gaps between nations. After the celebration, the representative of the UN Secretary-General, Kurt Waldheim opened the international exhibition «Peace '75», to which artists from 37 countries have sent their peace-orientated pictures,

The Borštnik Meeting of Slovene Theatres

At the recent Borštnik Meeting of Slovene Theatres, at Maribor, which provides the best demonstration of the achievements of our professional theatres, the top recognition — the award of the Borštnik Ring — was given to the actress Ančka Levar for her life's work in the Theatre. Borštnik Diplomas were awarded to the Ljubljana Youth

Theatre, and to actors Polde Bibič and Boris Kralj, and actress Jerica Mrzel. The Borštnik Prize was awarded to Dušan Jovanovič for his direction of the play «Žrtve mode, bum, bum» («Victims of Fashion, Boom, Boom»), to Sveta Jovanovič for scenography, and to Marija Vidau for equipment. Diplomas were awarded to Meta Hočevar and Aleksander Vodopivec.

Success of Our Mountaineering Expedition to the Himalayas

Seven Slovene mountaineers have conquered one of the world's highest peaks, Mt. Makalu in the Himalayas. First four climbers reached the top, and then three more followed, so that the success achieved was of a kind which not many other Hi-

Mr. James Kenda is very active in Herminie, Pa. and does not miss any affairs or dances that have been going on in Herminie. Mr. Kenda has been making trips for the *Kmečka Ohcet* for the last six years. This was year he went alone. While in Yugoslavia two years ago we were getting off the bus and who is standing there to greet us but James Kenda. We stayed for two days in Bovec in Yugoslavia. James took me to visit his niece and husband Tilka and Ljubko Prochaska in Bovec. We got a very nice welcome. This picture shows James Kenda and his niece and her husband and myself taken in their home in Bovec. (Mary Kozel).

malayan expeditions can brag about.

Meeting of Self-taught Women Painters, Sculptors and Writers

At the end of October there was a two-day meeting of self-taught, country women painters sculptors and writers from all over Yugoslavia. It was held at Trebnje to celebrate International Women's Year. In recent years Trebnje has become known as a meeting-place for the self-taught artists of our country, and here there is a permanent art-gallery containing their works.

700,000 Employed in Slovenia

There are 700,000 citizens employed in Slovenia, which, with respect to the total number of inhabitants, represents the highest degree of employment in Europe. Because employment is rising too fast the Republic's Assembly has made suitable decisions about the minimum standard of living for everyday-life and cultural conditions in the taking on of new workers. This year's predicted increase in employment was 3%, whereas it actually came to over 5%.

Children's Holidaying to Continue in the Future

At the October meeting of the Coordinating Committee for questions concerning our workers abroad (part of the Socialist Alliance of the Working People of Slovenia) discussions took place about this year's efforts to provide our children from abroad with holidays in Slovenia. The committee was in favour of providing even more of this kind of holidaying in the future. It was also decided that money should be allocated to »Slovenska izseljenska matica« for a tour around some

Western-European countries for the Day of the Republic holiday period.

The Plans of „Slovenska izseljenska matica“ for 1976

At the recent meeting of the Executive Committee of the "Slovenska izseljenska matica" the latter organization's outline program of work for 1976 was discussed. The program is divided roughly equally between emigrants and our workers temporarily employed abroad. Most of "Slovenska izseljenska matica" 's work involves activities in the field of culture and education and therefore the accepted program does not include the work carried out by "Matica" as its regular activities. The realization of this program depends, of course, also on the amount of money which our society is prepared to pay for the keeping up of contacts with Slovenes abroad, i. e. for Matica's activities. At the meeting, however, a stand was taken that most of the activities planned in this program really must be carried out. In 1976, too, Matica is going to organize a tour in honour of the Day of the Republic among our fellow-countrymen in the Western-European countries. Next year special attention will be paid to the important jubilees and events in some societies of our fellow-countrymen. "Matica" is thus going to take part in the organization of the 5th anniversary of the Slovene Alpine Society "Triglav" in Switzerland. It will also help some other societies, especially in the arranging of their libraries and in the

organizing of supplementary Slovene language courses.

As far as those of Matica's activities which are connected with our emigrants overseas are concerned, we should mention first of all the tour of the Miha Dovžan folk-ensemble to the United States and Canada. All the proceeds from this tour will be given as Matica's help to the only progressive Slovene weekly newspaper in the United states, "Prosveta". This newspaper has, for some time now, been facing a number of difficulties, caused by a lack of funds as well as by a gradual decrease in the number of its readers. The tour outside Yugoslavia should therefore help both to raise money and to make this newspaper known to those of our fellow-countrymen who are not yet familiar with it, particularly in Canada, where there live about 30,000 Slovenes. Matica's other commitment is to help the newly-founded Slovene-Yugoslav society "Triglav" in Buenos Aires, Argentina, where a new building with premises for social and cultural activities is being built. The members of the society wish to furnish one of the rooms, with Matica's help, in the traditional Slovene national style. When the first building phase is finished the society would like to welcome a smaller cultural group and a delegation of public workers from our republic. Since a number of emigrant cultural groups wish to appear before the Slovene public, Matica will help some of them to organize a tour around Slovenia next year. Let us mention only the Slovene singing choir "Zarja" of Cleveland, which will be celebrating its 60th anniversary next year and would like to sing in the old country, in the native

country of the members' parents. By giving these concerts the choir wishes to celebrate the 200 years of independence of the United States at the same time.

In the future Matica plans to increase its publishing activities, as up till now only a few books dealing with the history of our emigrants have been published. Our fellow-countrymen and particularly their descendants who do not know the Slovene language have shown great interest in the history of the Slovene nation. Matica has therefore started with an action for the publishing of a suitable history book which should not, of course, include only history, but should be primarily a book about Slovenia and Slovenes. With respect to such publishing activities the Executive Committee suggested that Matica should get in touch with one of the Slovene publishing houses.

Help from Abroad

Road-building During their Holidays

Only a few houses make up the little village of Znojile in the Sevnica Commune. Up till now they have been connected to the outside world, that is to say with the nearby vilage of Rogačice, only by a narrow cart-track. All the houses in Znojile have relatives of the family abroad, in Belgium, Switzerland and Germany. Almost all of them come home every year on holiday, so they got the idea of providing, themselves, the initiative for giving their own village a better connection with the outside world. The greatest efforts were made by Anton Mrgole, who has been living in Belgium for many years.

He proposed the idea that, if everyone helped, the cart-track to the next village, which is several hundred metres long, could be widened. They started work last year, and continued it this year, leaving some still for next year. Of course those of our fellow-countrymen who used up their holidays at home for this unusual form of help were helped considerably by the local people.

The initiative shown by our fellow-countrymen from Znojile deserves plenty of praise. They have proved what can be achieved through goodwill, and, as well, how alive their links with their home village are.

Canadian Yugoslavs form an Important link

During the recent visit to Canada of the Vice-President of the Yugoslav Government and Foreign Minister, Miloš Minić, the Yugoslav and the Canadian delegations came to the conclusion that Yugoslav-Canadian relations are continually improving. They were in favour of the setting-up of an inter-governmental body which would look after the improvement of economic and other forms of cooperation. In his speech at the dinner given in honour of Miloš Minić and of the whole Yugoslav delegation, the Canadian Minister for Foreign Affairs, Allan Maceachen, stressed the fact that the people of Canada are proud so many Yugoslav emigrants have chosen Canada for their new homeland. "The part played by these people in Canadian society provides a new dimension for the Canadian mosaic. Unfortu-

nately, a small group is taking advantage of Canadian law and working as a enemy against Yugoslavia." Minister Maceachen went on to say that the Canadian government does not support such groups, nor does it agree with their objectives, and that everything legally possible will be done to prevent such activity in Canada.

During his visit to Canada, Miloš Minić handed over an invitation from President Tito to President Trudeau, inviting him to visit Yugoslavia. Minister Maceachen received a similar invitation.

Twenty Years of the Radio-Television Ljubljana Symphony Orchestra

On September 25th the Symphony Orchestra of Radio-Television Ljubljana celebrated the twenty-years anniversary of its artistic activities with a special concert, directed by Samo Hubad.

When the orchestra was founded twenty years ago as a result of the needs of programs, it did not affect the structure of other orchestras in Ljubljana. The new orchestra started at the very beginning; it was composed of young men and women who were enabled by Radio-Television Ljubljana (RTV Ljubljana) to obtain further musical education and training along side their regular work in the orchestra. The young musicians, led by their first director Professor Uroš Prevorsek, gained experience and increased their own repertoires. That the orchestra takes its work seriously is reflected

in the orchestra's playing, then as now; the orchestra is one of the top ones in the field of symphonic activity. Since 1966 the orchestra has been under the baton of conductor Samo Hubad, who has made it one of the best symphony orchestras in Europe.

The symphony orchestra of RTV Ljubljana plays primarily for the purpose of recording. Its repertoire is in accordance with the needs of recording, and is therefore extensive, varied and very demanding. The second task of the orchestra is performing at concerts. At present the orchestra gives six abonnement concerts in Ljubljana, three in Maribor and a few in some smaller towns. The high quality of the musicians in the Symphony Orchestra of RTV Ljubljana is also shown by the fact that 6 of them hold an M.A. degree in music, and 3 are fulltime professors at the Academy of Music. Ten who have left the orchestra now play in some of Europe's best orchestras.

As was pointed out at the press conference given on the occasion of the 20th anniversary of the foundation of the Symphony Orchestra, Ljubljana, unfortunately, has no suitable concert-hall yet, either for concerts or for recording. For the time being this problem can be solved only by the opening of the new Radio and TV Center as soon as possible.

Equipment for Biggest Boiler to be Built in Slovenia

The Belgrade boiler factory, a "Minel" subsidiary, is to build the complete factory for the supply, drying, grinding and burning of coal

dust for the biggest boiler in Yugoslavia, which is to have a capacity of 1005 tons of steam per hour, a power of 335 MW being built at the "Soštanj" thermal-power plant in Slovenia.

In cooperation with "Sulzer" of Switzerland, "Minel's" boiler factory will manufacture six mills with a handling capacity of ninety tons of coal product per hour, which are to contain two thousand tons of various machinery.

These mills, which will be powered by electric motors of 1500 MW, are among the biggest in the world. The value of the entire works which are to be carried out in eighteen months, comes to seventy million dinars.

„Iskra”, Electronic Handtool Factory in Equador

"Iskra" the biggest Yugoslav electrical-engineering organization and the biggest manufacturing organization in Slovenia, has for years the manufacturing industry with many foreign firms, and has joined the international streams of transfer of technology and science. A new important step taken by "Iskra" in the world is an agreement on the building of a factory of electric handtools in Equador, signed in April.

The factory will be built by Iskraemec, a joint venture founded by "Iskra" and the Equadoran state financial institution, Commission de Valores. According to the agreement, "Iskra" will supply the entire technology and provide the experts, who will take over tech-

nical management over the new factory. Besides this, Equadoran staff will be trained in "Iskra's" works at Kranj and in Switzerland. At first the Equadoran factory will assemble drilling machinery, later expanding to manufactured parts. During the third phase, when the factory will be manufacturing half the parts, the value of output should come to four million dollars annually. The production programme contains "Iskra's" entire range of electric handtools for professional and private use, and local requirements. According to estimates the Iskraemec mixed company, in which "Iskra", with 49 1977, while by 1977 it will meet forty percent of requirements of the Andes countries in electric handtools by 1976, and 84 percent in 1977, while by 1977 it will meet up to as much as 89 percent of all requirements of the Andes countries in drilling machinery. With this project "Iskra" will also obtain a market to increase the sale of other of its goods.

From »Yugoslav Life«

Ivo Andrić Foundation Established

Fulfilling the wish of the great Yugoslav writer, Nobel Prize winner, Ivo Andrić, who died last spring, the Council for Foundations in Belgrade has agreed to the establishing of a foundation for the cultural and humanitarian requirements of society, to which Andrić has bequeathed his entire possessions: library, manuscripts, decorations, diplomas and charters, furniture, precious artifacts and money. The foundation is also holder of all copyright remaining after the writer's death.

In accordance with Ivo Andrić's wish, prizes will be granted out of the foundation's resources for the best story written in one of the languages of the peoples and nationalities of Yugoslavia.

An Example of Successful Development

The date when, 25 years ago, workers symbolically received the keys of their factories and enterprises, was marked by ceremonies in a series of Yugoslav enterprises. Among the more prominent ceremonies were those at the "Litostroj" Works of Ljubljana, capital of the constituent republic of Slovenia, attended, also, by President Tito. It was here that, many years ago, Tito, as a young mechanic, polished the brass vanes of turbines made in what, at the time, was a poorly equipped factory made up of a number of small shops. Later, the owners closed the outdated, unprofitable factory and the workers were laid off. Many years later, in a liberated homeland, many of these workers returned and resumed their work, but in what by then had become a modern works, one of the first major industrial plants built in Yugoslavia, along with "Rade Končar" of Zagreb, "Ivo Lola Ribar" of Belgrade and "Metalna" of Maribor. Together, these became the backbone of Yugoslavia's machine industry.

Over the past 25 years, the workers, technicians and engineers of "Litostroj" have made a great contribution to the development of the country: their turbines are those of the majority of hydro-electric power plants in Yugoslavia. Affirmed at home, they have quickly established their reputation

also abroad. One third of the works' output is being exported to 40 countries. "Litostroj" is particularly proud of the fact that almost all of its products have been designed by its own technicians and engineers. As has become customary, achievements were only mentioned at these ceremonies, while a lot more was said about problems. One speaker stated, among other things, that the view that a strong hand is needed in order to stabilize the economy and introduce social discipline, should be resolutely rejected. He continued: "If any kind of strong hand is needed, it certainly is not that of the state or political structures, as dogmatists and technobureaucrats imagine. Only a very different kind of strong hand can be of any use to us — that of the workers. Better said, what we need is the constant, organized, social-political pressure of workers organized on a selfmanagement basis and directly exercising their right to decide on the conditions and results of their work and to direct and control all aspects of social reproduction, either directly, in their organizations of associated labour, or through their elected delegates".

International Activity of the Yugoslav Chamber of Economy

The Chamber of Commerce of Yugoslavia is the centre of the varied international activity of Yugoslavia's industry, in which associated labour is the basic factor and realizer of all business. Fifty-eight social bodies are active in the chamber; they engage in the advancement

of cooperation with other countries. There are twenty-seven bilateral, four subsections, five commissions, one mixed and one national business board, three inter-chamber committees and five mixed chambers. The most numerous bodies are in the region of the developing countries, there being twenty-eight. Then comes the region of western developed countries with twenty, and the region of social loping countries, there being founded for cooperation with Albania, Ethiopia and with the countries of southern Africa. This year, three new mixed chambers were also founded — the Yugoslav—Iranian, the Yugoslav—American, the Yugoslav—French, the Yugoslav—Italian, the Yugoslav—Netherlands, and the Yugoslav—DDR mixed chambers.

„Gorenje“: Relations with Numerous Foreign Firms

"Gorenje" of Velenje, one of the big Yugoslav metal goods factories and the biggest manufacturer of washing-machines, refrigerators, etc., has ramified relations of cooperation with numerous foreign firms. The development of manufacturing cooperation and other superior forms of long-term business cooperation with foreign firms has long been the practice in this enterprise. In view of the growing importance of the division of labour and specialization in production, even greater importance will be attached to this in future. As the most successful cooperation hitherto "Gorenje" holds coopera-

Komenda (Foto: Ančka Tomšič)

tion to be with the "Predom" association from Poland, entered into through the Polish foreign-trade enterprise, "Univerzal" in 1972. The "Polar" factory from Wroclaw in cooperation with "Gorenje" manufactures washing machines and refrigerators on "Gorenje" know-how. During the next twenty years, in accordance with the agreement, "Gorenje" will import various products required in its own production from Poland worth 2.5 million dollars annually.

The "Gorenje-Sever" factory from Subotica, which provides half the entire Yugoslav output of electric motors, has ramified cooperation relations in the manufacture of self-starters with the firm of "EWIG" and in the manufacture of reducers and electric motors

with "SEW" from the BRD. In the manufacture of pumps, this factory cooperates with the Italian firms of "FICEN" and "LOWARA". "Gorenje-Sever" imports documentation and exports certain quantities of its products. The "Gorenje-Muta" factory, which manufactures farm machinery, has wide manufacturing cooperation for small farm machinery with "RAPID" from Switzerland. The foundry at Muta manufactures parts for the small "Rapid" tractor, which are exported to Switzerland in return for certain other parts. This cooperation constitutes specialization and a division of labour in the manufacture of this tractor.

In the field of small household appliances, "Gorenje" has industrial cooperation with the Hungarian firm of "IPORI HUSZERGYAR" from Iklad. Other "Gorenje" factories have develo-

ped longterm cooperation with many foreign firms. For instance, "Gorenje-Varstroj" from Lendava cooperates in the field of welding with "Fronius" from Wells, Austria. "Gorenje-Facro", which manufactures equipment for packing plants and provides engineering for the construction of these facilities, cooperates with "STORER LEONBERG" from Wuerttemberg, BRD. The thermal apparatus factory from Sombor cooperates in the manufacture of radiators and hot-water boilers with "AEROTHERMIC" from Italy, and "Gorenje-Elrad" with "ANKER DATENTECHNIK" from BRD.

Škofja Loka Chosen by the Computer

The title of "Tourist centre which tries the har-

dest" has been won by Škofja Loka. Second place was tied for in a brotherly manner by Šentvid-near-Štična and Bovec. This was the "judgement" passed by the computer on the basis of marks awarded by a special commission belonging to the Tourist Association of Slovenia. The commission had visited 48 tourist centres in our republic in the course of three months. "Among the towns and villages doing their best to attract tourists we were looking for the one which tries the hardest. However instead of one such place we found several, and so we left the final weighing-up and decision to the computer, which worked out the order of priority to an accuracy of two places of decimals," said Danica Zorko, a member of the commission for awarding marks. She added:

"Nearly all places in Slovenia are trying hard;

among them are also those places which didn't have a go at the top title. All of them are pleasant and attractive, the local people are aware of the fact that only correct and sensible changes of their natural environment will improve their living conditions. The majority of tourist spots which we passed by are in step with time and are improving and modernizing themselves with plenty of taste. Some places are, of course, more successful than others, since a lot of things do not depend only on the goodwill of individuals, but also on the more or less "shallow" (empty) pockets of the townspeople, of the local communities, of house committees, tourist societies, working organizations, communes, etc."

"One general conclusion reached by the Tourist Association of Slovenia's commission is that in both town and country Slovenes work very hard for themselves, and less for one another. We have a developed sense for boundaries, whether they are around houses (fences, hedges, etc.) or around local communities or communes, and whether they are made of wood, concrete, or steel, or whether they are formed by plants and trees, rivers or streams. This sense is stronger than our sense for somewhat wider matters of common interest, especially in those places where tourist societies aren't flourishing. What's involved is cooperation in the arranging and tidying-up of houses, gardens and public green-spaces, and of towns and villages in general. There is, of course, a strongly developed spirit of competition between tourist places, which all too frequently resembles an unsporting battle for prestige."

"If we imagine all these places which we visited as

just one school class, "continued Danica Zorko," in which 48 pupils are trying to achieve top marks, then, according to the usual standards, at the end of the school year (i. e. at the end of the tourist season) this class would have achieved the following success: all have passed. The first eight tourist places (Škofja Loka, Bovec, Šentvid-near-Stična, Luče, Velenje, Radenci, Kamnik and Ptuj) earned top marks — "excellent" — whereas 28 tourist places were "very good" and the other 12 were "good". But let's now have a look at the winners. The markers went all the way up and down, and round Škofja Loka looking for some weak point. With its "all fours" it resisted such strict inspection for the smallest faults. Loka was faultless in all the competition categories; it was all bedecked with flowers and greenery, and was clean and attractive to the eye, like a young bride. Even the people of Škofja Loka were kind, the employees at inns and at the petrol filling-station were in a good mood. This year it wasn't possible to catch Škofja Loka out, so there's no doubt that the town fully deserved first prize.

It was hard to find anything much wrong with Bovec, either, according to the competition criteria, which were divided up into the four categories we have already mentioned. That is to say if we are prepared to pass over its beauty fault — Kanin.

Šentvid-near-Stična is a very well laid-out village with a particularly good sense for the coordination of the new with the old, of culture with industry, and of farming with tourism. Jovanovič's sculptures fit in nicely with the green spaces, and the kind inn-keepers keep

exactly in step with the inventive shop-keepers, teachers and other local people. In the ABC shop there are things which can't be found in Ljubljana. The village appears to breathe and live as one man.

One of the general conclusions reached by the commission which examined the exterior and interior efforts of individual towns and villages was that the main polluters of Slovenia are not thrown-away rubbish, detergents, noise and smoke, but builders and planners. Why so? In view of the intensive building of individual houses and blocks of flats, Slovenia is in danger of becoming, in the near future, one big town with a few less-populated suburban parts.

In many places the former boundaries between settlements can no longer be distinguished, the old villages are being overrun by new building estates and are being absorbed by neighbouring suburban districts. Regrettably, this is the most dangerous form of pollution, which we shall never be able to limit with any kind of cleaning filter, so we may say that the time has come for limiting the overgrowth of new building estates and for reserving some space for future generations.

A Free Industrial Zone on the Yugoslav-Italian Border

The future free-trading industrial zone, which is to be laid out on the border between Italy and Yugoslavia at the Fernetiči border-crossing, in accordance with the agreement about the fi-

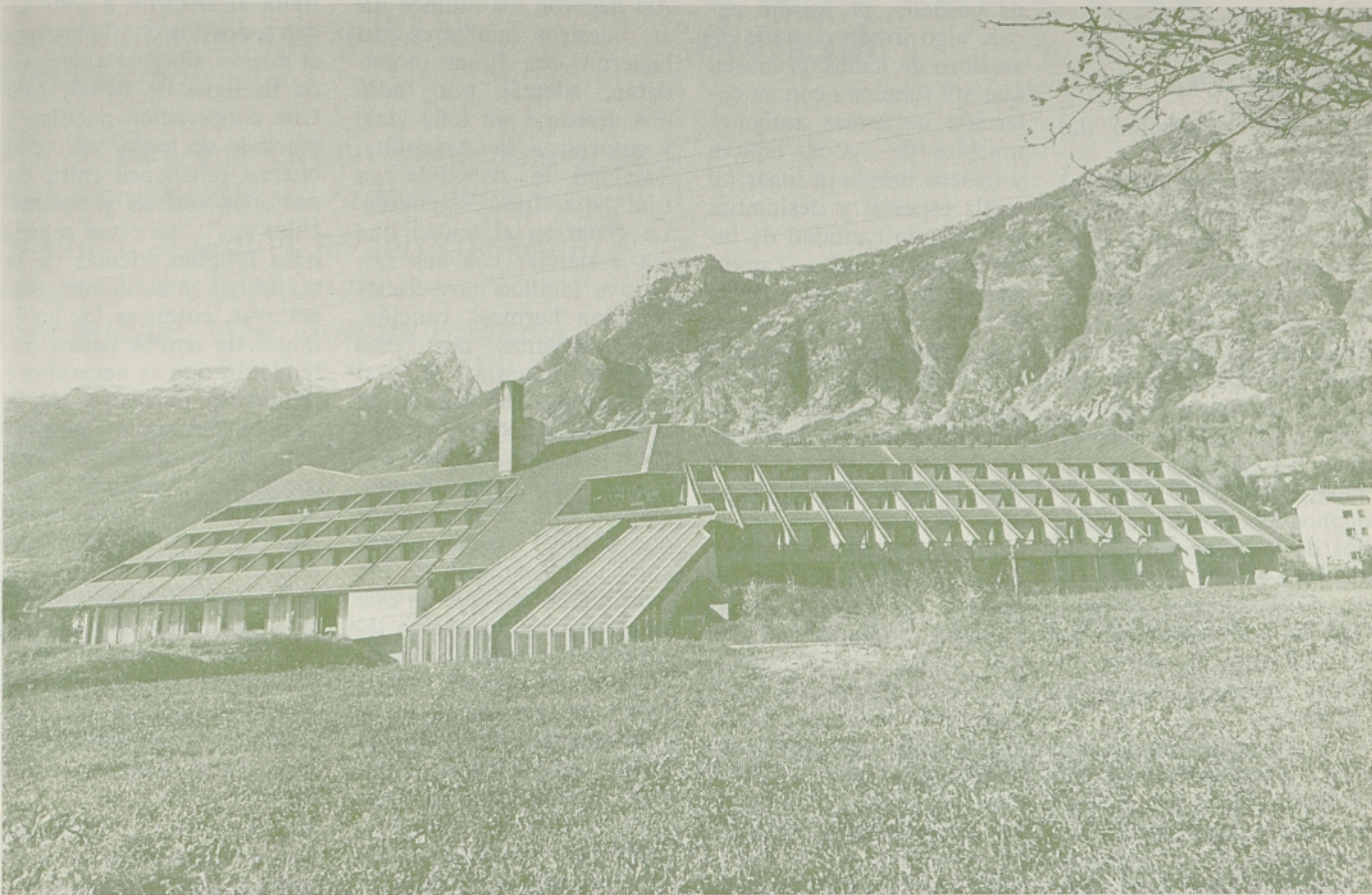
nal positioning of the border between these two countries, is a real surprise not only for the Trieste district but also for the whole European economy.

This was the opinion reached at the recent consultation of the committee for ecotourism held at Lipica, at which Boris Šnuderl, the chairman of economic relations with foreign countries within the chamber of Republics and Provinces of the Federal Assembly of Yugoslavia, discussed, together with the representatives of the Primorje and Cerkljansko Communes, some of the economic questions which arise with the final agreement on the position of the Yugoslav-Italian border. Talks centred on the improved possibilities for closer economic relations and, within this framework, on the foreseen Free Industrial Zone at Fernetiči.

The industrial zone is to be laid out on an area of 1500 hectares, of which approximately 1000 hectares are on the Yugoslav side. In this zone will be developed those processing and production plants which do not demand large supplies of energy and water. The industries to be considered are thus: the food industry, the metal-processing industry, the furniture industry and the electro-industry.

All those who fulfil the necessary conditions will be able to invest in the industrial zone, not just Yugoslav and Italian enterprises, but also enterprises from other European countries. It is thus considered that the setting-up of the industrial zone will strengthen the economic links of our country with the European Economic Community. The Zone is also bound to help the development of the merchant shipping industry on both sides of the border, as it will not be far

Hotel Kanin, Bovec

either from the port of Trieste or from the part of Koper.

Air Traffic Constantly Increasing

It is estimated that this year air traffic in Yugoslav civil aviation will be up by 12 to 15 % compared with last year, when there were 3 million 247,311 passengers on domestic routes and 2 million 374,207 passengers on international routes. Air traffic is continually increasing, mostly thanks to an increased number of planes and to the increasing number and capacity of our airports.

Today there are 44 modern jet-planes in Yugoslav civil aviation. Thirteen airports

are capable of handling international flights, three being suitable only for domestic traffic. Recently two new regional flight control centres have started operating, at Zagreb and at Belgrade. These two centres can simultaneously supervise flights on all air routes throughout the country.

Over the last thirty years Yugoslavia has constantly been developing international relations in the civil aviation field. So far 45 bilateral agreements about air traffic have been concluded. Scheduled flights are maintained between Yugoslavia and all the main cities of Western and Eastern Europe, the majority of West African countries, and since Spring 1975 with Australia, too.

Start-up on the Oil Pipeline

At the site of the oil-tanker terminal, at Omišalj on Krk Island, work has started on the construction of the Yugoslav oil pipeline which will carry 34 million tons of oil per year, piping 24 million tons to domestic refineries and 10 million tons to refineries in Hungary and Czechoslovakia.

The pipeline will run from Omišalj to Lendava, Pančevo and the Yugoslav-Hungarian border (its sections will be Omišalj-Sisak, Sisak-Bosanski Brod, Bosanski Brod-Novi Sad, Novi Sad-Pančevo, Sisak to the border near Gola, and Virje-Lendava) with a total length of 735 kilometres. On the terms of the contract the first phase of construction should be completed by 31 May 1979. The first stage of this phase will involve laying the pipes,

with a final flow capacity of 34 million tons per year, building storage facilities to take a total of 16.7 million tons per year for domestic refineries and transit, and constructing port facilities for tanker unloading 25 million tons per year. This should all be ready by the end of May 1978. In the second stage, capacities are to be raised another 4 million tons per year by the end of May 1979. The second phase of construction of the pipeline will have three stages. In the first stage, capacity of the pipeline will be raised to 25.6 million, in the second to 30 million, and in the last to 34 million tons of oil.

Cartas a la redacción

San Justo, septiembre del 1975.

De mi mayor consideración! Queriendo cumplir con el sueño que a la vez lo consideraba como una necesidad imperiosa, viajamos a Yugoslavia, más precisamente a Eslovenia, donde viven los padres, hermanos y otros familiares de mi esposo, a quienes no veía ya hacía 32 años. Comencé a elaborar la idea y luego de algunos inconvenientes propios de los preparativos, se concretó el tan ansiado viaje. Componíamos el contingente 157 personas, luego del viaje en avión, en Roma tomamos el tren a Ljubljana.

Ya al cruzar la frontera comencé a deslumbrarme, pero nunca llegué a imaginar los días maravillosos que me tocarían vivir. Llegamos a nuestro destino donde nos aguardaban los familiares. Entre sollozos y sonrisas nos recibieron con mucho afecto, sobre todo a mí que sólo me conocían por fotos... una de las mayores de mis sorpresas y la primera en impactarme fue ver las casas de muy buena construcción, llenas de flores, jardines y huertas con verduras etc. Cuando pregunté quiénes eran sus propietarios me contestaron que gente de campo! No existen alambrados, todo está delineado como si fuese una gran familia, nadie quita nada a nadie, todo el mundo procura que su sembradío sea lo más productivo posible... en casa de mis suegros seguimos de sorpresa en sorpresa. En plena montaña la casa es sumamente confortable, tienen televisión, cocina eléctrica, termo-tanque, pisos vinelicos, alfombras en todos los cuartos, etc. Después viajamos a Brezje, donde visitamos además Bled, algo

de ensueño, el paisaje parece algo irreal, copiado de un libro de hadas, el museo que allí funciona con su colección de armas antiguas, muebles de época, tapices y frescos brinda al lugar un matiz especial y deslumbra por la gran cantidad de turismo que lo visita. También fuimos a Brežice, desde Maribor viajamos con un tren limpio, con mucha comodidad, prolijo, donde el guarda nos saludó con un «Dober dan», y luego de marcar los pasajes con un «Hvala lepa», «Srečno pot» algo bstante fuer de lo común. A todo esto debemos agregar la belleza del paisaje, las laderas de las mntañas todas sembradas con vinás, girasol, maíz, etc. Nada librado al azar, todo perfectamente calculado para que cada metro cuadrado produzca y rinda el máximo posible. Donde no hay sembradíos se observan grandes pinares, los cuales producen grandes cantidades de madera. Con relación a la gente, tienen un respeto por sus semejantes que es digno de destacar. Impera en todo momento la cordialidad. La juventud es muy estudiosa. Todo el mundo trabaja ocho horas y le es suficiente para vivir cómodamente. Allí no se conocen las horas extras. El nivel cultural es muy elevado. Existe estabilidad monetaria, lo que permite obtener un amplio poder adquisitivo. Con relación a las industrias, pude ver su funcionamiento a pleno, todo el personal uniformado, trabajando sin prisa, pero sin pausa. De los comercios quedé asombrada al ver la cantidad de artículos en variedad y cantidad. Además tuve la portunidad de visitar distintos puntos de Eslovenia, recorrimos hacia los cuatro puntos cardinales y el panorama siempre se presentaba de la misma manera, belleza, corrección, orden, limpieza.

Así llegaron los últimos días, nuestros familiares nos hicieron una fiesta inolvidable, además por radio nos desearon un feliz viaje y retorno a la Argentina. También la despedida en Ljubljana fue espléndida. La gente en el andén que iba a saludar con sus respectivos familias nos contaron una hermosa canción, entre lágrimas nos despedimos mientras el tren se alejaba. Creo que no he omitido nada sobre los puntos que más me impactaron y que creo sobresalientes, aunque ya hace veinte años que estoy mancomunada con la idiosincracia de ese país, nunca creí que en este viaje vería en un pueblo relativamente pequeño, lograr tan alto standard de vida en todos los niveles. Esto es simplemente un pequeño relato, de una mujer argentina, casada con un esloveno residente argentino, desde hace veinte años, con el cual soy muy feliz... Delia Adhelma Vино de Fekonja. San Justo. Rep. Argentina.

Buenas relaciones

Se ha abierto un nuevo camino hacia una cooperación más amplia. Y ésto gracias a las nuevas tratativas y resoluciones que han realizado nuestra vecina Italia y Yugoslavia. Los ministros del exterior de ambos países. Mariano Rumor y Miloš Minič el día 10 de noviembre próximo pasado han firmado en un castillo cercano a la ciudad de Ancona, el convenio sobre la solución final al problema de fronteras entre ambas naciones y otros tópicos relacionados con las mismas.

Con la aceptación y proclama de este convenio, queda anulado el anterior memorándum de Londres que fuera aceptado el 5 de octubre del 1954. Cómo, de qué manera Yugoslavia y

Italia alcanzaron a solucionar todos los conflictos que el mismo albergaba derivan de la siguiente convicción: Una cooperación pacífica y efectiva se logra sólo con buenas relaciones entre las naciones vecinas y sus pueblos... "Si estas relaciones brindan además de la seguridad y confianza respectivas, entonces los habitantes de ambos países entenderán que es necesario e imperante participar de la solución mutua de los problemas que unen a ambas naciones..." además: "Que los acuerdos y convenios hasta ahora aceptados han creado nuevas y mejores condiciones para el progreso futuro de ambas naciones para el progreso futuro de ambas naciones vecinas y la afirmación de sus relaciones mutuas actuales y mantenidas hasta el momento."

Ambas partes confirman con este convenio el principio de seguridad que brinda a los descendientes de las minorías nacionales existentes.

La parte esencial de este convenio es sin duda el acuerdo sobre la ayuda comercial y ampliación de las relaciones comerciales existentes. Entre otras, la ampliación de las obras en común de las aguas del río Soča (uso energético y canalización). Además la explotación racional de los ríos Idrijca y Timava. También están previstas las obras de pavimentación y continuación de las calles ya trazadas a ambos lados de la frontera Italo-Yugoslava. Una de las obras previstas es la intensificación de las posibles vías de comunicación del tipo u orden internacional, tanto por tierra como marítimas. Entre otras cosas también están previstas las obras de construcción a la vera de las líneas fronterizas: calles, edificios comunes para necesidades aduaneras, etc.

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za
Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na
vseh kontinentih, jo radi prebirajo.

Naročite jo tudi vi, priporočite revijo
vašim prijateljem, znancem,
sorodnikom, vsem drugim rojakom.

slovenski koledar 1976

To je vaš koledar! Knjiga, ki jo boste
z veseljem jemali v roke vse leto. Poleg
tega smo vam pripravili tudi lep stenski
koledar s slikami, ki jih boste lahko
donosno pokazali vsakemu tujcu z
besedami: »To je Slovenija!«

Na naš naslov: Slovenska izseljenska
matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169,
Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija
pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj
vam bomo ustregli.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite
mesečno revijo Rodna gruda
Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov:

Podpis:

tosama

domžale

priporoča svoje kvalitetne
izdelke: predmete za
žensko higieno, sanitetni
material, predmete za
dojenčke, apoteke za
avtomobile, sanitetne
torbice in omarice za
prvo pomoč, priročne
lekarne za civilno zaščito,
alupluplast komprese
za zdravljenje opeklin,
obliže vseh vrst.

suhomontažna vrata

lip bled

lesna industrija

telefon: (064) 77-384

telex: 34 525

tovarna
obutve
alpina
žiri

**V naših
prodajalnah
si oglejte
pestro izbiro
ženske, moške
in otroške obutve**